U pomoć Hrvatskoj : nakon 46 godina put u Domovinu početkom rata 1991.

Lovoković, Fabijan

Authored book / Autorska knjiga

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Publication year / Godina izdavanja: **2016**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:270:004595

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-27**

Repository / Repozitorij:

Croatian Emigrant Press - Repository

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

U POMOĆ HRVATSKOJ

Nakon 46 godina put u Domovinu početkom rata 1991.

FABIJAN LOVOKOVIĆ

IC 748.285

25 AUD

U POMOĆ HRVATSKOJ

FABIJAN LOVOKOVIĆ

U POMOĆ HRVATSKOJ

NAKON 46 GODINA PUT U DOMOVINU POČETKOM RATA 1991.

VLASTITA NAKLADA

First edition / Prvo izdanje 2016
Copyright / Autorsko pravo © Fabijan Lovoković 2016

Fabijan Lovoković
PO Box 17
Kingsgrove NSW 2208
Australia
sprem@optusnet.com.au

NACIONALNA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA ZAGREB

All rights reserved / Sva prava pridržana

Editor / Urednik: Šime Dušević

Copy editors / Lektori: Šime Dušević, Anica Lovoković

Cover design / Dizajn naslovnice: Vinko Kraljević

Cover photo / Naslovna fotografija: Crkva sv. Marka u Zagrebu

National Library of Australia
Cataloguing-in-publication entry

Creator	Lovoković, Fabijan, author.
Title	U pomoć Hrvatskoj : nakon 46 godina put u Domovinu početkom rata 1991. / Fabijan Lovoković.
ISBN	9780646954974 (paperback)
Notes	Includes index.
Subjects	Lovoković, Fabijan—Travel—Croatia. Croats—Australia—Biography. Humanitarian assistance—Croatia. Croatia—History—1990-
Dewey Number	920.00929183

Knjiga je prvenstveno napisana kako se ne bi zaboravile povijesne istine o zbivanjima nakon proglašenja Republike Hrvatske, kao nametnuti rat, napose za ovu sadašnju (mladu) generaciju, naraštaj koji nije bio dio domovinskog obrambenog rata, na čijim temeljima je uspostavljena ova Hrvatska.

No isto tako neka bude upisano u taj dio povijesti veliki prilog koji su dali Hrvati izvan granica Hrvatske, a u ovom slučaju Hrvati Australije, kako je zorno prikazano u ovoj knjizi. Sigurno, da je ovaj novčani prilog uveliko bio vidljiv osobito u kritičnim danima potrebe na svim poljima i područjima, ne samo Republike Hrvatske, već i Bosne i Hercegovine.

I kao što mladi naraštaji u dijaspori trebaju znati istinu i proučavati povijest i životni put svojih roditelja, društava i organizacija na ovim prostorima, isto tako i domovinski naraštaj, osobito onaj dio koji je zadužen za istinitu povijest, treba u svojim pisanim nastojanjima objektivno i istinito prikazivati nastojanja onog dijela hrvatskog naroda koji je morao napustiti Hrvatsku u teškim ratnim danima, naseljavajući sve dijelove svijeta – ali uvijek ostajući vjeran domovini Hrvatskoj.

Ne zaboravimo – za povijest naših dana:

„Razumljivo je da se Hrvati nadaju nezavisnoj Hrvatskoj i u sklopu australske demokracije imaju pravo zastupati svoje poglede".

Sir Robert G. Menzies, premijer Australije, u australskom parlamentu, 27. kolovoza 1964.

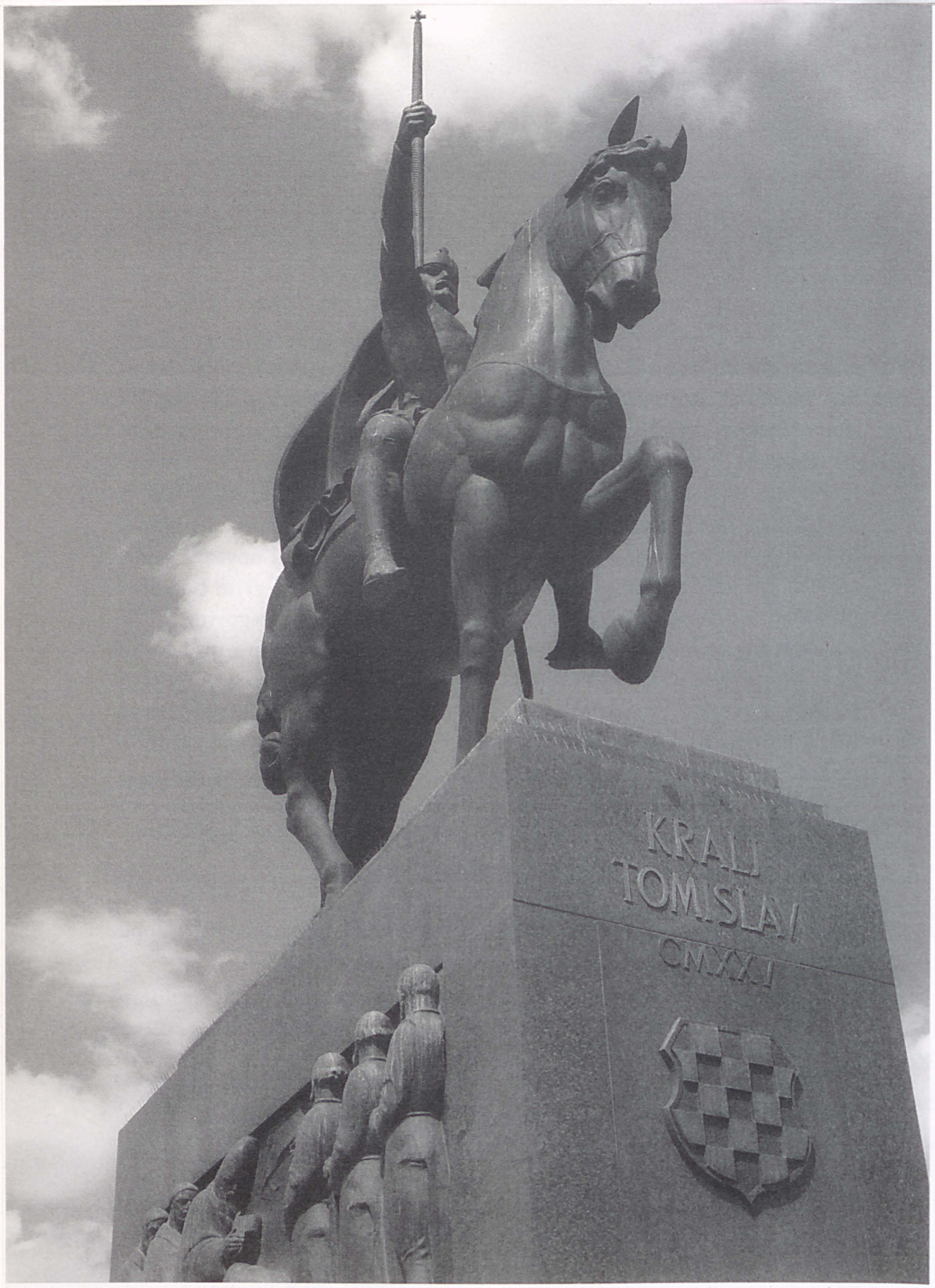

Wikipedija

Spomenik Kralju Tomislavu u Zagrebu

Osvrt

Mladen Ibler

Čovjek koji u svom životu nikada nije duže vrijeme izbivao iz svog zavičaja, teško da može shvatiti psihu iseljenika, a pogotovo onaj osjećaj, koji ga obuzima kada se prvi put, nakon gotovo pola stoljeća odsutnosti, ponovno susreće s rodnom grudom.

Istaknuti politički i kulturni djelatnik u Australiji i dugogodišnji odgovorni urednik tjednika *Spremnost* u Sydneyju, Fabijan Lovoković posjetio je Europu i Hrvatsku da bi u zajedništvu s hrvatskim iseljeništvom u svijetu humanitarno i materijalno pomogao domovini u obrani od velikosrpskog agresora.

U knjizi *U pomoć Hrvatskoj: nakon 46 godina put u Domovinu početkom rata 1991.*, autor opisuje svoje susrete, razgovore i dojmove iz domovine u jednom kratkom razdoblju od 7. do 17. rujna 1991.

Da bi se bolje shvatila pozadina velikosrpske agresije i rata, koji se je tada vodio na tlu Hrvatske, g. Lovoković uvodno citira kronološki razvoj događaja i neke važnije nadnevke od ožujka 1989. do kolovoza 1991. To je posebno važno zbog mlađih hrvatskih naraštaja koji te događaje nisu osobno doživjeli, kao i zbog nametnute „amnezije" i autocenzure hrvatskih medija nakon 2000. godine.

U knjizi se opisuje organiziranje australskog Humanitarnog fonda za spas Hrvatske i aktivnosti u svezi toga. U domovini je slabo poznato da su 1991. hrvatski iseljenici diljem Australije samo za tri tjedna uspjeli sakupiti 1 750 000 australskih dolara pomoći Hrvatskoj!

Na 31. kolovoza 1991. u Canberri je održan skup hrvatskih iseljenika iz cijele Australije na kojem su pred 40 000 Hrvata govorili ne samo predstavnici raznih udruga, međudruštvenih odbora, dušobrizništva te

predstavnika drugih etničkih grupa, već i članovi australskog Parlamenta. Određena je delegacija koja će u Zagrebu predati sakupljen iznos za pomoć Hrvatskoj te je odlučeno da g. Lovoković, uz to, prisustvuje i skupu u njemačkom gradu Hagenu, organiziranom po tadašnjem ministru zdravstva dr. Andriji Hebrangu. Ministar Hebrang i poznati zagrebački kirurg dr. Ivo Prodan, šef Sanitetskog stožera Hrvatske vojske, bili zaslužni za suvremenu i učinkovitu djelatnost vojnog saniteta, o čemu su pohvalno pisali i renomirani medicinski časopisi u svijetu. Na tom sastanku sudjelovali su hrvatski liječnici zaposleni u Njemačkoj, ing. Nikola Kirigin iz Kalifornije te predstavnici njemačkog parlamenta, humanitarnih organizacija i crkve.

Avionom te kasnije autom, preko Frankfurta i Ljubljane, g. Lovoković u jesenje predvečerje stiže u Zagreb, kojeg nije vidio 46 godina. Vremena za posjet obitelji nije bilo mnogo. Trebalo je posjetiti Ministarstvo vanjskih poslova, Sabor Republike Hrvatske gdje se sastaje s predsjednikom dr. Žarkom Domljanom, te s ministrom Ivanom Vekićem u MUP-u.

U Hrvatskoj matici iseljenika susreće neke od starih znanaca i upoznaje nove djelatnike.

Po dolasku, u početku, Zagreb mu se čini manjim i zapuštenijim od onog kakvog se sjeća iz mladih dana. Impresioniran je domoljubljem i zalaganjem novih naraštaja. Posjećuje Ministarstvo financija i Ministarstvo zdravstva te zajedno s drugim predstavnicima, a na 13. rujna Banske dvore i opisuje susret s predsjednikom dr. Franjom Tuđmanom.

Uz brojne službene posjete, g. Lovoković se konačno sastaje s bratom i njegovom obitelji, kao i s nekim od svojih prijatelja iz mladih dana. To su kratki, ali punom radošću i toplinom ispunjeni trenuci. Doživljava bombardiranje grada i opisuje terorističku aktivnost snajperista Jugoslavenske narodne armije.

Dan prije povratka, autor posjećuje Kaptol, katedralu i opisuje susret s Njegovu Uzoritošću Franjom Kuharićem, kojeg je već prije imao čast upoznati za vrijeme kardinalovog posjeta hrvatskim iseljenicima u Australiji.

Kao novinar, g. Lovoković živopisno i angažirano prikazuje svoj kratkotrajni, aktivnošću ispunjen boravak u Zagrebu, kojeg je bio prisiljen napustiti svibnja 1945.

Na temelju svog poznavanja hrvatskog iseljeništva i članaka objavljenih u tjedniku *Spremnost*, autor na kraju donosi pregled pomoći australskih Hrvata Domovini. To nisu male brojke i one služe na čast našim iseljenicima „Down under".

Lovokovićeva knjiga *U pomoć Hrvatskoj: nakon 46 godina put u Domovinu početkom rata 1991.* prikazuje jedan fragment događaja iz najtežih trenutaka hrvatske povijesti, doživljen i opisan od hrvatskog iseljenika i domoljuba u Australiji. Treba je pročitati.

Dr. Mladen Ibler bio je veleposlanik Republike Hrvatske u Canberri od prosinca 1999. do svibnja 2005.

Predgovor

Silvija Lučevnjak

Nova knjiga Fabijana Lovokovića nosi naslov *U pomoć Hrvatskoj: nakon 46 godina put u Domovinu početkom rata 1991.*, a opisuje njegov prvi dolazak u Hrvatsku, nakon gotovo pola stoljeća izbivanja. Naravno, bio je to zov stvaranja neovisne Republike Hrvatske, koji je g. Lovoković ne samo dobro čuo, već i odlučio pružiti neophodnu pomoć kao i toliki brojni Hrvati diljem svijeta koji su bili prisiljeni napustiti Domovinu. U svome je novinarski konciznom i publicistički koncipiranom tekstu g. Lovoković izložio niz važnih i do sada neobjavljenih povijesnih podataka o skupu hrvatskih liječnika na području Njemačke, koji je održan na inicijativu dr. Andrije Hebranga, tadašnjeg ministra za zdravstvo u Republici Hrvatskoj. Tada je dogovorena akcija pomoći mladoj hrvatskoj državi i njenoj krvavoj borbi za nezavisnost. U toj je akciji u *Zemlji južnoga križa*, kako g. Lovoković često naziva svoju drugu domovinu, Australiju, nesebično sudjelovalo tisuće i tisuće naših Hrvata iz dijaspore. Konačno je, nakon uspješno završenoga posla prikupljanja novčane pomoći, uslijedio put tročlane delegacije u Zagreb, u kojoj je bio i g. Lovoković.

Iz svake se stranice ove knjige raspoznaje kolika je bila ljubav australskih Hrvata prema Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini i na koliko su načina ovi ljudi pomagali svojoj staroj domovini. Njihova je pomoć ostala nedovoljno poznata i slobodno možemo reći i nedovoljno priznata u Hrvatskoj, pa su ovakvi zapisi iznimno vrijedan povijesni izvor za proučavanje ovoga segmenta borbe Hrvata za svoju državu. Nažalost, često su izvorni podaci o tim akcijama nedostupni ne samo povjesničarima, nego i široj javnosti, pa se te aktivnosti mistificiraju, a ponekad i netočno interpretiraju. Ova bi knjiga imala zadatak da doprinese povijesnoj istini o tim zbivanjima.

Autor knjige nije nepoznata osoba ne samo u hrvatskoj iseljeničkoj zajednici u Australiji, već i na području hrvatske publicistike. Naime, godine 2010., u izdanju Središnjeg odbora hrvatskih društava Australije objavio je do sada najopširniju knjigu o Hrvatima Australije pod naslovom *Hrvatske zajednice u Australiji: nastojanja i postignuća*. Knjiga je na gotovo 850 stranica, s preko 600 povijesnih fotografija, detaljno dokumentirala rad ove zajednice u dijaspori te je bogatstvom građe, uključenim izvorima i vrsnim kriterijima u pisanju, postala nezaobilazno djelo u proučavanju povijesti hrvatske dijaspore.

Izuzetno nas veseli činjenica da se autor počinje baviti i pisanjem nove knjige, koja bi trebala imati više autobiografskih elemenata. Naime, g. Lovoković rođen je u Podgoraču, mjestu koje geografski i povijesno pripada našičkom kraju. Lovokovićevi su starosjedilačka podgoračka obitelj, kako je to u svojim istraživanjima rodnoga mjesta navela Katarina Milanović Paulić u knjizi *Podgorač: sjećanja i zapisi* iz 1986. godine, no vremenom su se njeni članovi raselili u bliža i dalja mjesta. U rodnom je mjestu g. Lovoković završio osnovnu školu, a kasnije ga je školovanje vodilo u Osijek, Zemun i Zagreb. Iako je svoju Domovinu s tisućama izbjeglica pred komunističkim terorom napustio u svibnju 1945., njegova Hrvatska nikada mu nije izašla iz misli i srca.

U skladu sa životnom filozofijom slavnoga hrvatskog kulturnog djelatnika Izidora Kršnjavoga (Našice, 1845. – Zagreb, 1927.), koji je ustvrdio „kako nije dovoljno domovinu i narod svoj vatreno ljubiti, nego za nj treba trijezno i razborito raditi", i g. Lovoković nikada nije oklijevao sve svoje intelektualne, fizičke i društvene snage staviti u njenu korist. Brinući se za svoju obitelj, sve svoje slobodno vrijeme stavio je na raspolaganje aktivnosti hrvatske zajednice u Sydneyju, postajući njenim izuzetno aktivnim članom. Značajne dužnosti obavljao je i u Središnjem odboru hrvatskih društava Australije, a uređivao je i najstarije hrvatske novine u Australiji (*Spremnost*), od početka izlaženja u prosincu 1957. do prosinca 2007. Uz niz drugih zaduženja u iseljeničkoj zajednici, sve ovo navedeno potaknulo ga je i kvalificiralo da se utemeljeno i suvereno javi kao jedan od naših najznačajnijih publicista i historiografa hrvatske zajednice u Australiji, a iskustvo pisanja koje tako stekao zacijelo će uroditi i za našu zavičajnu publicistiku željno očekivanom knjigom u kojoj će obraditi i svoja sjećanja na djetinjstvo provedeno u Podgoraču i Slavoniji. Nadamo se stoga da ćemo autora i njegovu novu knjigu uskoro moći ugostiti u starom kraju!

Silvija Lučevnjak je ravnateljica Zavičajnog muzeja Našice

Sadržaj

Sadržaj

Osvrt (dr. Mladen Ibler) vii
Predgovor (Silvija Lučevnjak) xi
Uvod autora xvii
O piscu xxi
Zbivanja prije Domovinskog rata 1989. — 1991. 1
1989. 1
1990. 2
1991. 5
Humanitarni fond za spas Hrvatske 11
Liječnici za Hrvatsku 23
Četvrtak, 5. rujna 1991. 24
Petak, 6. rujna 1991. 26
Subota, 7. rujna 1991. 28
Nedjelja, 8. rujna 1991. 37
Ponedjeljak, 9. rujna 1991. 38
U Hrvatskoj 43
Utorak, 10. rujna 1991. 43
Srijeda, 11. rujna 1991. 48
Četvrtak, 12. rujna 1991. 65
Petak, 13. rujna 1991. 71
Subota, 14. rujna 1991. 85
Nedjelja, 15. rujna 1991. 87
Ponedjeljak, 16. rujna 1991. 100
Utorak, 17. rujna 1991. 110
Srijeda, 18. rujna 1991. 111
Dodaci 113
Objavljena pomoć za Hrvatsku na stranicama *Hrvatskog tjednika Spremnost* 113
Novčana sredstava sakupljena i poslata u Hrvatsku iz HDZ-a od 1989. do veljače 1993. 121
Kazalo imena 122
Zahvala 125

Uvod autora

Nakon što su se na 23. lipnja 1991. godine, dvanaest zemalja članica Europske zajednice složili u Luksemburgu da ne priznaju nezavisnost Slovenije i Hrvatske ako te dvije republike jednostrano odluče napustiti jugoslavensku federaciju, a Savezni premijer Ante Marković govorio je u Saboru Republike Hrvatske zauzimajući se za nepromjenljivost vanjskih i unutarnjih granica SFRJ, te za „europeizaciju" Jugoslavije kao cjeline, bio je znak za tadašnje vodstvo Hrvatske da se više nema vremena za čekanje, a sve drugo danas je već dio nove hrvatske povijesti Republike Hrvatske, koja se temelji na Domovinskom obrambenom ratu.

Na šestog dana neprekidnog zasjedanja Sabora RH, 25. lipnja 1991., na svečanoj sjednici proglašene su temeljne državno-političke odluke kojima je Hrvatska postala suverena država: Ustavna odluka o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske, Ustavni Zakon o izmjeni i dopuni Ustavnog zakona za provedbu Ustava Republike Hrvatske, Deklaracija o uspostavi suverene i samostalne Republike Hrvatske i Povelja o pravima Srba i drugim nacionalnostima u Republici Hrvatskoj.

Hrvati u Australiji, koji su vrlo pomno pratili domovinska zbivanja, na svojim povijesnim zasjedanjima, javnim prosvjedima diljem Australije, osobito na velikom skupu Hrvata iz čitave Australije u Canberri na 31. kolovoza 1991., javno progovarali i organizirali se u pravcu novčane i svake ine pomoći za očuvanje slobodne Hrvatske.

Na 15. siječnja 1992. Hrvatska je bila međunarodno priznata. No zemlje koje su prednjačile u diplomatskim nastojanjima za međunarodno priznanje Hrvatske, svakako su bile Sveta Stolica i Njemačka. Vatikanska diplomacija, kao prva u svijetu, još je 3. listopada objavila da radi na međunarodnom priznanju Hrvatske. Njemačka je priznanjem Hrvatske još 18.

NACIONALNA I SVEUČILIŠNA
KNJIŽNICA / ZAGREB

prosinca 1991. izazvala prijekore, ali i pokrenula nezaustavljivu diplomatsku akciju među ostalim tadašnjim članicama EZ-a.

Australske dnevne novine *The Daily Telegraph Mirror* od četvrtka 16. siječnja 1992. na prvoj stranici pod naslovom „Jubilant – Australia recognises Croatia", objavljuje članak i sliku ispod koje stoji napisano: „Slaveći danas priznanje Hrvatske (s lijeva na desno) Diana Jažić, Ante Jažić, Branko Jažić, Fabijan Lovoković, Ivana Jažić, Anica Lovoković i Mariana Riger".

Ova knjiga objavljuje brojnu dokumentaciju o djelovanju autora, te kasnije i priznanje po predsjedniku Hrvatske, dr. Franji Tuđmanu, koje je ostalo jedno vrijeme „zaboravljeno ili zatajeno" po nekim veleposlanicima Hrvatske u Canberri.

Na stotine tisuća Hrvata Australije postaju sudionici u novčanoj akciji pomoći za hrvatsku slobodu i državnu neovisnost. Hvala svima, za svaku pa i najmanju pomoć koju su pridonijeli. No ne samo novčanu, već se javljaju i dragovoljci, te njima osobita čast i hvala.

Ova knjiga opisuje dio puta jednog od dvojice izabranih, koji se na putu u Hrvatsku, prvo upućuje u njemački grad Hagen, gdje se održava skup liječnika i ostalih dobročinitelja, gdje pod vodstvom ministra zdravstva dr. Andrije Hebranga i dr. Berislava Tomca, skup i zajednički dogovor kako pomoći Hrvatskoj. Na ovom skupu iz Australije bio je nazočan i Ned Marunčić, kao i novinarka Vjesnikove kuće Goranka (Jadranka) Jureško.

Iza toga slijedi put u Hrvatsku, koja je već napadnuta, a zagrebačka zračna luka je zatvorena, te tako sudionici pomoći za Hrvatsku, dr. Srećko Pšeničnik, Nikola Babić iz Mebournea, te moja osoba, napokon preko Ljubljane stižu u grad svih Hrvata u Zagreb!

Mojim dolaskom u Zagreb, nakon 46 godina izbivanja, osjećao sam se kao da sam jučer Zagreb napustio. Doček, prijem, susreti i razgovori s brojnim osobama koje su se nalazile na kormilu svojih odgovornih mjesta, ostavljaju nezaboravan trag. Pa ipak jedan sastanak je bio kruna napornog putovanja, a to je bio prijem kod dr. Tuđmana, predsjednika RH, te kardinala dr. Franje Kuharića. No ništa manje i manje svečanije bio je prijem kod dr. Žarka Domljana, predsjednika Sabora, te Ivana Vekića, ministra unutrašnjih poslova i šefa policije.

U knjizi se isto tako navode novčani prilozi Hrvata Australije, kako svojevremeno objavljeno u *Hrvatskom tjedniku Spremnost*, kao i iznos koji

je sakupljen za pomoć Hrvatskoj po HDZ-u Australije. Svi smo bili i ostajemo za Hrvatsku, a Australiji vječno zahvalni.

Posebnu zahvalnost želim izraziti Šimi Duševiću, uredniku ove knjige (kao i knjige *Hrvatske zajednice u Australiji*), koji je žrtvovao mnoge sate kako bi i ova knjiga bila na visini tehnički obrađena i dala istiniti prikaz zbivanja i rodoljubnog odraza svega onoga što nam je Australija, naša druga domovina, pružila u granicama demokracije i slobode, i omogućila da pomognemo našu izvornu domovinu u danima velike kušnje i borbe za postignuće slobode i državne neovisnosti.

Štovani čitatelji ovih redaka, ove knjige, knjige koja je odraz svih vas koji ste na bilo koji način pomogli Hrvatsku u njenim najtežim danima. Zato ostanimo ponosni na svoj udio, i ne zaboravimo Hrvatska nas i danas treba, kao i u danima 1990. – 91.

O piscu

Fabijan Lovoković rođen je 18. siječnja 1927. godine u mjestu Podgorač, kotar Našice, župa Osijek. U rodnom mjestu završava četiri godine osnovne škole, zatim nakon polaganja prijemnog ispita u Osijeku, upisuje se u Državnu mješovitu realnu gimnaziju u Zemunu. Na 13. lipnja 1941. u Zemunu završava četvrti razred (mala matura), a iza toga dolazi u Zagreb gdje se upisuje na Državnu srednjo-tehničku školu elektrotehnički smjer.

Napušta Zagreb 7. svibnja 1945. te s tisućama Hrvata i Hrvatica stiže do Celja, gdje se vrše pregovori o slobodnom prolazu, kako u pravcu Italije tako i u pravcu Austrije. Stiže do Dravograda, gdje su bugarski partizani presjekli put za u Austriju, i biva zarobljen. Tu susreće poznatog iz Zagreba, sada pripadnika hrvatskih partizana, koji mu omogućava, na jedan čudnovati način, prijelaz preko mosta na Dravi, i tako stiže na slobodni teritorij Austrije. O tom opširnije u knjizi životne uspomene koja je toku pisanja.

Nakon petgodišnjeg boravka u Austriji, prvenstveno u gornjoj Austriji, i boraveći u brojnim izbjegličkim logorima, stiže u Australiju, u Sydney na 18. studenog 1950. Već na 2. veljaču 1951. učesnik je formiranja prvog hrvatskog društva u Sydneyju pod imenom Australsko hrvatsko društvo, gdje obnaša dužnost odbornika, kasnije dugogodišnjeg tajnika i bio je nositelj državne dozvole za formiranje „kluba". Današnji Croatian Club u Punchbowlu je nasljednik tog hrvatskog društvenog rada, gdje je doživotni član.

Uz pomoć odbora AHD-a, te kasnije Središnjeg odbora Hrvatskih društava Australije, pokreće glasilo *Spremnost* 1957. godine, i kao urednik lista ostaje daljnjih pedeset godina. Objavljuje 2010. godine najopširniju knjigu o Hrvatima Australije pod naslovom *Hrvatske zajednice u Australiji*

– *nastojanja i postignuća*. Knjiga opisuje povijest hrvatskih zajednica od 1950. godine do 1992.

Kao tajnik AHD-a osniva prvu Hrvatsku školu u Sydneyju, na 11. travnja 1965. (pisano gradivo ove škole iz 1977. je pohranjeno u Hrvatskom arhivu Sydney) . Nakon otvorenja hrvatske škole na području sydneyskog Auburna na 12. srpnja 1978., zaslugom tajnika i učitelja Zorislava Šimundže te predsjednika Milana Kneževića, osniva se najbrojnija hrvatska škola, gdje pisac postaje i ostaje učitelj kroz iduće tri godine

Objavio je knjižicu o Hrvatskoj školi Auburn 1978. godine. Na 34 stranica objavljuje imena i slike svih učenika i učenica te hrvatske škole.

Za svoj rad pisac knjige primio je pohvale i priznanja, osobito u vrijeme akcija za pomoć kada je sloboda Hrvatske došla u pitanje, kao:

1. Zahvalnica iz Doma zdravlja Velike Gorice;
2. Zahvalnica iz Fonda za obnovu općine Gospić (za uplaćenu pomoć u obrani i obnovi Hrvatske domovine);
3. Zahvalnica iz zagrebačke bolnice „Sv. Duh";
4. Zahvalnica iz Ministarstva obrane RH, glavni stožer HV;
5. Zahvalnica iz Veleposlanstva u Canberri „Hvala za Vukovar" (izdao je veleposlanik dr. Jozo Meter);
6. Zahvalnica iz Županije zapadnohercegovačke, općina Ljubuški (za iskazano gostoprimstvo igračima i upravi NHK Ljubuški prigodom svog povijesnog boravka u Australiji u siječnju 2002.);
7. Zahvalnica iz Hrvatskog islamskog centra Melbourne (na požrtvovnom radu i doprinosu u suradnji priskupljanja pomoći za Bosnu i Hercegovinu);
8. Odlikovanje Red hrvatskog pletera (odlukom predsjednika RH dr. Franje Tuđmana 28. svibnja 1996.)
9. Pismo zahvalnica Zapovjedništva obrane grada Osijeka koji je potpisao zapovjednik bojnik Branimir Glavaš 6. siječnja 1992. (za dvokratnu novčanu pomoć).

Još u austrijskom izbjegličkom logoru upoznaje osječku obitelj Franje i Ane Schneider, rođene Pađen, te kćerku Anicu i sina Martina. Nakon zajedničkog dolaska u Australiju, na 18. listopada 1952. stupa u brak s Anicom Schneider u australskoj katoličkoj crkvi Lady of Fatima u Kingsgroveu.

U braku imaju dvije kćerke, Dijanu i Vesnu. Dijana se udaje za Branka Jažića iz Glavine Gornje. Imaju troje djece: Ivanu, Antu i Luku. Ivana

se udaje za Olivera Zrnića, iz Zenice. Imaju dvije kćerkice: Adrijanu i Vanessu.

Vesna se udaje za Bože Žuro iz Košute. Imaju dva sina: Dominika i Marina.

Svima njima sam zahvalan za potporu koju su mi pružali, ne samo moralnu već i materijalnu. Svi govore i hrvatski jezik.

Wikipedija

Zagrebački tramvaj

1

Zbivanja prije Domovinskog rata 1989. — 1991.

1989.

Već početkom 1989. godine, točnije kada je na 28. ožujka Skupština Srbije proglasila amandmane na Ustav Socijalističke Republike Srbije, kojima je oduzet Vojvodini i Kosovu status konstitutivnih jedinica jugoslavenske federacije, započela je akcija širenja Srbije i na ostala područja ondašnje države. Pa ipak već na 17. lipnja dolazi do osnivačke skupštine Hrvatske demokratske zajednice.

No već 28. lipnja na Gazimestanu, kod Prištine, održava se 600. godišnjica kosovske bitke, gdje predsjednik SR Srbije Slobodan Miloševič izjavljuje da je Srbija u bitkama i pred bitkama, pritom misleći na bitke na stvaranje „velike Srbije", a predsjedništvo SR Hrvatske energično je osudilo nacionalističke ispade na proslavi kosovske bitke u Kninskoj krajini, a zatraženo je obnavljanje Matice hrvatske i Prosvjete.

U rujnu Predsjedništvo Društva književnika osudilo je agresivne istupe iz Udruženja književnika Srbije, a zatraženo je obnavljanje Matice hrvatske

i Prosvjete, a na 8. listopada u organizaciji Hrvatskog socijalno-liberalnog saveza, na Trgu Republike u Zagrebu počelo je potpisivanje peticije za povratak spomenika bana Jelačića na glavni gradski trg.

U Sloveniji na 24. studenoga velikosrbi i dalje ne odustaju od najavljenog „mitinga istine" u Ljubljani, kojem je cilj izazvati nerede i krvoproliće i time potaknuti intervenciju JNA u Sloveniji i Hrvatskoj. Na 12. prosinca Savez komunista Hrvatske na svom 11. Kongresu u Zagrebu opredijelio se za višepartijski sustav u Republici. Obnovljen rad Matice hrvatske nakon 18 godina zabrane, a dan kasnije za novog predsjednika Centralnog komiteta Saveza komunista Hrvatske izabran je Ivica Račan.

1990.

Nedolazak Srpske pravoslavne crkve na tradicionalno novogodišnje primanje koje priređuje predsjednik Sabora SR Hrvatske očito ne predstavlja samo neprihvaćanje gostoljubivosti domaćina, već bojkot institucije vlasti SR Hrvatske. Krajem siječnja 1990. pred Skupštinom SFRJ u Beogradu su studenti protestirali protiv „terorizma na Kosovu" i skandirali: „Hoćemo oružje", „Azema na vješala", „Slobo Srbine, Srbija je uz tebe"...

Na 24. i 25. veljaču 1990. u prepunoj Koncertnoj dvorani „Vatroslav Lisinski" u Zagrebu, okićenoj hrvatskim trobojnicama s hrvatskim zastavama, s velikim hrvatskim grbom, održan je dvodnevni Prvi opći sabor Hrvatske demokratske zajednice. Sabor je otvorio predsjednik HDZ-a dr. Franjo Tuđman, koji je održao dugo uvodno izlaganje o „Programskim zasadama i ciljevima HDZ-a". Na ovom zasjedanju bilo je oko 2000 delegata i gostiju iz zemlje i svijeta. Dr. Tuđman je u svom govoru naglasio da je to prvo očitovanje duhovnog zajedništva domovinske i raseljene Hrvatske. Hegemonisti i unitaristi vide u programu HDZ-a zahtjev za obnovom ustaške Nezavisne Države Hrvatske. Pritom zaboravljaju da NDH nije bila samo puka „kvislinška" tvorba i „fašistički zločin", već izraz povijesnih težnji hrvatskog naroda za svojom samostalnom državom i spoznaja međunarodnih čimbenika. Prema tome, NDH nije predstavljala samo puki hir osovinskih sila, već je bila posljedica određenih povijesnih okolnosti, posebno je naglasio predsjednik HDZ-a.

Osnivačka skupština ogranka HDZ-a u Benkovcu, na kojoj se okupilo 7000 članova, završena je na brutalan način – pokušajem atentata na Tuđmana. Dok je dr. Tuđman stajao za govornicom do tribine se pokušao

probiti stariji čovjek s pištoljem, za kojega je kasnije utvrđeno da je Boško Čubrilović, umirovljenik iz Ceranja u benkovačkoj općini.

Na predstavljanju Srpske narodne obnove u Pančevu na 10. svibnja njezin čelnik Mirko Jović prvi put je javno rekao da „jadranska obala oduvijek bila srpska od Bojane do Rijeke", a da su „najveće srpske luke Split i Rijeka".

Na 13. svibnja na zagrebačkom nogometnom stadionu u Maksimiru prekinut susret između Dinama i beogradske Crvene zvezde, jer su navijači Zvezde izazvali neviđene nerede za vrijeme održavanja susreta. Na 23. svibnja u Hrvatskoj i Sloveniji oduzeto je oružje Teritorijalnoj obrani i smješteno u skladište Jugoslavenske narodne armije. Oružje je oduzeto po nalogu Saveznog sekretarijata za narodnu obranu iz Beograda.

Na 6. lipnja, primajući američkog ambasadora Warrena Zimmermanna u Banskim dvorima, dr. Tuđman istaknuo je dalekosežno značenje demokratskih promjena u Hrvatskoj. U Hrvatskom saboru obavljena je službena primopredaja – između starog i novog predsjedništva Sabora – a novi predsjednik dr. Žarko Domljan zahvalio je bivšem predsjedniku dr. Anđelku Runjiću, ističući da pri preuzimanju funkcija nije bilo nikakvih problema.

Na 29. lipnja grupa od 37 radnika TV Zagreb potpisala je predstavku Predsjedništvu i Saboru Hrvatske te Republičkom komitetu za informiranje tražeći izmjenu svih rukovodilaca TV Zagreb, postavljenih dekretom ili od bivših organa upravljanja. Na isti dan kod žumberačkog sela Sošice otkrivana je jama Jazovka, u kojoj se nalaze tijela tisuća hrvatskih vojnika i civila pobijenih neposredno nakon rata.

Na proslavi pravoslavnog blagdana Vidovdana u Kosovu kod Knina službeno je objelodanjeno osnivanje srpske autonomne krajine u Hrvatskoj. Predstavljen je i prvi predsjednik autonomne krajine dr. Milan Babić, inače predsjednik Skupštine općine Knin.

Na 25. srpnja svečanim proglašenjem amandmana na republički Ustav, Hrvatski sabor promovirao je državnu suverenost Republike Hrvatske, koja je ujedno izgubila socijalistička obilježja. Tim se povodom ispred Sabora zavijorila nova hrvatska zastava s povijesnim grbom. Proglašavajući amandmane dr. Domljan kazao je da od ovog trenutka Hrvatska osigurava suverenitet na svome cjelokupnom području. Dodao je da se Hrvatska ujedno rastaje i od svog ideološkog simbola i zastave s petokrakom crvenom zvijezdom. U tom trenutku g. Račan i Branko Puharić, zastupnici

lijevog bloka, izišli su iz saborske dvorane, u kojoj je vladala svečana atmosfera.

U uvodnom govoru na zasjedanju Sabora hrvatski predsjednik dr. Tuđman upozorio je da se održava istodobno i srpski sabor u Srbu, a „taj sabor nije izazvan nikakvim našim postupcima, štetnim po srpsko pučanstvo, nego je insceniran i provodi se po režiji". Na mitingu u Srbu, tzv. srpskom saboru, održanom paralelno sa zasjedanjem Sabora Republike Hrvatske, donesena tzv. Deklaracija o suverenosti i autonomiji srpskog naroda.

Na 17. kolovoza ponovno dolazi do okupljanja srpskog stanovništva u Benkovcu i Obrovcu i postavljene su barikade na cestama, jer se proširila vijest da će specijalci MUP-a razoružati redovne milicionare. Dva vojna MIG-a presrela su tri helikoptera MUP-a Hrvatske nad Likom, prisilivši ih da se vrate u bazu, priopčila je hrvatska Vlada. Načelnik Generalštaba JNA Blagoje Adžić osobno je zaprijetio predsjedniku Vlade Hrvatske Stjepanu Mesiću da će „ukoliko u Hrvatskoj padne i jedna glava, vojska će intervenirati".

Promet na mjestima oko Knina otežan ili potpuno blokiran, a tzv. Srpsko nacionalno vijeće u Kninu proglasilo „autonomiju". Zbog obavijesti da su postavljene mine na pruge oko Knina, stali su vlakovi koji prometuju na tim relacijama. Minirana je i cesta od Zadra prema Zagrebu. Naoružana straža kod Obrovca pucala je na kamion.

Na 4. listopada u Stanicama javne sigurnosti u Petrinji, Dvoru i Glini oteta su 25 puškomitraljeza, 75 pušaka, 157 pištolja i 50 000 komada municije. Srpski ekstremisti minirali su vodovod nedaleko Masleničkog mosta. Na 19. listopada g. Mesić je proglašen u Skupštini Jugoslavije članom Predsjedništva SFRJ, a ujedno, po načelu redosljeda, on je i postao potpredsjednik Predsjedništva.

Na 13. studenoga u prisutnosti kardinala Franje Kuharića ispraćeno je tijelo ubijenog sisačkog župnika Antuna Grahovara, koji je ubijen sa sedam uboda noža u župnom dvoru pokraj crkve Sv. Marije na Viktorovcu u Sisku.

Na 12. prosinca u Okružnom zatvoru u Zagrebu održana je konferencija za novinare u povodu pokretanja istrage protiv šestorice Srba koji su uhićeni u Dvoru na Uni, a terete se za pripreme terorizma. Među uhićenima je i lice s međunarodnih tjeralica – Željko Ražnatović Arkan.

1991.

Na 1. siječnja Ustavni sud Republike Hrvatske izdao je priopćenje da na sjednici od 31. prosinca 1990. donio jednoglasno rješenje prema kojim „Srpska autonomna oblast Krajina" pravno ne postoji. „Proglašenje SAO istodobno s donošenjem Ustava izravni je atak na ustavni poredak Hrvatske, njezin teritorijalni integritet i poziv na građanski rat", rekao je novinarima u Zagrebu potpredsjednik hrvatske Vlade dr. Milan Ramljak.

Na 1. ožujka pobuna Srba kulminirala razoružavanjem policajaca hrvatske nacionalosti u Policijskoj postaji. U Kninu održana je sjednica „Srpskog nacionalnog vijeća", na kojoj je usvojena „rezolucija o razdruživanju Republike Hrvatske i uspostave „Srpske autonomne oblasti Krajine". Skupština općine Knin donijela je odluku o obustavi plaćanja poreza Republici Hrvatskoj.

Na 3. ožujka slomljena je oružana pobuna u Pakracu. Jake snage posebnih jedinica MUP-a Hrvatske slomile su oružanu pobunu Srba u Pakracu, no na pakračkim ulicama i dalje su prisutne oklopne jedinice JNA koje su smještene i na svim gradskim prilazima. Pobunjeni Srbi odmetnuli su se u šumu iznad grada i iz nje još uvijek povremeno znaju zapucati na Pakrac. Gledatelji Prvog programa Njemačke televizije mogli su vidjeti kako pakrački Srbi nasrću na njemačke TV-reportere. U Osijeku i Bilju dogodili su se nemiri Srba i sukobi Srba s hrvatskom policijom. Zrakoplovna linija JAT od 18. ožujka 1991. ne leti preko Zagreba, jer nije podmirio dug zagrebačkom aerodromu od oko 35 milijardi dinara.

Na 28. ožujka održan je prvi susret šestorice predsjednika jugoslavenskih republika u Splitu. Ako ne dođe do jugoslavenskih dogovora, Hrvatska će izdati svoju valutu, koja je već u trezorima, rekao je gospodarstvenicima u Šibeniku dr. Franjo Gregurić, potpredsjednik hrvatske Vlade.

Na Plitvice isti dan je stigao pun autobus pripadnika tzv. kninske milicije. Na kuću Hrvata Ivana Juga u naselju Mukinje na Plitvičkim jezerima je noću bačena eksplozivna naprava. Skupština općine Dvor na Uni donijela je nezakonitu odluku o izdvajanju ovog mjesta iz Republike Hrvatske i pripajanju tzv. SAO Krajini.

Na 30. ožujka na području Plitvičkih jezera već dva dana boravi policija iz Knina. Uglavnom su smješteni u privatnim kućama u Titovoj Korenici, gdje je boravio i njihov šef Milan Martić. Oko 15 kninskih milicionara, koje je vodila Ljubica Šolaja, čelnica SDS-a iz Plitvica, s automatima upala

u upravne zgrade Nacionalnog parka Plitivička jezera, kako bi proveli odluku Skupštine Titove Korenice da se Plitvička jezera kao i javno poduzeće pripoje tzv. Krajini. Dan kasnije, ugušena je teroristička pobuna Srba na području Nacionalnog parka Plitvice. Borbe na Plitvicama trajale su do 10 sati, kada su snage MUP-a potpuno preuzele kontrolu na tom dijelu Nacionalnog parka. U okršaju sa srpskim teroristima poginuo je hrvatski policajac Josip Jović. On je podlegao ozljedama zadobivenim u autobusu pogođenom tromblonskom minom na Plitvicama. Policajac Jović je prva žrtva terorističke pobune u Hrvatskoj.

Na 1. travnja Izvršno vijeće tzv. Krajine u Kninu donijelo je odluku „o sjedinjenju krajine Republici Srbiji". U Slavoniji, Baranji i Srijemu niču barikade, sve češći incidenti i pucnjava srpskih terorista. U Titovoj Korenici pretučena je ekipa novinara Hrvatskog radija u sastavu: Mladen Kušec, Miljenko Kopač i Dubravko Pavčec. Vukovar okružen je barikadama i gotovo potpuno blokiran. U Kninu minirane su tri kuće: dvije od Hrvata, a jedna od Albanca. U rodnom Aržanu kod Imotskog, na 3. travanj pokopan je policajac Jović, pripadnik jedinice za posebne zadatke MUP-a Republike Hrvatske. Posljednjem ispraćaju Jovića prisustvovalo je više od 100 000 ljudi Imotske krajine, Dalmacije i Hercegovine. Pred Crkvom Svih Svetih u Aržanu svetu misu služio je, uz prisutnost oko 300 svećenika, nadbiskup u miru dr. Frane Franić. U poruci predsjednika Tuđmana obitelji poginulog hrvatskog policajca, među ostalim stoji: „Vaš je sin postao prvomučenikom obnovljene Hrvatske slobode, ime mu je upisano među one koje narod ne zaboravlja".

Na 8. travnja u Zagrebu je odgođeno suđenje „Martin Špegelju i drugima" zbog demonstracija više tisuća Zagrepčana pred zgradom Vojnog suda. Glavna rasprava na suđenju sedmorici Virovitičana je na neodređeno vrijeme odgođena zbog, kako je naveo predsjednik Sudskog vijeća potpukovnik JNA Mile Vignjević, okolnosti i atmosfere ispred suda. Nekoliko tisuća okupljenih demonstranata oko 12:30 porazbijalo je prozore i natpis na zgradi Vojnog suda, a fasada je potpuno uništena od „rafala" jaja, kamenja, konzervi i drugih predmeta. Okupljeni demonstranti pjevali su hrvatske pjesme, mahali hrvatskim zastavama i nosili transparente s natpisima „Srpska armija, ne sudi Hrvatima koji te plaćaju," „Van iz Hrvatske", „Ne damo Hrvatsku" i drugo.

Na 10. travnja osnovan je Zbor narodne garde, s osnovnom zadaćom zaštite ustavnog poretka i teritorijalnog integriteta Republike Hrvatske.

Na 22. travnja izvršen je napad na Crkvu sv. Pavla u Münchenu, u kojoj tamošnji Hrvati već godinama drže svoje svete mise. U Pakracu miniran je ugostiteljski objekt „Papiga", kojeg je vlasnik Hrvat Drago Januš, kao i vikendica pomoćnika zapovjednika Policijske stanice Nevena Oulovskog, a u Biogradu, na 24. travnja je minirana kuća zastupnika Hrvatskog sabora Drage Krpine. Na 29. travnja hrvatsko selo Polača je opkoljeno: sa sjeverne strane vojskom, a s južne strane benkovačkom milicijom. A u Okružnom sudu u Zagrebu počelo je suđenje Arkanu i trojici Srba optuženih za pripremanje i pomaganje oružane pobune u Hrvatskoj.

Na 2. svibnja poginulo je 12 policajaca MUP-a RH i 20 terorista u Borovu Selu pokraj Vukovara. Među poginulim policajcima su i Stjepan Bošnjak, načelnik za operativne poslove, kao i Mladen Ćupić, policajac Policijske uprave Vinkovci. U Medicinski centar u Vukovaru dopremljeno je devet ubijenih policajaca MUP-a, te više od 30 ranjenih osoba, a u Vukovar stižu nove jedinice JNA. U Polači je napadnuta policijska patrola — tom prilikom iz snajpera smrtno je ranjen policajac Franko Lisica. Velika Britanija zatražit će od Europske zajednice da ona ponudi svoje posredovanje u jugoslavenskoj krizi, kako bi se spriječilo komadanje, javlja britanski list *Guardian*, a Otto von Habsburg zahtijeva od EZ-a da prizna samostalnost Hrvatske.

Na referendumu, održanom na 19. svibnja, 94,17 posto građana se izjasnilo za samostalnost Hrvatske. Na referendum u Republici Hrvatskoj izašlo je, po konačnom neslužbenom izvješću, ukupno 3 030 288 glasača, odnosno 82,97 posto od ukupnog broja birača u Republici Hrvatskoj (3 652 255).

Kapelicu rimokatoličke Crkve sv. Josipa na ulazu u Pakrac, vrijedan spomenik kulture iz 1865., srušila je podmetnuta eksplozija nepoznatog počinitelja. Teroristi nedaleko Josipdola minirali su dalekovod, zbog čega je bio u prekidu željeznički promet na relaciji Zagreb–Split. Minirana je i pruga Virovitica–Banova Jaruga između Brezina i Kukunjevca.

Na 24. svibnja predsjednik Tuđman počeo je dvodnevnom posjetu Italiji i Svetoj Stolici, a na 28. svibnja na stadionu NK Zagreb, dr. Tuđman obavio je smotru Narodne garde, te ovaj čin označio kao povijesni začetak hrvatskih oružanih snaga.

Na 4. lipnja predsjednik Tuđman primio je u Banskim dvorima veleposlanika Australije u SFRJ Francisa Milnea, te mu najavio, ako ne dođe do naglog pozitivnog obrata u stajalištima Srbije, dolazi osamostaljenje

Hrvatske i Slovenije. Militantni Srbi na 10. lipnja zauzeli su u Krnjaku nedaleko Karlovca pogon zagrebačke tvornice Kraš. Pokušaj talijanskog ministra vanjskih poslova Giannija de Michelisa da, u ime Europske zajednice, kreditom Jugoslaviji od četiri do pet milijardi dolara spriječi raspad te države je zakašnjeli pokušaj jer je njeni narodi više ne žele, piše austrijski dnevnik *Salzburger Nachrichten*. Srpski teroristi na cesti Gospić–Gračac oteli su tri policajca i djevojku koja je bila s njima, zatim ih odvezli u Knin, gdje su policajce zadržali a djevojku Anu Pavičić, nakon saslušanja, pustili.

Na 23. lipnja dvanaest zemalja članica EZ-a složili su se u Luksemburgu da ne priznaju nezavisnost Slovenije i Hrvatske, ako te dvije republike jednostrano odluče napustiti jugoslavensku federaciju, a Savezni premijer Ante Marković govorio je u Saboru RH zauzimajući se za nepromjenljivost vanjskih i unutarnjih granica SFRJ, te za „europeizaciju" Jugoslavije kao cjeline.

Na šestog dana neprekidnog zasjedanja Sabora RH, 25. lipnja, na svečanoj su sjednici proglašene temeljne državno-političke odluke kojima je Hrvatska postala suverena država: Ustavna odluka o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske, Ustavni Zakon o izmjeni i dopuni Ustavnog zakona za provedbu Ustava Republike Hrvatske, Deklaracija o uspostavi suverene i samostalne Republike Hrvatske i Povelja o pravima Srba i drugim nacionalnostima u Republici Hrvatskoj.

U trenutku kada je predsjednik Tuđman s govornice Hrvatskog sabora obznanio svijetu volju naroda da Hrvatska bude slobodna država, sa zvonika Crkve sv. Marka zazvonila su zvona, a sabornicom se prolomio pljesak i zapjevana *Lijepa naša* a predsjednik Sabora Domljan uzviknuo je: „Rođena je država Hrvatska! Neka joj je sretan i dug život".

Nakon toga Savezna vlada, pod predsjedanjem g. Markovića, donosi odluku kojom daje saveznoj policiji i JNA odriješene ruke, jer je u nekim mjestima Slovenije došlo do nasilnog preuzimanja pojedinih funkcija federacije.

Na 27. lipnja JNA napala je Sloveniju, a u Osijeku tenkovi JNA gazili su automobile po ulicama, a oficiri pucali na građane. Sada dolazi do velikog zaokreta američke politike: Bijela kuća podržava nacionalne težnje Hrvatske i Slovenije za autonomijom i suverenitetom.

Na 3. srpnja duga kolona od 80 kilometara vojnih vozila JNA krenula je iz pravca Beograda i stigla je hrvatsku granicu, a 60 tenkova i 40 oklopljе-

nih kola JNA ušlo je u Baranju. Hrvatska športska federacija zahtijeva od svojih članova da ne nastupaju ni u kojoj jugoslavenskoj športskoj ekipi.

Na 5. srpnja Hrvatska vlada zahtijeva od JNA da se povuče u svoje kasarne na hrvatskom teritoriju. Blizu Petrinje, srpski teroristi ubili su 16-godišnju Josipu Kozić, a njenu sestru i hrvatskog gardista ranili. Hrvatske majke čiji sinovi služe JNA putuju u Sloveniju kako bi izvukle svoje sinove iz savezne vojske. Na 9. srpnja srpski teroristi spalili su hrvatsko selo Ćelije, a u u slavonskom selu Aljmašu ubili su hrvatskog gardistu Jeraka Bakuća. Dva hrvatska policajca ranjena u Iloku. Tenkovi JNA blokirali Policijsku postaju u Glini. Mobilizacija JNA započinje u Crnoj Gori.

Veliki teror nad Hrvatima se nastavlja. Dolazi do napada na policijske postaje u Dragotincima i Kraljevčanima, Kozibrodu, Glini i Topuskom. Prigodom napada u okolici Zadra ubijen je hrvatski policajac Josip Žulj i fratar Mile Mamić. Vrši se napad na Vinkovce i Sirača a kod Daruvara ubijena tri hrvatska policajca. Napadnuto je selo Plastovo potkraj Šibenika, a iz kasarne u Osijeku dezertiralo je 85 vojnika JNA.

U borbama na Baniji ubijeno je deset hrvatskih policajaca, a jedinice JNA iz Vojvodine pucale su na hrvatski grad Ilok. Srpski teroristi spalili su Strugu, a mještane divljački pobili. Napadnut je Vukovar i Otočac u ličkoj regiji, gdje su ispaljene više od 100 granata, a stanovnici Hrvatske Kostajnice napustili su svoje domove.

Na 10. kolovoza novinar Hrvatske televizije Gordan Lederer ubijen je u zadatku u Hrvatskoj Kostajnici. Kardinal Kuharić pozvao je vjernike u Petrinji na molitvu za poginule i ranjene. Četnici istjerali su sve mještane hrvatske nacionalnosti iz sela Korlat kod Benkovca. Osam tisuća Hrvata, Slovenaca i Albanaca demonstriralo je u Beču protiv četničke agresije i terora protiv Hrvatske.

U noćnom napadu na Vukovar na 14. kolovoza snage JNA ispalile su 130 minobača granata iz svojih uporišta u Borovu Selu i brodova JRM na Dunavu, a četnici i jedinice JNA okupirali predajnik drugog programa Hrvatske televizije u Kninu i počeli prenositi program beogradske televizije.

Preko 15 000 Hrvata Sydneyja na Hrvatskom športskom centru su slavili proglašenje samostalnosti Republike Hrvatske, 30. lipnja 1991.

David Basioli

2

Humanitarni fond za spas Hrvatske

Na 29. srpnja 1991. Boris Maruna, ravnatelj Hrvatske matice iseljenika, i Tuga Tarle stupili su u vezu s jednim članom Australsko hrvatskog društva Geelong i zamolili: „Ukoliko bismo im mogli pomoći nabaviti sredstva za obranu golorukog hrvatskog naroda". Nakon konzultacije najužeg kruga članova i vodstva HOP-a, odgovorili smo pozitivno. Akciju su vodili Nikola Babić, Branko Klarica i Jozo Pavlović. Od Zagreba smo zatražili da pošalju stručnjake da odaberu sve što im je potrebno, a od mjerodavnog ministarstva da pošalje tzv. Potvrdu o krajnjem korisniku.

Kad su nam iz Zagreba javili 5. kolovoza da će sve biti uređeno što se od njih traži kako bi akcija bila uspješna i kako bi što više Hrvata podržalo, upriličili smo sastanak s osobama povjerenja iz hrvatske zajednice Geelonga i Melbournea. Na tom sastanku su bili prisutni predstavnici svih hrvatskih državotvornih društava i domovinskih političkih stranaka.

Na tom sastanku bilo je predloženo da se ova akcija nazove Humanitarni fond za spas Hrvatske, a svrha nabavke hrane i lijekova i drugih potrebština potrebnih ugroženom hrvatskom narodu u domovini.

Također je zaključeno da se akcija proširi po čitavoj Australiji, a cilj je bio sakupiti 100 milijuna dolara.

Ja, kao tajnik Središnjeg odbora hrvatskih društava Australije i pomoćnik predsjednika HOP-a, sam bio zadužen da stupim u vezu s vodstvom HDZ-a za Australiju, koje se tada nalazilo u Sydneyju, da im predočim pothvat te da od njih zatražim da se pridruže akciji.

Nakon primljene obavijesti od Joze Pavlovića u ime Inicijativnog odbora Vijeća Hrvatskog nacionalnog spasa iz Melbournea, stavio sam se u vezu s dr. Konstantinom Bosnićem, predsjednikom HDZ-a u Sydneyu, kako bi zajednički uskladili ovu rodoljubnu akciju. No kako sastanak bi trebao biti u punom povjerenju, naveo sam da ćemo na razgovoru biti samo nas dvoje. Sastanak bi se trebao održati u prostoriji Hrvatskog društva Sydney.

Kada sam došao na dogovoreno mjesto, ustanovio sam da je dr. Bosnić sa sobom doveo tajnika HDZ-a Radu Čikeša, a što je uveliko promijenilo ono što smo se dogovorili. No kada je već tako, potražio sam predsjednika Hrvatskog društva Tomu Mlinarića, kako bi i on bio prisutan tom razgovoru.

Naglasio sam kako bi ovaj razgovor trebao ostati među nama, jer se radi o velikoj pomoći u svrhu obrane Hrvatske, te da ovaj razgovor ostane tajna. Naglasio sam da traženu novčanu pomoć ne treba meni niti ikome iz Australije uplaćivati, već poslati na zajedničko dogovoreno i ugovoreno mjesto koje će odlučiti predstavništvo Republike Hrvatske. Nakon mojeg izlaganja, nije bilo nikakvog pitanja niti odgovora.

Odaziv hrvatske zajednice bio je nenadmašan! Toga dana se u Melbourneu održavao javni prosvjed pred Viktorijskim parlamentom na kojemu se od Australije tražilo priznanje za Hrvatsku kao suverenu državu, na kojoj je najavljena akcija o osnutku Humanitarnog fonda za spas Hrvatske. Prvi dan, samo u Melbourneu, sakupljeno je 310 000 dolara, a za samo tri tjedna, diljem Australije, 1 750 000 dolara. Samo se čekalo da iz Hrvatske dođu stručnjaci na dogovoreno mjesto i da odaberu što im je najpotrebnije.

Međutim, tada se dogodilo nešto potpuno neočekivano. Vodstvo HDZ-a iz Sydneyja, s obzirom da nije bilo inicijator ove akcije, nije htjelo u njoj učestvovati. Nego naprotiv, stupili su u vezu s ministrom Gojkom Šuškom i od njega zatražili da se akcija abortira jer se nezna tko iza nje stoji, te se sumnja na jugoslavensku Kontraobavještajnu službu ili na jednu

stranu obavještajnu službu. Ministar Šušak je prihvatio njihov savjet i poslao faksimil u kojem je zatražio da se akcija ne podrži. Njegov faksimil (potpisan po tajniku HDZ Sydney) je poslan svim australskim ograncima HDZ-a na 7. kolovoza s uputama da ne učestvuju u ovoj akciji. Na 8. kolovoza pismo je upućeno na ministra Šuška faksom, no odgovor nije primljen. Na 9. kolovoza primljen je faks iz Ureda predsjednika u kojem piše da je vlada upoznata sa situacijom i da će kasnije poslati službeni odgovor. Poslije toga potpora akciji je usporena, a mnogi ljudi, naročito oni koji su bili u HDZ-u, su zatražili svoj novac natrag. Vraćeno je preko 800 000 dolara.

Kasnije su koordinatori ove akcije, na savjet iz Zagreba, odustali od daljnjeg sakupljanja novca za ovu svrhu, umjesto nabavke traženih sredstava odnešen je novac za Hrvatsku da oni sami nabavljaju što im je potrebno.

Na 17. kolovoza upućeno je pismo na predsjednika Republike Hrvatske s cjelovitim objašnjenjem događaja – bez odgovora. U pismu je rečeno da novac koji je do tada bio sakupljen, više od milijuna njemačkih maraka, bude u najboljem slučaju uručen u Zagrebu preko dva posrednika. Na 30. kolovoza primljen je faks od ministra unutarnjih poslova Ivana Vekića u kojim piše: „Pozdravljam vašu akciju koju ste poveli za pomoć hrvatskom narodu u nastojanju za očuvanje hrvatskog državnog suvereniteta". Pismo završava ovim riječima: „Apeliram na sve Hrvate, Hrvatsko društvo i ustanove da pomognu i podrže ovu rodoljubnu akciju".

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA TRNJANSKA B.B. · 41000 ZAGREB · TELEFON: 539-212 / 539-498

INICIJATIVNI ODBOR VIJEĆA
NARODNOG SPASA

Zagreb, 5.kolovoz 1991.

Poštovani prijatelji,

U dramatičnim i sudbonosnim trenucima koje proživljava cjelokupni hrvatski narod, hrvatsko se iseljeništvo iskazalo u mnogo primjera i moralnom i materijalnom potporom, stoga smo slobodni ponovno zamoliti vaš cijenjeni Odbor da u okvirima vaših mogućnosti organizirate prikupljanje humanitarne pomoći i ostalih sredstava za potrebe izbjeglica čiji broj se iz dana u dan tragično povećava.

U nadi da će naš apel naići na vašu punu podršku i razumijevanje te uroditi plodom u interesu domovine, unaprijed vam najtoplije zahvaljujemo.

Ravnatelj
BORIS MARUNA

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA · TRNJANSKA B.B. · 41000 ZAGREB · TELEFON: 539-212 / 539-498 · TELEX: 22499 · TELEFAX: (041) 539-111

Pismo ravnatelja Hrvatske matice iseljenika Borisa Marune Inicijativnom odboru Humanitarnog fonda za spas Hrvatske 5. kolovoza 1991.

KOORDINACIJSKI ODBOR-
HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA
HEAD OFFICE FOR AUSTRALASIA-
CROATIAN DEMOCRATIC UNION

Unit 11 33 Ryde Rd PYMBLE NSW 2073 AUSTRALIA Phone: 498 2466 Fax. 498 5914

Sydney, 7-8-1991.

SVIM OGRANCIMA H.D.Z-e
U Australiji i N. Zelandu,

POSTOVANI NASLOVE,

Par ogranaka mi je telefoniralo da se novac koji se kupi za Hrvatski Nacionalni Fond

[illegible]
Fond ne šalje tamo gdje se je prije slao već da se taj novac upotrebi za neke druge svrhe. Mi u središnjici smo razgovarali sa Ministrom za iseljeništvo Gojkom Šuškom i on kaže da s obzirom na veliki broj ratnih izbjeglica pošaljemo što prije i što više novaca u Austriju, radi zbrinjavanja izbjeglica.
Molimo Vas da se držite gore navedenih uputa i da poštivate zakone ove zemlje.
Ministar će poslati pismo sutro i mi ćemo Vam ga odmah poslati, ali mi je usmeno rekao da postoji samo jedan Hrvatski Nacionalni Fond i to onaj u Austriji sa kojim se služimo stalno. Ministar mi je isto tako rekao da se i u drugim Hrvatskim sredinama pojavljivaju neki emisari sa nekakvim faxovima, a to je očito provokacija da se razbije uspješno djelovanje kako H.D.Z-e tako i drugih Hrvata koji pomažu oko pomoći za Hrvatsku. On nezna tko stoji iza ovog zadnjeg pokušaja razbijanja Hrvata, ali se sumnja na K.O.S. ili na jednu stranu obavještajnu službu. Upoznajte Hrvate u Vašim mjestima da ne nasjedaju, preko Radio programa i drugih načina. Kako i sami znadete ovo su vrlo ozbiljne stvari i molimo Vas da sve novce hitno šaljete u Austriju.

S poštovanjem Radoslav Čikeš tajnik

Pismo Koordinacijskog odbora HDZ-a Australije i Novog Zelanda svim ograncima 7. kolovoza 1991. u kojem se odbija svaka suradnja u akciji Humanitarnog fonda za spas Hrvatske

AUSTRALIAN CROATIAN ASSOCIATION
"CARDINAL A. STEPINAC"
P. O. BOX 5, NORTH GEELONG, VICTORIA, 3215

AUSTRALSKO HRVATSKO DRUŠTVO
"KARDINAL A. STEPINAC"
TELEPHONE: (052) 78 2596
FAX: (052) 72 1040

Gosp.Gojko Sušak,
Ministar Iseljeništva i
Zamjenik Ministra Obrane,
ZAGREB

8.kolovoza,1991.

Poštovani Ministre,

U dogovoru sa gosp.Marunom poveli smo akciju za nabavku potrebnih sredstava za pomoć i zaštitu potlačenoj Hrvatskoj.Nažalost,sudeći po faxu kojega je gosp.Cikes poslao na sve ogranke HDZ u Australiji,a i na temelju vašeg okruznog faxa od 7.kolovoza 1991,vidim da je došlo do velikog problema.

Želim vam dati do znanja da nitko od nas nije pokušao napraviti neku samovolju, nego smo sve radili u dogovoru sa gosp.Marunom,misleći da vas je on osobno o svemu izvještavao,a posebno kao Pomoćnika Ministra Obrane.

Molim vas da nebi podhvat podpuno propao,a mi se osramotili,stupite u vezu sa gosp. Marunom ,konsultirajte se ,te ako je ikako moguće u roku od jedan i po sat Vi ili gospodin Maruna pošaljite nam upute preko ovoga faxa,što učiniti sa prikupljenom novčanom pomocu.

Očekujući vaš odgovor,najiskrenije vas pozdravljam u nadi da svi izdržite u ovim teškim časovima.

Odani vam,

Jozo Pavlovic
(Pomocnik Tajnika)

P.S. Vrijeme je dragocjeno jer odlazim na sjednicu gdje ćemo možda mi bez konsultacije sa vama morati donijeti odluku, koja može biti pogrješna. JP

Pismo ministru obrane Gojkom Šuškom 8. kolovoza 1991. iz Humanitarnog fonda za spas Hrvatske u kojem se objasni svrha akcije

REPUBLIKA HRVATSKA
URED PREDSJEDNIKA

Zagreb, 9. kolovoza 1991.

Gospodin
JOZO PAVLOVIĆ

Inicijativni odbor,
Vijeće hrvatskog nacionalnog spasa
Melbourne,
AUSTRALIA

Poštovani gospodine Pavlović,

Upoznati smo s Vašim zahtjevom. Čim obavimo potrebne konzultacije dobit ćete službeni odgovor iz našeg Ureda ili odgovarajućeg ministarstva.

URED PREDSJEDNIKA REPUBLIKE HRVATSKE 2 ZAGREB

POMOĆNIK PREDSTOJNIKA
Robert Travaš

Pismo iz Ureda Predsjednika RH Inicijativnom odboru
Humanitarnog fonda za spas Hrvatske 9. kolovoza 1991.

NACIONALNA I SVEUČILIŠNA
KNJIŽNICA / ZAGREB

AUSTRALIAN CROATIAN ASSOCIATION
"CARDINAL A. STEPINAC"
P. O. BOX 5, NORTH GEELONG, VICTORIA, 3215 :: TELEPHONE: (052) 78 2596
FAX: (052) 72 1040

AUSTRALSKO HRVATSKO DRUŠTVO
"KARDINAL A. STEPINAC"

Dr.Franjo Tudman,
PREDSJEDNIK,
Republike Hrvatske,
ZAGREB

17.kolovoza,1991.

Štovani Gospodine Predsjedniče,

Svjestan sam da je vaše vrijeme dragocjeno i da se vas u svake stvari nebi trebalo uplićati,no zamoljen od broja ljudi,kako ovdje u Australiji,tako i onih iz Zagreba,odlučio sam vam se izravno obratiti s molbom da podržite našu akciju,koja je namjenjena samo za pomoć potlačenog hrvatskog naroda i odbranu hrvatskog državnog suvereniteta.

Naime,kada su koncem srpnja četničke horde,podpomognute srpskom JA napali na hrvatska sela diljem Hrvatske i kada su na najzvjerskiji način sistematski masakrirali i mučili goloruko i neduzno pučanstvo,počeli smo sa svih strana dobivati zahtjeve za pomoć,posebno za pomoć/nabavku najosnovnijih sredstava potrebnih za odbranu golih života.

U dogovoru sa dužnostnicima u Hrvatskoj Matici Iseljenika,uključivši ravnatelja,gosp.Borisa Marunu,mi smo obećali da ćemo učinit sve što možemo.Ubrz smo im javili da možemo osigurati $2,000.000,vrijednosti,ali da nam oni pošalju listu što je najpotrebnije.Dobili smo od njih listu i upute gdje bi potrebna sredstva trebalo transportirati.(Vidite listu br.1).

Nakon ovoga smo otišli kod posrednika koji zastupa Tajwansku trgovačku komoru,koji nam je rekao da oni sav ovaj materijal mogu nabaviti i u roku od 3 dana transportirati na dogovoreno mjesto.Dali su nam listu materijala koji nam stoji na razpolaganju i neke cijene,koje su oni odmah znali,ostale cijene bi bile po dogovoru,ovisći o količini.(Vidite listu br.2).

S obzirom da nitko od nas nije stručnjak u ovim stvarima,tražili smo od gosp.Marune da pošalje dva stručnjaka iz Domovine,da dodju na dogovoreno mjesto,gdje će netko doći i od nas,te da se pregleda dotični materijal i da vaši stručnjaci odrede mjesto gdje se ovaj materijal treba transportirat Gosp.Maruna se je sa ovim složio (Vidite listu br.3).

U medjuvremenu mi smo sazvali sjednicu od dvadesetak najpovjerljivijih osoba Hrvatske zajednice u Melbournu i Geelongu,ljudi koji su utvrdjeni rodoljubi,pošteni i uspješni poslodavci,predstavnici različitih hrvatskih društava i domovinskih stranaka.Premda su većinom bili članovi HDZ ipak smo se svi složili da ovo nebi trebala biti nikakova stranačka ni političk skupina,nego isključivo grupa rodoljuba koji žele pomoći svoj hrvatski narod u ovim sudbonosnim trenutcima.

U nedjelju,4.kolovoza osnovali smo Inicijativni Odbor Vijeća Hrvatskog Nacionalnog Spasa.Za vrijeme velikih demonstracija istoga dana u Melbournu objavljeno je osnivanje tog odbora sa svrhom da u Australiji u što skorije vrijeme sakupi $100,000.000 (sto milijuna dolara),za pomoc Hrvatskoj.Ovaj podhvat je burno pozdravljen i narod je bio presreta.Na samim demonstracijama obećano je preko $100,000.

Zadužene su ugledne i povjerljive osobe da obidju čitavu Australiji i da obrazlože čitavu akciju.Medjutim dogodilo se je nešto,na što nitko nije računao,nešto najgore.Tajnik HDZ za Australiju,gosp.Čikeš,je poslao fax na sve ogranke HDZ da se ne pridruže ovoj akciji,da se nezna tko iza ove akcije stoji,a mogao bi biti K.O.S. ili neka strana obavještajna služba, te da je svrha našega fonda da se ošteti Fond u Austriji,kojega je osnovala Hrvatska Vlada.Gosp.Čikes je takodjer stupio u vezu sa gosp.Šuškom i rekao

- 2 -

mu istu stvar,te od Ministra Šuška zatražio Fax da se dokaže da Hrvatska Vlada ne stoji iza nas.

Mi smo čitavo vrijeme mislili da je gosp.Maruna bio u dogovoru sa gosp. Suškom i kao Miniztrom za Iseljeništvom i pomocnikom Ministra Obrane. Zatražili smo od gosp.Marune da izvjesti o ovome svemu gosp.Šuška i da nam Ministar Šušak ili Ministar Vekic pošalju punomoc da je ovaj podhvat prihvacen od Hrvatske Vlade.Gosp.Maruna je pokušao,ali bez uspjeha, nije mogao dobiti privolu od gosp.Suška.Obećano mam je bilo da će nam Ministar Vekić poslati punomoć,ali do sada nije,

S obzirom da su u ovoj akciji sve ugledni hrvatski rodoljubi i uspješni poslodavci,kao i predstavnici raznih hrvatskih društava,mi smo akciju obustavili,jer ne želimo da nam itko može reći da radimo posebice i nešto što nije u dogovoru sa Hrvatskom Vladom.Posebno smo odustali što je proturen glas ".....da iza toga stoji KOS ili Udba....".

Originalni plan da mi budemo posrednici nabavke potrebnih sredstava je svakako propao,jer smo sada sigurni da i naši neprijatelji znaju što smo namjeravali,jer je čitava stvar izišla u javnost,pravda predstavnici Tajwanske trgovačke komore tvrde da nema nikakovih problema.Da njihov položaj nikako nije sličan onomu dogadjaju u USA.

Mi smo sakupili netšo manje od jednog milijuna dolara,ali ćemo sve to morat vratiti ljudima,ako ne dobijemo upute od vas da sa ovom akcijom nastavimo.Odnosno da se nastavi akcija Inicijativnog Odbora Vjeća Hrvatskog nacionalnog Spasa,u sakupljanju novčanih sredstava za hitnu pomoć Hrvatskoj Vladi.U tom slučaju dvojica od nas bi što prije otišli u Zagreb i odnijeli do sada sakupljeni novac,te se sa vama posavjetovali o daljnjem radu.

U nadi da ćemo od vas dobiti potrebne upute u što skorije vrijeme, najiskrenije vas pozdavljam u ime čitavog Inicijativnog Odbora.Molim Vas neka se gosp.Marunu ne krivi za bilo što,jer njegova,kao i naša namjera je bila najbolja za spas Hrvatske.

Bog i Hrvati !

Joza Pavlovic
(Predsjedatelj Inicijativnog Odbora)

Pismo Predsjedniku Republike Hrvatske iz Humanitarnog fonda za spas Hrvatske 17. kolovoza 1991. s cjelovitim objašnjenjem događaja

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA

Broj: 511-01-51- službeno
Zagreb, 30. 8. 1991.

Inicijativnom odboru
Hrvatskog nacionalnog spasa

Pozdravljam vašu akciju koju ste poveli za pomoć hrvatskom narodu u nastojanju za očuvanjem hrvatskog državnog suvereniteta.

Podržavam osnivanje "Hrvatskog humanitarnog fonda" koji bi osigurao potrebna sredstva za obranu golih života, zaštitu golorukog pučanstva i izbjeglica iz ugroženih krajeva kao i nabavke medicinskih sredstava za liječenje ranjenika.

Apeliram na sve Hrvate, Hrvatsko društvo i ustanove da pomognu i podrže ovu rodoljubnu akciju;

MINISTAR
UNUTARNJIH POSLOVA
REPUBLIKE HRVATSKE
Ivan Vekić

Pismo ministra unutarnjih poslova Republike Hrvatske Ivana Vekića 30. kolovoza 1991. u kojem podržava akciju Humanitarnog fonda za spas Hrvatske

Masovni skup za priznanje Republike Hrvatske na kojem je sudjelovalo više od 40 tisuća Hrvata Australije u Canberri, 31. kolovoza 1991.

3

Liječnici za Hrvatsku

Hrvatski ministar zdravstva dr. Andrija Hebrang, preko svojeg pomoćnika dr. Berislava Tomca u Njemačkoj, sazvao je na skup one koji su učestvovali ili će učestvovati u akciji pomoći za Hrvatsku na zajednički dogovor. Skup će se održati u njemačkom gradu Hagenu.

Nakon jedne vrlo brzo donesene odluke, odluke koja je pala u roku od nekoliko dana, trebao sam se uputiti na moj do sada najznačajniji put. Istina put u Njemačku je bio u prvom planu, a zatim put u Hrvatsku.

Na 31. kolovoza 1991. održan je u Canberri najveći skup u povijesti hrvatske zajednice u Australiji. Više od 40 tisuća Hrvata sakupilo se u glavnom gradu Australije u jednoj zajedničkoj manifestaciji hrvatskog rodoljublja na kojem su zatražili priznanje Republike Hrvatske od strane međunarodne zajednice i australske vlade. Kao glavni organizator ovog povijesnog skupa bio je Hrvatski međudruštveni odbor za Canberru, u suradnji s ostalim Hrvatskim međudruštvenim odborima diljem Australije.

Na prvi skup, održan u Commonwealth parku na obali Lake Burley Griffina, govorili su razni parlamentarci kao dr. Andrew Theophanous, Paul Filing, senator Margaret Reid i Ken Aldred. G. Filing, koji je zastupao vođu

Liberalne oporbe dr. Johna Hewsona, pročitao je poziv u Zagreb koji je bio upućen po dr. Zvonimiru Šeparoviću, ministru vanjskih poslova Republike Hrvatske. U ime hrvatske zajednice su govorili predstavnik hrvatskih muslimana Mustafa Ajkić, Krešimir Spelić i Ivan Nimac, a kao voditelj programa bila je Doris Božin iz Canberre. Hrvatski dušobrižnici predvodili su vjerski dio zajedničke molitve za Hrvatsku i simboličkim prikazom stradavanja Hrvata su upotpunili ovaj nastup Hrvata Australije.

Nakon procesije preko mosta, drugi skup je održan ispred nove zgrade saveznog parlamenta.

Poslije održanog skupa, u prostoriji Hrvatskog nacionalnog doma u Canberri, okupili su se predstavnici Središnjeg odbora hrvatskih društava Australije i vijećnici HOP-a, gdje je prihvaćen zaključak da se pošalje delegacija u Zagreb, koja bi u isto vrijeme predala sakupljen iznos za pomoć Hrvatske. Zaključeno je da se Nikola Babić iz Melbournea i ja iz Sydneyja upute na ovo povijesno putovanje u Hrvatsku. No isto tako je zaključeno da ja prije dolaska u Zagreb prisustvujem skupu u Hagenu, a koji je organiziran po dr. Hebrangu.

Kao i uvijek, kada idem na duže putovanje, a do sada put me je vodio na sve kontinente, osim afričkog, a u interesu zajedničke nam Hrvatske, kupio sam jednu bilježnicu u koju ću upisivati sva moja zapažanja i osjećaje. Tako sam okrenuo prvi list, na koji sam upisao i ove riječi:

Daleko od nas sva gorčina, i srdžba, i gnjev, i vika i hula.
Daj da jedni prema drugima budemo dobrostivi, milosrdni:
Da opraštamo kao što je i tvoj Otac u tebi Kriste nama oprostio.

(Efežanima 4, 31-32)

Zahvaljujući Areni putničkoj agenciji i voditelja Ivana Lovrića sve sam na vrijeme osigurao. Osim putne karte uzeo sam i životno osiguranje, jer sada se putuje u zemlju u kojoj vlada rat, gdje se puca svakodnevno, i gdje je do sada poginulo mnogo osoba, a desetke tisuća izbjeglo na sigurnija područja, ne samo u Hrvatskoj, već i izvan granica, u zemlje koje su otvorile svoja vrata za izbjeglice kao Austrija, Njemačka i Mađarska.

Četvrtak, 5. rujna 1991.

Na sydneyskom uzletištu me je ispratila moj uža obitelj, kao i pojedini članovi hrvatske zajednice. Nakon što sam predao stvari, zajedno smo se

uputili kako bi se osvježili. Kupio sam dvije boce whiskeyja Jim Beam, za poklon u Hrvatskoj. Vozio sam se s austrijskom tvrtkom Lauda Air na liniju Sydney–Bangkok–Beč i imao sam sjedalo 28G. Lauda Air je poduzeće bogatog austrijskog vozača Formula 1 Nikija Laude.

Zrakoplov se digao u zrak oko 20:53, i još jedan noćni pogled na Sydney i velika ptica nestaje u svemirskom mraku (pjesnički govoreći). No dan prije odlaska morao sam otići kod liječnice radi moje prehlade, i ona mi je prepisala dvostruku dozu antibiotika.

No putovanje nije bilo tako jednostavno, iako je austrijska zrakoplovna linija Lauda-air, sa svojom poslugom, bila izvrsna, to ipak nakon prvih devet sati putovanja zaustavili smo se u Bangkoku, da bi sat kasnije krenuli u pravcu Beča.

I dok sam sjedio u zrakoplovu napisao sam i ove riječi razmatranja. Krenuo sam na put u Hagen gdje će se održati konferencija koju je sazvao dr. Hebrang. Sastanak je organizirao dr. Tomac iz Hagena, a naša grupa je uključena preko ing. Nikole Kirigina iz Kalifornije, koji je obavijestio Ivicu Kokića iz Melbournea. AHD Melbourne bilo je prvo hrvatsko društvo u sklopu SOHDA-e koje je uputilo iznos od 10 000 australskih dolara za ovu akciju. Dapače, ovo je bila prva skupina iz Australije koja je novčano pomogla ovu akciju. Tajništvo SOHDA-e je uputilo pismo na dr. Hebranga, koji je odmah odgovorio. Ovo je prvi hrvatski ministar koji je u roku od 48 sati potvrdio primitak pisma preko faxa. I dok ovo pišem zrakoplov se ljuljao, gledam na sat, bilo je 5 sati ujutro po sydneyskom vremenu.

Na zrakoplovu je servirana bogata večera, no kava nije bila najbolja. Iza toga sam malo spavao protežući se na stolici. Mogao sam pogledati film, ali nije me zanimao. U 4 sata ujutro po sydneyksom vremenu serviran je doručak.

Društvo u zrakoplovu je mješovito. Svaki se drži za sebe. Nema neke velike konverzacije, nitko s nikim. Ispred mene sjede dvije djevojke – Talijanke, iako jedna od njih nikako nije sličila na Talijanku. Iza mene isto jedna ženska osoba koja se je odmah smjestila za spavanje, i tako je dočekala prvo spuštanje zrakoplova. Dva reda ispred mene Poljaci ili Česi. Lijevo jedan mlađi Nijemac, koji se je putem stalno parfimirao.

Za čitanje sam se pobrinuo, a dnevnik *The Sydney Morning Herald* piše o „miru" koji je potpisan u Hrvatskoj. No tu su i njemačke, točnije austrijske, novine kao *Salzburger Nachrichten*, *Neue Kronen Zeitung*, *Kurier*, kao i list *Der Standard*. Sve novine prominentno pišu i slike objavljuju

iz Hrvatske. Javno optužuju JNA i Srbe za napad na Hrvatsku. Isto tako pišu o sukobu u austrijskoj vladi u Beču između ministra vanjskih poslova Aloisa Mocka te kancelara Franza Vranitzkyja iz redova Socijalnih demokrata, koji ne žele priznati Hrvatsku. Kako ta stranka ima većinu, ne dolazi odmah do priznanja Hrvatske i Slovenije. Novine pišu i o borbama kod Petrinje, o napadu na Sisak, pokušaj atentata na dr. Franju Tuđmana, borbe u Slavoniji i bombardiranje Osijeka.

Petak, 6. rujna 1991.

Stigli smo u Bangkok u 6:45 ujutro po sydneyskom vremenu, a lokalno je bilo 3:45 ujutro, i nakon kraćeg boravka sada dolazi put do Beča u trajanju od 10 sati i 40 minuta. Napuštamo Bangkok u 7:50 po sydneyskom vremenu. Uglavnom se putovalo noću, i kada je svanulo, pilot tumači one zemlje ili države preko kojih sada prelazimo. Uglavnom brda i pustinja. Tu je Iran, Irak, Sirija i Turska, dolazi jedno jezero, zatim drugo, mnogo duže, i odvija se u pravcu leta našeg zrakoplova. Trebao sam imati zemljovidnu kartu a da bi mogao odgonetati prostore preko kojih smo letjeli. Dolazi vrijeme serviranja jela. Gledam na moj sat, koji je još uvijek usuglašen s vremenom u Sydneyju. Bilo je oko 15:30.

Put je trajao skoro 11 sati i stigavši u Beč rano ujutro po centralnom europskom vremenu vrlo rado sam noge protegnuo. Već ranije sam se dogovorio da ću se naći na uzletištu s jednim gospodinom Thomasom (alias dr. Krajišnik), koji me je u društvu mlađeg prijatelja iz Zagreba i počastio. Oko jedan sat smo proveli u razgovoru o svim mogućim temama. No, jedna je već od prvog momenta oboje zauzela, to jest put kako pomoći ranjenima, na bojištu i u bolnicama. Dr. Thomas pokušati će organizirati otpremu većeg broja nosila u Hrvatsku, kao i druge potrepštine, a što sam kasnije i prenio na dr. Hebranga.

Dopisnik *Večernjeg lista* Branko Tuđen

Iako je moja prehlada (nakon zajedničkih demonstracija u Canberri) meni zadavala podosta muke, nisam htio popustiti.

U Beču presjedam na zrakoplov austrijske linije koji nas vozi do Düsseldorfa. U čekaonici primjećujem dvije osobe kako marljivo studiraju hrvatsko-njemački rječnik. Kasnije, putujući zajedno, ustanovio sam da je jedan od njih Branko Tuđen, dopisnik *Večernjeg lista*, a drugi je mladić koji snima zbivanja. Oni su bili na putu u Den Haag, na „konferenciju mira" a ja na putu u Hagen, na sastanak s dr. Hebrangom. Rastali smo se u Düsseldorfu. Svaki na svoju stranu.

Vlč. Stipan Vrdoljak, hrvatski župnik u Hagenu

Na izlasku iz zrakoplovne luke u Düsseldorfu, primjećujem jednu mlađu osobu koja drži nadpis s mojim imenom. Prilazim i srdačno se pozdravljamo. Čekam prtljagu i u razgovoru saznajem da je ovaj „civil" zapravo mladi svećenik vlč. Marinko koji se nalazi na ispomoći lokalnom hrvatskom svećeniku vlč. Stipanu Vrdoljaku, kojeg smatraju, kako sam kasnije saznao „žilom kucavicom" u akcijama za pomoć Hrvatskoj.

Ušli smo u auto, te kako je moj vozač isto tako nepoznat u ovoj sredini, konačno nakon izvjesnih zaobilaženja stižemo na glavnu cestu koja će nas odvesti oko 60 km u Hagen. Radoznalo sam promatrao prirodu i divim se, jer ovakve prirodne ljepote na ovim prostorima nisam očekivao. Zelenila na sve strane, lijepe i ugodne kuće, cesta izvanredna (promet velik) ali ipak sretno stižemo u Hagen, grad smješten na ugodnim uzvisinama, razvijen, moderan, pa ipak toliko sačuvan u prirodi.

Umornost više ne osjećam, jer idem ususret sastanku s dr. Hebrangom. Pred njega je već otišao sin dr. Tomca, i tako kasno popodne i dr. Hebrang stiže kao i njegova supruga Danijela, i renomirana novinarka Vjesnikove kuće Goranka (Jadranka) Jureško. Slijedi upoznavanje, te kako je stigao još jedan delegat iz Australije, Ned Marunčić, zaključeno je da će Australija biti dostojno zastupana.

Pa ipak potrebno je naglasiti da je susret s dr. Hebrangom na mene neizmjerno pozitivno djelovao, a vrijedna obitelj Tomac iz Hagena (dvije kćerke i sin), bila je „spiritus movens" čitave akcije. I o toj plemenitoj akciji svakako će biti još mnogo pisano, jer pomoć za naše ranjene vojnike, a sada i za izbjeglice s vlastitih pragova je potrebna, kako novčana, tako i u medicinskim lijekovima i potrepštinama. Vlč. Vrdoljak, kao pravi pastir stada svog, nalazio se je u prvim redovima kako organiziranja tako i sakupljanja pomoći za one na bojištima i u bolnicama.

Akcija humanitarne pomoći za obranu Hrvatske započela je na širinama velike Australije i brzo se je širila po ovom kontinentu. Već u prvom potezu postavljen je zadatak od jednog milijuna... i skoro se je meta dostigla.

Subota, 7. rujna 1991.

U Hagenu u subotu 7. rujna 1991. održan je skup pojedinih učesnika akcije medicinske pomoći za ranjene u Republici Hrvatskoj. Dr. Hebrang, koji je stigao u Hagen u petak 6. rujna sa svojom suprugom Danijelom, imao je prilike osobno upoznati pojedine osobe koje su bile aktivne u sakupljanju pomoći, dok pojedini hrvatski liječnici su već duže vremena osobno poznati dr. Hebrangu.

Ovo je do sada bio najveći skup hrvatskih liječnika, koji se je sastao izvan Hrvatske, a što ovaj skup čini još važnijim, u toku zasjedanja udareni su temelji jedinstvenoj ustanovi Svjetskoj organizaciji hrvatskih liječnika. Ova organizacija ima za svrhu povezati hrvatske liječnike sa svih pet kontinenata u akciji medicinske pomoći Republici Hrvatskoj koja danas krvari u borbi za bogodano pravo na slobodu i svoju državu.

Cijelo zasjedanje, a koje je bilo održano u Katoličkom centru u Hagenu uz svesrdnu pomoć hrvatskog dušobrižnika vlč. Vrdoljaka i njemu dodijeljenog vlč. Marinka, koji se nalazi na studiju u Rimu. Osobito priznanje mora se odati dr. Tomcu, njegovoj supruzi Anđeli, te sinu Gordanu i kćerki, bez čijeg razumijevanja i svesrdne pomoći, niti dr. Tomac ne bi mogao toliko vremena žrtvovati. Uz predstavnika njemačkog parlamenta Paula Breura i dekana Franza Josefa Ostrupa, ovaj skup ne bi mogao ispuniti tolika nastojanja za očuvanje života mladih hrvatskih vojnika, koji brane osnovna prava svojeg hrvatskog naroda, koji se danas bori za svoj nacionalni opstanak unutar granica Republike Hrvatske a koje granice u današnjem četničkom nasrtaju nasilno se mijenjaju.

Glavni gradski trg Rathausplatz u njemačkom gradu Hagenu

Sve nazočne na skupu u Hagenu pozdravio je dr. Tomac, koji je ujedno predstavio kao prvo dr. Hebranga, a zatim liječnike dr. Miro Matijević (Siegen), dr. Zlatko Poljak (Bochum), dr. Sterger, dr. Željko Petelin (Karlsruhe), dr. Anto Križić (Berlin), dr. Ratibor Musanić, dr. Željko Kukolja (Lüdenscheid), dr. prof. Ivo Baća (Bremen), dr. Mimi Schwartzwald (Witten), dr. Eva Darin (Schwerte) i dr. Franjo Lončarević (Witten). Iz Kalifornije je doputovao ing. Nikola Kirigin, dok iz Australije su bili nazočni g. Marunčić i ja.

Cijelo zasjedanje je pratila renomirana novinarka iz Vjesnikove kuće gđa Jureško iz Zagreba, kao i Jasna Müller-Staničić iz njemačkog radija WDR iz Kölna. Potrebno je naglasiti da je dr. Hebrang imao intervju za njemački radio i TV program, kako u Hagenu tako i u Kölnu.

U nastavku djelovanja nazočnih na ovom skupu dr. Tomac podnio je novčani izvještaj poslovanja iz kojeg je bilo vidljivo da je ova akcija naišla na ogromnu potporu Hrvata liječnika i hrvatskih rodoljuba diljem svijeta. Osobito se je zahvalio na svesrdnoj pomoći iz Australije, kao i Hrvatskim katoličkim centrima u St Johns Parku i Blacktownu u Sydneyju, te AHD Melbourne te ing. Kiriginu.

Svakako je potrebno naglasiti i nazočnost naših poslovnih osoba, kao Petar Pavić, Ivan Tomljanović, Marinko Škara, te gđe Clast i g. Gojceta i fra Pavu Obrdalju, koji je nedavno boravio u Australiji. Iz izvještaja bilo je vidljivo da je ova akcija rezultirala u slanju medicinske pomoći u vrijednosti od blizu dva milijuna deutschmarka. Ovo se ne bi moglo postići da brojni hrvatski liječnici nisu koristili svoje utjecajne položaje na svojim radnim mjestima za nabavku lijekova i ostalih medicinskih potrepština za ranjene hrvatske vojnike, kao i brojne civile.

Dr. Hebrang u svojem izlaganju analizirao je do sada pruženu pomoć a ujedno navodi današnje potrepštine za ranjene, a čija lista postaje sve to veća, od nosila za bolesnike i ranjene, zavoja i aparata za unutarnje snimanje povrijeđenog tkiva na tijelu, osobita povreda kostiju i glave. Lista je i predugačka, a da bi se u ovom izvještaju moglo sve navesti.

Osobita hvala ide njemačkom Crvenom križu koji je poklonio sedam vozila za hitnu pomoć. Australija je do sada pridonijela iznos blizu 600 000 DM. S velikom pozornošću se slušalo izlaganje dr. Hebranga i dubokom žalošću su primljene vijesti o mučenju hrvatskih vojnika i civila. I na kraju ovog (prvog) izvještaja budi rečeno, da Inicijativni odbor Svjetske organizacije hrvatskih liječnika sačinjavaju dr. Baća, kao inicijator, dr. Tomac i dr. Matijević.

Zatim je uzeo riječ dekan Ostrup, koji pozdravlja dr. Hebranga i sve prisutne, i zahvaljuje se domaćinima. Osobito pozdravlja nastup akcije pod nazivom Bedem ljubavi, to jest dolazak hrvatskih majki u Bonn. Dr. Tomac se zahvaljuje meni kao i g. Marunčiću, predstavniku Hrvatskog bloka u Sydneyju. Ove dvije organizacije doprinijele su do sada svaka više od 100 000 australskih dolara. Zahvaljuje dr. Matijeviću, vrlo aktivnom pripadniku HDZ-a iz Siegena, te dr. Poljaku koji je posebno aktivan kod raznih njemačkih karitativnih organizacija. Preko njih dvojice do sada se zaštedjelo oko 400 000 DM. Dr. Sterger i dr. Petelin nabavili su brojne potrebne stvari kao 52 tobe za reanimaciju. Zatim se zahvaljuje dr. Križiću koji je zajedno s hrvatskim studentima iz Berlina sakupio do sada 90 000 DM u gotovom i oko 150 000 DM u materijalu i dr. Musaniću koji je uz financijsku pomoć mnogo doprinio svojim riječima i perom.

Zahvaljuje dr. Baća čija ideja je bila put hrvatskih majki u Bruxelles i Bonn, a s odobrenjem ministarstva ta je akcija financirana i uspješno obavljena. Zahvaljuje se novinarki Jureško koja je kao pratilac dr. Hebranga objektivno izvještavala hrvatsku javnost o aktivnostima liječnika, kao

i kolegici gđa Müller-Staničić. Fra Obrdalj se zahvaljuje poduzetniku g. Škari na novčanoj pomoći ove akcije. Svakako da bez vlč. Vrdoljaka ne bi bilo ovog uspjeha, dok Gordan Tomac, sin dr. Tomca, zajedno sa studentom g. Penićem, sakupio je 7000 DM u Berlinu prije otvaranja konta kod dr. Križića. Treba se i zahvaliti g. Tomljanoviću, najjačem dobrotvoru iz Hagena, dr. Darinu, dr. Poljaku, dr. Darianu Baumstaigeru, g. Paviću ugostitelju iz Iserlohna, dr. Lončareviću koji je nabavio rengenskih filmova, dr. Schwartzwaldu koji je uplatitelj do sada najvećeg primljenog čeka, dr. Željku i Jasenki Kukolja, gđi Giseli na nesebičnom radu, kao i Mariji Mihaljević. Te na kraju predaje riječ dr. Hebrangu, koji je rekao:

> *Ušli smo u rat koji je bez presedena u dosadašnjoj povijesti, rat protiv armije, zastupnika komunističko-totalitarističkog sistema. Komunizam je oružje stvaranja velike Srbije. Poražen u SSSR-u i u Albaniji, ali u Srbiji još ostaje. On je jedini način ostvarenja veliko-srpske ideje, ideje koja traži pola Hrvatske. Armija ima 1500 tenkova, mnoštvo borbenih vozila, stotine zrakoplova i sa svim tim je krenula na Hrvatsku, koja prije godinu dana nije imala ni jedne puške. U velikoj želji za slobodom, Hrvati se suprostavljaju najvećoj armiji Europe. Obzirom na tehničku opremljenost Hrvati su bez ikakve šanse. Američki eksperti predviđaju rat od 3–5 godina, rat na kojem će mnogi narodi učiti. Njihove prognoze su obzirom na ovo sigurno točne, ali drugi dio prognoze, koji predviđa poraz, nije baš utemeljen. Naime, ne uzimaju u obzir Hrvate u iseljeništvu, kojih je gotovo jednako kao i u domovini. Zahvaljujući toj snazi, mi računamo na uspjeh.*

Razorna moć vojne tehnike jugoslavenske soldatske, uspostavljanje traženja pomoći za liječenje rana do sada nepoznatih u dosadašnjim ratovima. Jugoslavenska armija upotrebljava specijalnu municiju s velikom početnom brzinom metka (1200m u sekundi) čije je čelo od specijalnog mekanog materijala koji se raspršuje u tijelu. Ova municija čini trganje ogromne mase tkiva. Svoj dolazak u Hagen dr. Hebrang ocjenjuje kao vrlo značajan. Prenosi riječi naših gardista: „Puno smo sigurniji, ako znamo, da nam zdravstvo funkcionira".

Sudionici skupa liječnika za Hrvatsku u Hagenu, 7. rujna 1991.

Dalje je dr. Hebrang naglasio da organizaciju rada Ministarstvo zdravstva koristi literaturu kako američkih tako i izraelskih vojnih krugova u odnosu na ratnu medicinu. Svaki rat, kaže dr. Hebrang, zahtijeva dvodijelnu zdravstvenu ekipu: bolničare s manjom stručnom spremom za prvu pomoć i transport, te visoko-osposobljene medicinske kadrove. Što se tiče transporta ranjenika ne dostaju nam zračna prijevozna sredstva, a i cestovni transport je u velikim poteškoćama zbog presječenih cesta.

Zbog toga valja ostvariti vrhunsku medicinsku zaštitu na samoj liniji fronta, kaže ministar, i naglašava da je prije 4–5 mjeseca Ministarstvo osnovalo specijalni štab za doškolovanje kirurga i anesteziologa koji su u prvim borbenim redovima. Oni rade na liniji fronta male kirurške zahvate, pripremaju pacijente, ali ne za transport već na dugo ležanje i čekanje transporta. Ovime se izbjegava šok ranjenika, a liječnici su vrlo dobro osposobljeni i veliki entuzijasti.

Do sada je na hrvatskoj strani poginulo oko 500 ljudi. Registrirano je 1740 ranjenika. Međunarodne konvencije i principi obilato se krše, puca se na vozila Crvenog križa, a kirurška dvorana u Vukovaru je razrušena. Trideset sanitetskih vozila je uništeno, nekoliko liječnika i tehničara ubijeno, a nekoliko zarobljeno. Jedna strana ne želi pregovore jer ima oružje, ne želi ni međunarodnu arbitražu a pregovora nema bez pristanka obiju strana.

Zdravstvo se sada sprema za teže uvjete, za kompletni rat, gdje moraju biti uključeni i liječnici opće medicine. Valja se opskrbiti sa sanitetskim materijalom. Ovaj naš sastanak u Hagenu ima dvostruki cilj, kaže dr. Hebrang: predstavljanje našeg rada hrvatskoj javnosti (zato je novinarka Jureško s nama), te dogovor za daljnji rad. Dalje dr. Hebrang upozorava na koordinaciju rada u inozemstvu zbog čega su i osnovana 4 sabirna centra: Berlin, Hagen, Stuttgart i München.

Kako sam u prvotnom planu imao odlazak u Düsseldorf, a kasnije sam saznao, to je zapravo trebao biti grad Hagen, to sam u svojem (svojevremeno poklonjenom vodiču od fra Euzebija Maka iz Sydneyja, potražio ured u Düsseldorfu), te sam rukom prelazio gradove Njemačke, sve dok nisam stigao do Hagena.

Nakon upoznavanja i smještaja gostiju, napose cijenjenog rodoljuba ing. Kirigina iz Kalifornije, domaćin dr. Tomac vodi nas u jedan od brojnih hrvatskih restorana u okolici Hagena. Tu su restorani obitelji Pavić („See Restaurant Zagreb"), g. Babić i g. Ćirko, no bez obzira čiji je, svaki je dao svoj obol za obranu Hrvatske.

No vratimo se skupu u Hagenu. Dr. Tomac daje izvještaj o sakupljenoj pomoći od 240 000 DM, te akciji hrvatskih majki – Akcija mira! Iz daljnjeg izvještaja je vidljivo da je Hagen pridonio u svojoj općoj akciji 845 000 DM, a iz Berlina je stiglo blizu 90 000 DM, Australija je pridonijela oko 550 000 DM i Kalifornija oko 50 000 DM. Moram napomenuti da je dr. Tomac na skupu pozdravio Ivu Galića, iako mi nije poznato od kuda je došao niti koju funkciju obavlja. Govorilo se o nabavi i otpremi u Hrvatsku materijala kao: kirurški konac, zavoje, nosila, aparat za anesteziju i filmova za rengen. Naglašeno je da je Njemačka poklonila 7 vozila Crvenog križa s punom medicinskom opremom, zatim 74 000 paketa prve pomoći i još mnogo toga. Na moj upit – što je s kacigama – odgovoreno je da kaciga spada u vojni artikl i da se ne može kupiti i u Hrvatsku uvesti!

Preko sedam tisuća pisama upućeno je na brojne hrvatske poduzetnike u Njemačkoj, kao i prijateljima Hrvata u Njemačkoj. Riječ je sada uzeo poslanik njemačke stranke CDU g. Breuer. Prvo se zahvalio na pozivu, zatim je izrazio svoje ogorčenje na sve ono što se danas događa u Hrvatskoj, naglasivši da njemački narod zna da ovo nije „etnički" rat, nego ovo je sukob boljševizma i demokracije. Ovaj narodni zastupnik je upotrijebio izraz „panzer-boljševizam". Napomenuo je kako je za vrijeme Drugog svjetskog rata Staljin upitao: „Koliko divizija posjeduje Papa?" i paralelno s

Organizator skupa liječnika u Hagenu dr. Berislav Tomac pozdravlja sudionike akcije pomoći za Hrvatsku, 7. rujna 1991.

time pitam se kolika je vrijednost današnje konferencije koja se održava u Den Haagu između velesila a po pitanju Hrvatske.

„Siguran sam da su Nijemci dobro naučili lekciju povijesti i baš zato smo spremni potencijal i snagu sjedinjene Njemačke staviti na raspolaganje za razvitak i boljitak Europe. Američki predsjednik George H.W. Bush povjerio je upravo njemačkom narodu vodstvo u partnerstvu Atlantskog pakta. Rat u Jugoslaviji", kaže g. Breuer, „jest i bit će primjer na kojem će se učiti mnogi narodi a bojim se da će ‚panzer-boljševici' iz Beograda, provesti svoje namjere, ako im se od Europe ne ukaže suprotno, pa ako je potrebno i putem sile. Panzer-boljševizam nema izgleda za uspjeh, jer komunizam nema budućnosti".

G. Breuer obećava osobni angažman za priznanje suvereniteta Hrvatske i Slovenije, ali jedinu mogućnost ipak vidi u zauzimanju sveukupne Europske zajednice, jer rat u Hrvatskoj prijeti i Europi, a Nijemci ne žele da pređe granice. Ako se rat nastavi, zbijeg naroda koji bi se odvijao u smjeru jug-sjever, doveo bi do katastrofalnog stanja u cijeloj južnoj i srednjoj Europi, i zato je potrebna pomoć Hrvatskoj, završava svoje poglede g. Breuer.

Zatim su govorili ing. Kirigin i g. Marunčić a na kraju ja. Ja sam izražavao svijest Hrvata u Australiji i spoznaju teške situacije u Hrvatskoj, i da nikada do sada nije postojala takova jedinstvenost Hrvata za pomoć Hrvatskoj. Rekao sam, moramo nastaviti sjedinjeni za zajedničku slobodnu Hrvatsku i neka nam na tom putu Bog bude od pomoći.

Za riječ se javio dr. Musanić, rekavši:

> *Biti ili ne biti, pitanje je sada i za naš hrvatski narod. To pitanje prisutno je na našem prostoru već od 1918. godine. Došlo je vrijeme za slobodu. Politika prije i poslijeratne Jugoslavije djeluje po istoj šabloni. Kao psihijatar ne može se istaknuti njezino psihopatološko obilježje. Osvojeni i maltretirani od Osmanlija Srbi sada preuzimaju metode svojih osvajača, pri tome obilato koriste svoju orijentiranost Bizantu. Demonstriranjem sile oni nastoje kod drugih potlačenih naroda izazvati otpor kako bi tako ‚legalizirali' primjenu sile do uništenja. Od 1918. godine Srbija je stalno izvor represije, a Hrvatska se stalno brani. Plodovi toga su i ubojstvo Stjepana Radića i šestojanuarska diktatura. Taj zatvoreni sistem mora doći svome kraju.*

„U patološkoj opijenosti Srbi su odbili sve što je Hrvatska činila u smjeru konfederacije. Glupo je njihovo načelo, da svi Srbi moraju živjeti u jednoj državi. Nema jednonacionalne države. Svaka ima svoje manjine, a Hrvatska vlada daje ljudska prava, građanska i ustavna svim manjinama na svojem prostoru. Srbi su spremni na rat do posljednje kapi krvi", kaže u svojem završnom izlaganju dr. Musanić.

Riječ uzima dr. Lončarević koji se obraća g. Breueru s nekoliko pitanja, kao: „Zašto se samo prijeti priznanjem Hrvatske i Slovenije, i zašto se ne poduzimaju odmah konkretni pothvati, kada oni i tako jednom moraju uslijediti. Vi znadete", kaže dr. Lončarević, „da Jugoslavije više nema, i da takve prijetnje ne znače ništa. Da su Srbi ipak svjesni da su izgubili Hrvatsku, pokazuje i činjenica da se sele mnogobrojne obitelji iz Hrvatske".

U svojem odgovoru g. Breuer naglašava da su Nijemci svijesni povijesnih poteškoća, i da su spremni upotrijebiti sva diplomatska sredstva u EZ-u za slobodu i suverenitet Hrvatske, ali vremensku točku ne može kazati. Jer, ako pratite njemačku politiku zadnjih tjedana, možete vrlo

Poslanik njemačke stranke CDU Paul Breuer obraća se prisutnim hrvatskim liječnicima u Hagenu, 7. rujna 1991.

lako ustanoviti da se dogodio zaokret u njoj i kontinuirani pritisak u EZ-u. Sljedeći korak je, kaže g. Breuer, ne samo govoriti, nego i na parlamentarnoj raspravi pitanje jasno se mora definirati po pitanju Hrvatske. Dr. Lončarević je i dalje nastavio s nekoliko pitanja, savezno s politikom Njemačke, jer da se slijedi i politika drugih zemalja kao Nizozemske, koja ne pokazuje naklonjenost Hrvatskoj niti našim nastojanjima.

Svakako da se je na ovom skupu osjetila jedna nova politika koja se provađa iz glavnog vodstva Njemačke, a koja, prema dosadašnjim znacima znači jedan zaokret, koji je svakako diktiran izvan Njemačke, te stanovište koje se zauzima u odnosu na zahtjeve priznanja Hrvatske, nisu nam skloni. (Napomena: dr. Miro Matijević pokraj svih svojih dužnosti i obaveza, na današnji dan bio je i prevoditelj s njemačkog na hrvatski jezik, kao i govor g. Breuera).

Kako sam za vrijeme zasjedanja u Hagen imao čast sjediti do dr. Schwartzwalda, koji dolazi iz njemačkog grada Wittena, to sam u razgovoru osjetio i kod njega snažnu volju i spremnost biti od koristi hrvatskom narodu, koji danas prolazi svoju Golgotu, rekao je u razgovoru. Iako je svaki od nazočnih liječnika jedna posebna stranica, ne samo svoje osobne povijesti već i dostignuća, kako osobnog a sada i zajedničkog za Hrvatsku. Tako dr. Sterger svojim smirenim stavom ulijeva veliko povjerenje, a dr.

Poljak veliku prodornost, dok mladi liječnik dr. Petelin žestinu, a dr. Križić svoje veliko znanje, a u tu kategoriju bi smjestio i dr. Kukolju. Posebno mjesto u mojim sjećanjima zauzima i dr. prof. Baća iz Bremena, jer je lumen svoje vrsti, i na kraju, čovjek se mora osjećati i žalosnim, što ovako veliki broj svjetskih stručnjaka ne služi potrebama svojeg naroda.

Pa ipak, istinu za volju, da ovi brojni liječnici (kao i oni koje ne poznajem) da nisu osjetili kucaje srca svog hrvatskog naroda u ovim teškim danima, morali bi se zapitati kakvu bi sudbinu Hrvati, bez ove pomoći, danas proživljavali. Dakle svako zlo ima i svoje dobro, pa neka nam sve ovo posluži za punu potporu hrvatskom narodu, kako bi što prije mogao uživati u plodovima mira, slobode i sreće.

Nedjelja, 8. rujna 1991.

I prije nego što napišem završne riječi o skupu u Hagenu, moram se ponovno zahvaliti vlč. Vrdoljaku, bez čije pomoći, dobre riječi i velike ljubavi za svoj narod ovaj skup ne bi bio ovako uspješan. I još jedna hvala ide našim ugostiteljima Pavić–Ćirko–Babić, u čijim restoranima smo mogli upoznati hrvatsko gostoprimstvo i spremnost za pomoć zajedničkoj nam Hrvatskoj. Sa sobom sam ponio jednu malu uspomenu iz „See Restaurant Zagreb" iz Wittena, gdje smo bili isto tako počašćeni. I dok su u nedjelju jedni odlazili u crkvu kod vlč. Vrdoljaka, drugi, u kojoj grupi sam se i ja nalazio krenuli su u Düsseldorf, i tu sam bio u društvu dr. Hebranga, njegove supruge, gospođe i dr. Tomca, kao i novinarke gđe Jureško iz kuće Vjesnika u Zagrebu.

U nedjelju popodne jedni su već napuštali Hagen, kako bi u ponedjeljak bili na svojim radim mjestima, u svojim ordinacijama i bolnicama Njemačke, a u ponedjeljak je uslijedio put u Düsseldorf, gdje je dr. Hebrang imao sastanak s jednim njemačkim ministrom po pitanju medicinske pomoći Hrvatskoj i hrvatskom narodu. Zatim se je krenulo u pravcu Frankfurta, jer dr. Hebrang je odlazio u Zagreb, i tu sam se od njega oprostio i svakako prihvatio njegov poziv da se vidimo u Zagrebu. Još je potrebno napomenuti da za vrijeme boravka u Hagenu uslijedio je razgovor s dr. Hebrangom za Hrvatski radio program 3ZZZ u Melbourneu, a ja sam snimio razgovor za Hrvatski program na radio postaji 2SER-FM u Sydneyju, koji se emitirao po mojem dolasku u Sydney. Hvala dr. Tomcu, njegovoj supruzi, djeci, sinu i kćerkama, Mariji Mihaljević (na kolačima i kavi) kao i gđi Giseli.

No, osobito sam sretan što sam mogao upoznati dr. Hebranga, čovjeka jakog karaktera, vrlog hrvatskog rodoljuba, i osobe koja vjeruje u pobjedu Hrvatske. Svakako da nije razumijevanja kod njegove supruge Danijele, dr. Hebrang se ne bi mogao u tolikoj mjeri posvetiti Hrvatskoj. I završio bi s jednim razgovorom koji mi je ostao u uspomeni. Naime, u užem krugu dr. Hebrang je govorio o vojnicima, o potrebama, o njegovom obilasku bojišta, kada se javi njegova supruga izražavajući bojazan da bi mogao biti ubijen. Dr. Hebrang je odgovorio: „Da su me ubili 1971. bilo bi mi žao, jer nitko to ne bi niti znao, ali ako me sada ubiju, cijeli svijet će znati da je ubijen jedan hrvatski ministar vršeći svoju dužnost, i danas mi ne bi bilo žao dati život za Hrvatsku!"

Ponedjeljak, 9. rujna 1991.

Konačno je došao oproštaj od domaćina u Hagenu, kao i od dr. Hebranga i njegove supruge, te novinarke gđe Jureško. U zajedničkom automobilu krenuli smo u pravcu Düsseldorfa. Prošetali smo gradom u želji kako bi kupili koji znak sjećanja, no cijene se bile previsoke. Krenuli smo u pravcu Frankfurta, u zračnu luku, gdje su gosti iz domovine s Lufthansom do Graza, a do Maribora s Croatia Airlines, te autom u Zagreb otputovali.

Potražio sam adresu prijatelja u Frankfurtu, kojeg istina nisam poznavao a koji me je trebao podići na uzletištu. Nakon što sam nazvao i ugovorio mjesto sastanka, radi prepoznavanja, pojavio se je mlađi stasit čovjek, ponosna držanja – i tako smo se upoznali. Bio je to Ranko Oršalić.

No moj dolazak u Frankfurt imao je još jedno značenje. Već prema ranije ugovorenom, ovdje se trebam sastati s predsjednikom Hrvatskog oslobodilačkog pokreta dr. Srećkom Pšeničnikom, a sutra (utorak 10. rujna) zajednički ćemo dočekati Nikolu Babića iz Melbournea i ing. Šimu Dešu iz Geelonga. Dr. Pšeničnik izvrsno poznaje Europu, grad Frankfurt, kao i Zagreb, te pokraj ove dvojice i meni je bilo lakše. Kako je dr. Pšeničnik već ranije došao u Frankfurt i rezervirao mjesto za spavanje, to smo se uputili na mjesto smještaja, nedaleko glavnog kolodvora. Od zračne luke do glavnog kolodvora, i obratno, vozi vlak (a kolodvor je skoro u centru grada), te za dvije marke (mislim da je tada bilo toliko) možeš kupiti kartu za putovanje s neograničenim brojem putovanja za taj dan na toj relaciji.

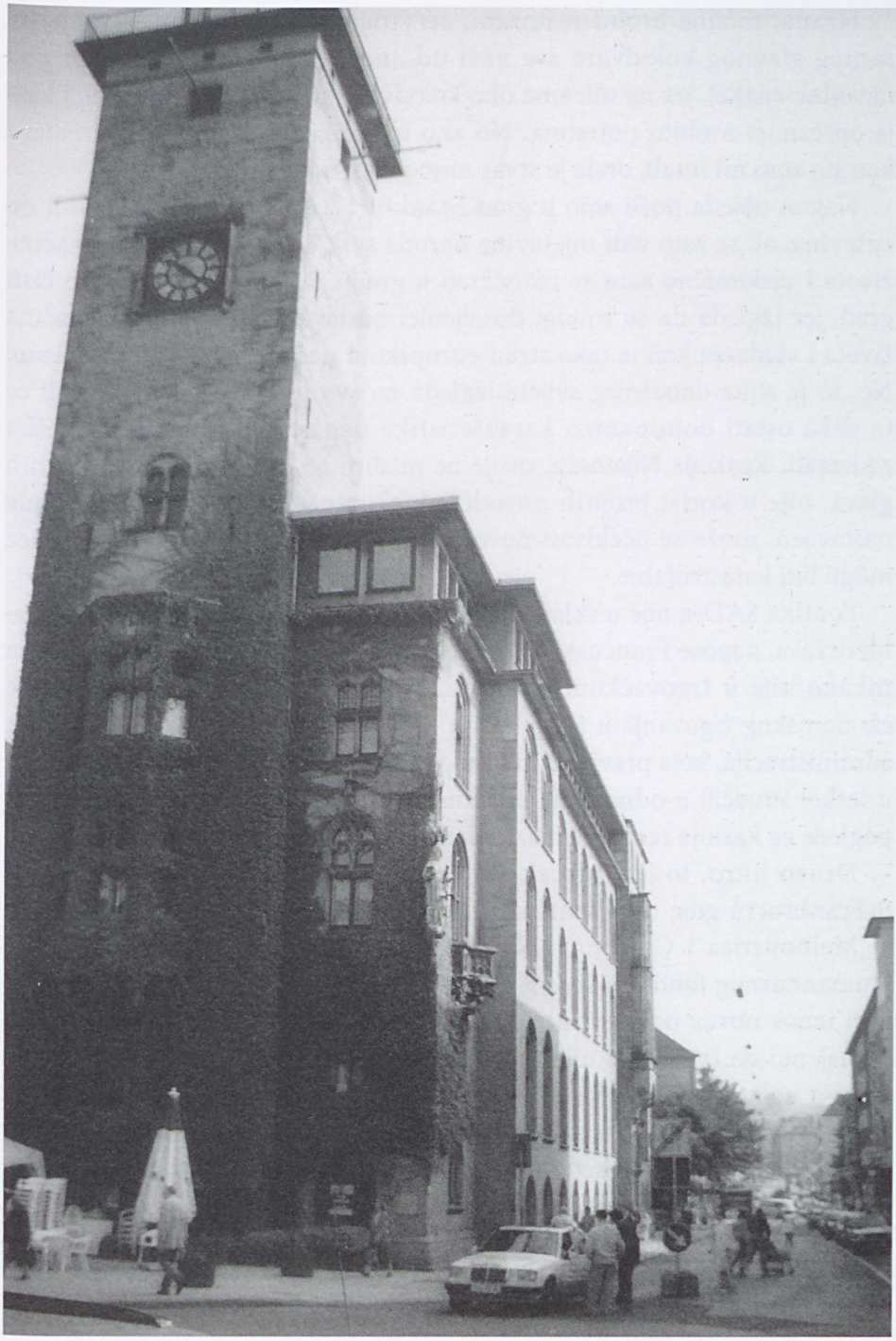

Njemački grad Düsseldorf koji smo posjetili na 9. rujna 1991.

Hrana, točnije brojni restorani, serviraju ukusnu hranu, a u blizini samog glavnog kolodvora sve vrvi od „našeg" svijeta (stavio sam pod navodne znake), jer na ulicama oko kolodvora svega se može vidjeti, i zato je opreznost osobito potrebna. No ako imate poznatu osobu ili prijatelja kao što smo mi imali, onda je stvar mnogo lakša i ugodnija.

Nakon objeda pošli smo u grad Frankfurt u kojem se ništa ne vidi od ruševina, ali se zato vidi mješavina naroda svih boja, izgleda, rase i načina života i djelomično sam se razočarao u gradu. Nije više niti osobito čisti grad, jer izgleda da su mnogi doseljenici nastavili onaj dio svojeg načina života i vladanja koji je tako stran europskom načinu, napose njemačkom. No, to je slika današnjeg svijeta izgleda na svim kontinentima, i da li će ta slika ostati dominantna karakteristika današnje Europe, još je teško za kazati. Reakcija Nijemaca, ovdje ne mislim na one ošišanih i obrijanih glava, nije u korist brojnih novodošlih skupina, te ako ovaj trend bude nastavljen, može se očekivati novo previranje na tlu Europe, a posljedice mogu biti katastrofalne.

Politika SAD-a nije u skladu s pogledima ne samo Njemačke, već i ostalih država, napose Francuske i Italije, jer stvaranje bloka europskih zemalja nikako nije u trgovačkom interesu Amerike, i zato je borba za tržište ekonomskog trgovanja u Sovjetskom Savezu važno i kritično, a američka administracija, koja pravi sve to više političkih pogrešaka, mogla bi se naći u teškoj situaciji u odnosu na pojedine europske zemlje. No ostavimo ove poglede za kasnija razmišljanja, jer nas čeka put u Zagreb.

Drugo jutro, to jest utorak 10. rujna, našli smo se opet na uzletištu u Frankfurtu gdje dr. Pšeničnik i ja smo se trebali sastati s prijateljima iz Melbournea i Geelonga. Naime, radilo se je o pokretačima akcije Humanitarnog fonda za spas Hrvatske, a koji su u tu svrhu trebali predati veći iznos novca odgovornim osobama. Našli smo Nikolu Babića i tada saznajemo da ing. Deša nije mogao na put iz privatnih razloga, i tako se je naša uglavljena delegacija smanjila za jednu osobu. Kako je Nikola već imao rezerviranu kartu za Zagreb, to smo sada i nas dvojica pokušali dobiti mjesto na zrakoplovu Lufthansa, koji se više ne spušta u Zagreb, jer uzletište je zatvoreno, već leti u Ljubljanu. Saznajemo da se pokraj putne karte naplaćuje poveći iznos za osiguranje a i karta nije turistička, već skuplje klase, a to je jedino što nam se nudi, te kako nije ništa drugo preostalo, pristajemo i na ove putne uvjete.

Wikipedija

Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu s kipom Ivana Meštrovića *Zdenac života*

4

U Hrvatskoj

Utorak, 10. rujna 1991.

Konačno, oko 6 sati uvečer sjedamo u Lufthansu i krećemo u pravcu glavnog grada Slovenije u – Ljubljanu. Zrakoplov je ugodan, a i mjesta ima na raspolaganje, jer malo tko putuje u tom pravcu. Dakle što manje putnika to je put skuplji. Sjedili smo razdvojeno i tako smo stigli na odredište leta, ali ne i našeg puta. Iskrcavanje iz zrakoplova je uslijedilo, i nas trojica smo ostali kao zadnji na ulaznom pregledu. Niti jedan od nas trojice nije imao bilo kakve ulazne vize, osim naših putovnica.

Kod prve kontrole mogao sam primijetiti da se je moje ime u nekoliko navrata stavljalo ispod stola u razmatranje, a jedan u meni nepoznatoj odori s jedne udaljenosti je motrio nas trojicu. Nikola Babić je bio prvi, ja drugi a dr. Pšeničnik treći. Došli smo na carinsku kontrolu u istom redoslijedu, no već kod g. Babića pojavile su se (ne)predviđene poteškoće. Carinik je htio znati da li nosi video kazete i kakve, i što još ima u svojem koferu. I u razgovor se sada umiješa onaj obučen u vojnoj odori, kao predstavnik vlasti s riječima – „Pusti, to su ta trojica" – i sada ne znam kako bih opisao naš osjećaj, jer sve se ovo moglo uzeti dvosmisleno, no i u slučaju poteš-

Dr. Srećko Pšeničnik i Fabijan Lovoković na uzletištu u Frankfurtu, 10. rujna 1991.

koća, nas trojica smo imali već izrađen plan kako ćemo postupiti. Pa ipak na kraju se je ustanovilo, sve je bilo ipak pozitivno ocijenjeno, pa tako i ovo naše stupanje na slovensko tlo.

Napuštamo izlaz iz zračne luke i već nas čekaju riječi vozača autobusa Generalturist iz Zagreba, rekavši da će autobus uskoro krenuti u Zagreb. Ovdje je možda potrebno napomenuti da kako zrakoplov nije letio u Zagreb već u Ljubljanu i kako smo mi očekivali privatni doček u Ljubljani iz Zagreba, to smo se vozaču zahvalili, no našeg vozila nema i nema. Vozač autobusa još nas po zadnji put poziva, no mi ostajemo i tako se rastajemo od ostalih (raznovrsnih) putnika, i zanimljivo je da je malo tko s drugim razgovarao kako u zrakoplovu tako i kod autobusa. Svi su se držali rezervirano, možda i uplašeno. Nakon što smo kontaktirali Zagreb, potvrđen je dolazak vozila u Ljubljanu, i zaista evo tu je i nakon stavljanja naše prtljage krećemo u pravcu Zagreba.

Dok smo još bili na ljubljanskoj strani, te gledajući uokolo, malo se je vidjelo posljedica od svojevremenog bombardiranja ljubljanske zračne luke, točnije piste za spuštanje i dizanje zrakoplova. Sve su to Slovenci već zatrpali, a Slovenija je osvanula u lijepom prirodnom izgledu, i kod padanja sumraka napuštamo Ljubljanu. Putovanje od Ljubljane do Zagreba,

barem meni je izgledalo, trajalo jednu vječnost. Iako se radilo o sat i pol putovanju (ili dva sata), gledao sam Sloveniju koju sam zadnji put vidio u svibnju 1945. Bio sam nešto preko 18 godina kada sam se povlačio sa stotinama tisuća Hrvata i Hrvatica, brojnih civila, vojnika i velikog broja žena i djece. U mislima sam sve to ponovno proživljavao i sjećao sam se Celja, Dravograda, partizana, bugarskih komunističkih jedinica, Dravskog mosta...

Iz razmišljanja me je trgnuo zastoj našeg automobila. Stali smo ispred jedne crpke za benzin. Konj je ogladnio. Ja sam izašao iz automobila, jer sam pored garaže, benzinske pumpe, primijetio prodaju raznih novina, uglavnom slovenskih, pa tako mi padne za oči poznata *Mladina*. Kako sam 1989. u Sydneyju upoznao i dva novinara *Mladine* otkupih i ovaj broj, prvo glasilo kupljeno na slobodnom tlu Slovenije. Iako sada list *Mladina* nije više onako zanimljiv kao nekada kada je pisao ono što se još nitko u ono vrijeme nije usudio napisati, no ipak je zanimljiv. Tako sam pročitao jedan članak koji se bavio hrvatskim pitanjem i piše: „Hrvati, naši susjedi, te iako im ide slabo, moramo im pomoći, jer ako oni izgube i nama će ići slabo..."

List *Mladina* objavio je sliku kipara Ivana Meštrovića *Hrvatska povijest* koja je osvanula na stranicama lista poškropljena krvlju...

U mislima krećem dalje na svojem putu u Zagreb. Ne osjećam u sebi neko veliko uzbuđenje. Promatram hladno oko sebe ljude još uvijek na slovenskoj strani. Dostigli smo autobus, koji nas je čekao u Ljubljani. Pao je već mrak i na predjelima naselja su upaljena svijetla. Konačno pred nama se ukazuje veliki broj rasvijetlih sijalica raznih boja. Promet se lakše, sporije odvija, a pred nama se pokazuje znak, ploča, na kojoj piše REPUBLIKA HRVATSKA.

Na 10. rujna 1991. stupio sam na tlo Hrvatske, nakon 46 godina izbivanja i boravka u stranome svijetu. U svibnju 1945. kao osamnaest godišnji školarac, sa pola milijuna ostalih Hrvata, napustio sam Zagreb, u uvjerenju da je naš prisilni odlazak samo kratkotrajan, i da ćemo se ubrzo vratiti u glavni grad Hrvatske.

No prošlo je 46 godina, i na 10. rujna ponovno sam stupio na tlo Hrvatske i stigao sam u Zagreb. Konačno smo ugledali svijetla grada. Bio je to pred nama grad naših snova, grad u kojem smo proveli najljepšu mladost.

Ulazimo u Zagreb, no ja se još uvijek ne mogu snaći niti orijentirati, iako smo već duboko zagazili ulicama grada. Sve mi je poznato, a ipak

Nikola Babić iz Melbournea s Fabijanom Lovokovićem u zračnoj luci u Frankfurtu pri odlasku u Hrvatsku

nepoznato. Imam premalo očiju u glavi a da bi u isto vrijeme svojim pogledima mogao obuhvatiti sve ono što se pred mojim očima odvija. Sada osjećam uzbuđenje, i otvaram oči u velikom razmjeru kada primijetim nešto čega se sjećam, a sada mi se sve kao u filmu počelo jasnije prikazivati. Razmišljam i ne znam kako ću ovaj moj osjećaj staviti u moj dnevnik, ili možda još noćas prije nego što legnem spavati. Spavati!? Gdje u Zagrebu? Zar je to moguće? Tek sada osjećam da sam ipak u Zagrebu, iako u noći, u mraku, a možda i još bolje da se ne mogu vidjeti moje oči niti sjaj (suze radosnice) u njima.

Zaokrećemo oko katedrale, točnije ispred katedrale, i spuštamo se u pravcu Trga bana Jelačića. Dolazimo do Gradske kavane i tu dalje ne možemo, jer promet ovim putem više nije dozvoljen. Čuje se glazba i pjesma. Stanemo sa svojim vozilom, i upitamo jednoga koji je tu stajao, što se to događa. Ovaj nam odgovora da su to pravaši koji danas sviraju na Trgu bana Jelačića, a sutra će neki drugi nastupiti.

Krenuli smo dalje uz Zrinjevac koji je još uvijek lijep i ugodan, pun zelenila i naroda. Prolazimo pokraj Glavnog kolodvora, zaokrećemo na drugu stranu pruge i ulazimo u meni nepoznati dio grada Zagreba. Stali smo

pred hotel na kojem piše „Hotel International". Prijavili smo se na recepciji, i kada smo dobili sobe za spavanje, uputili smo se kako bi ustanovili kako će izgledati naše boravište kroz idućih nekoliko dana.

Osoblje je susretljivo i uslužno i bez mnogo pitanja. Soba čista i uredna – no bez televizora, što je za razliku od ostalih europskih hotela. No, možda drugi dio hotela ima ovaj luksuz, no znajući da za TV neće biti vremena, nismo si glavu razbijali. Kada sam izvadio sve stvari i poslagao u ormar, bilo je već blizu 10 sati uvečer.

Sada nazovem svoga brata koji živi u Zagrebu. Uzbuđenje, glas zapinje, jer se javila šogorica koju nisam vidio od 7. svibnja 1945. Kod nje sam stanovao kada sam pohađao Državnu srednju tehničku školu na Kazališnom trgu. I kada smo se malo smirili upita me brat: „kada ćemo se vidjeti". Moj odgovor bio je vrlo kratak – sada, dođi odmah po mene, jer sutra i ostale dane, kada se treba obavljati posao radi kojeg smo došli, neće biti vremena.

Po mene stiže moj nećak, koji isto nosi ime kao i moj brat – Marko. Rodio se je u vrijeme kada smo bili na povlačenju, a sada je čovjek, rekao bih i previše ostario za svoje godine. Život mu je bio težak, jer progon njegovog oca, konačno i čitave obitelji, na njega je djelovalo. Brat mi je bio izručen s članovima Hrvatske vlade (Mile Budak, Nikola Mandić, i ostali) i proživio je svoju golgotu. Bio je suđen na 15 godina zatvora, a pušten nakon devet. No, sada je sve to zaboravljeno. Tu je Hrvatska, onakva kakva je danas moguća i tu Hrvatsku trebamo braniti, trebamo sačuvati, a moj brat, iako je imao 76 godina, aktivno je učestvovao u kampanji za slobodnu Hrvatsku.

Sjedam u mali auto moga nećaka, u kojem nema mnogo mjesta, dapače, u njemu sam mogao sjediti samo ja, prtljaga i šofer, dok brat se je vratio u svoj stan autobusom. Tek sada sam primijetio kako je u Zagrebu sve nekako blizu, jer tek što smo stigli u stan, stigao je i moj brat. Kuća je dosta zapuštena, to vidim iako je mrak i srce me boli – jer to je naš bijeli Zagreb grad! Prelazimo nekoliko stepenica, 10 ili 12, i otvaraju se vrata na lijevoj strani hodnika. Pojavljuje se moja šogorica, još uvijek dama, ali sada sijede kose, ali još uvijek živih očiju. Prije 46 godina smo se oprostili jedno od drugoga, no onda smo živjeli u „Vatikanu", prvo u Martićevoj ulici a poslije u Ratkajevom prolazu.

Bio je to vrlo dirljiv susret, jer moja šogorica je meni uvijek ostala u lijepoj uspomeni. Brinula se je za mene u vrijeme mojeg školovanja, a i sada je pokušala sve dati od sebe kako bi se opet osjećao – doma! I zaista bio

Marko i Vera Lovoković u svom stanu u Zagrebu, 10. rujna 1991.

sam doma. Istina nije to više onaj prostrani stan jer u njemu živi i šogor Krsto Karakatić. Ne znam ni gdje svi spavaju, ali stan je ugodan, atmosfera topla, ljubaznost istinska. Ne znamo što bi prvo jedno drugome kazali. Šogor Krsto, kojeg sam ja ranije poznavao samo po imenu, vrlo diskretno je sjedio i sve pomno promatrao. I on je osjetio što znači sastanak nakon 46 godina izvan domovine. On, kao i moj brat, rekao bih dobro se drže za svoje godine, unatoč svega što su propatili.

Moj nećak, kako sam ga ja zvao „mali Markić" već je čovjek i život je na njemu možda najviše traga ostavio. I tako razgovarajući, nismo niti primijetili da je već jedan sat ujutro. Oprostili smo se u nadi da ćemo se vidjeti sutra na zajedničkom objedu. No, to je bila samo nada, jer vremena više nije bilo – te iako su me čekali, moralo je proći više dana da smo se opet nakratko sreli.

Srijeda, 11. rujna 1991.

Osvanuo je dan kada smo trebali jedan dio naše misije obaviti, to jest predati novac koji se je sakupio za obranu Hrvatske, za obranu demokratskog prava hrvatskog naroda za svoju državu, za obranu principa samoodređenja, obranu dostojanstva jednog naroda, kojeg su nekada nazivali

„predziđe kršćanstva", a sada o njemu nitko ne mari niti pokušava teške rane zaviti.

Bio je to 11. rujna kada smo trebali poći u Sabor. Pogledam svoj mali „povijesni" kalendar, te za taj dan čitam stoji i ovo napisano – „11.9.1848. ban Jelačić prelazi Dravu i oslobađa hrvatsko Međimurje" – a mi iz Australije svojim doprinosom želimo osloboditi Hrvatsku, točnije onaj dio kojeg je okupator zauzeo, a za koji ostatak hrvatski narod grčevito se bori. Za svoj opstanak, za sretniju budućnost i za budućnost pokoljenja koji dolaze, a oni sve ruše. Ruše u ime mira, pale i razaraju nam naše najveće svetinje. Ruše crkve, pale škole i bolnice. Istina je da Zagreb to možda još ne osjeća, ali zato svakodnevno gleda na malim ekranima slike koje su jezovite. I tako sjedeći u predvorju hotela International, i razmišljajući o svemu, javlja se naš vodič puta do Sabora. Bio je to Ante Babić, nekad stanovnik Australije, a sada savjetnik Ministarstva vanjskih poslova u Zagrebu. Šef mu je dr. Zvonimir Šeparović, bivši rektor zagrebačkog sveučilišta i u nekoliko navrata gost Hrvata Australije, prvo svojih užih mještana, zatim naše šire hrvatske zajednice. Sjeli smo u auto i krenuli smo u pravcu Sabornice.

Za mnoge građane glavnog grada Hrvatske obični je dan, a svi mi smo već ranije bili na nogama, jer za nas ovo nije bio svakodnevni događaj. Ovo je dan kada ćemo po prvi put prekoračiti prag Hrvatske sabornice, stupiti nogom na Trg, gdje se još uvijek nalazi povijesna Crkva sv. Marka, crkva koja je ujedno i znamen hrvatskog postojanja, crkva na kojoj stoji povijesni grb hrvatskog naroda, trg koji u sebi nosi oznake velebnih pobjeda i tragičnih dana hrvatskog naroda.

Naš vodič, Ante Babić, do jučer hrvatski politički emigrant, danas jedan od graditelja Hrvatske na hrvatskom tlu, do jučer jedan od organizatora hrvatskih političkih tribina, danas organizator primanja hrvatskih predstavnika iz Australije, kao i jedan od vrlo uspješnih komentatora na engleskom jeziku u nizu emisija kako na državnoj radio postaji ABC, tako i na SBS točnije na 2EA. Njegova smirenost ima jedino odraz u njegovoj bijeloj kosi (iako relativno mlad), ali po mojem mišljenju, ako nastavi ovakvim tempom onda će ili ostati bez kose, ili će još više pobijeliti. On je i naš šofer.

Sjedim u zadnjem sjedalu i radoznalo promatram ovo naše putovanje na Markov trg. Vozimo se u pravcu Gornjeg grada, te unatoč mog pažljivog praćenja puta opet sam se izgubio, sve dok nismo došli s južne strane do

U uredu predsjednika Hrvatskog sabora u Zagrebu, 11. rujna. S lijeva, ministar unutarnjih poslova Ivan Vekić, savjetnik u Ministarstvu vanjskih poslova Ante Babić, Fabijan Lovoković, Nikola Babić i predsjednik Hrvatskog sabora dr. Žarko Domljan

Crkve svetog Marka. Naše vozilo se je zaustavilo na određenom mjestu. Ulazimo u zgradu, gdje se, kao prvo moramo službeno upisati tko smo i kuda idemo. I kada je i ta formalnost završena, stubištem se upućujemo na prvi kat. Ne znam, možda je bilo i više katova nego što se sjećam.

Pred nama se otvara dugi ali široki hodnik. Još se uvijek penjemo. Prolazimo brojna vrata smještena s naše lijeve strane. Na vratim stoje upisana imena. Žao mi je što onda nisam upisao ta imena u moj dnevnik, jer danas bi mi bilo mnogo lakše podsjetiti se imena. I kada sam već pomislio da hodnicima nema kraja, veli nam naš vodič – evo tu smo! Bacim pogled na vrata s moje lijeve strane i čitam – „Milan Petković, dip. iur. Šef kabineta predsjednika Sabora" – dakle važna osoba i za nas koji se evo sada nalazimo na ovome mjestu. Moram napomenuti da je službena adresa Sabora Republike Hrvatske – Trg Stjepana Radića 6–7. Ne znam točno tko nam je otvorio vrata, jer, iako imam dobre živce i smirenost, ovaj pohod nije me nikako ostavio ravnodušnim. Ušli smo u veliku sobu, sobu za primanje. Ovdje su već bili ljudi Zagrebačke TV mreže, koji će naš dolazak staviti na film, i tako ćemo i mi imati priliku sebe pogledati. Soba vrlo prostrana. Soba koja ima izlaz na tri strane. Na jedna vrata smo mi ušli, desno su vrata predsjednika Sabora, a lijevo još jedna vrata koja vode u još jednu prostoriju za primanje. Vrata za sobu predsjednika Sabora su

otvorena. Nazirem veliku sliku na zidu, no ne mogu se sjetiti što je prikazivala. Iz razmišljanja me trgnu brzi i oštri koraci dr. Žarka Domljana. Bio mi je poznat, kao da smo stari znanci. Gledao sam ga brojno puta na video snimkama, slušao sam njegova izlaganja u Saboru, kao i njegove izjave domaćim i stranim novinarima, a njegovo nasmijano lice ulijevalo je srdačnost i toplinu.

Svoju veselu pojavu odmah je utisnuo u nas ovdje nazočne i nije bilo teško tražiti riječi za razgovor s ovim čovjekom. Osjetio sam u njemu dobroćudnost i iskrenost, i dok nas je sve odreda srdačno pozdravljao, na njegovim ulaznim vratima pojavljuje se osoba potpuno suprotna liku dr. Domljana. Ulazi čovjek niskog stasa, dosta širokih leđa, crnih brkova – i obučen u vojnu odoru. Ne poznavajući odore, kao niti oznake na njima ne bih mogao kazati što je bio po činu, ali mogu kazati da sam i njega odmah prepoznao. Bio je to Ivan Vekić, ministar unutrašnjih poslova, šef policije. Za pojasom visi mu oružje i svojom pojavom ulijeva izvjesno povjerenje. I dok se srdačno pozdravljamo dr. Domljan pokazuje nam naša mjesta, a on uzima mjesto na začelju ili pročelju, već prema tome kako se gleda i s koje strane.

Nikola Babić, kao glavni organizator akcije humanitarne pomoći Hrvatskoj, iznaša svrhu naše misije, vadi ispisane liste i što dalje govori, rekao bih sve se više zagrijava. A ne treba mu puno. Sin je kršne Hercegovine, a život ga je izradio, ne samo u uspješnog poduzetnika već i u rodoljuba, koji unatoč svog ekonomskog uspjeha Hrvatske nikada zaboravio nije. I njemu je 26 ili 28 godina da nije bio u Hrvatskoj. S njime je, točno s nama je i njegov brat iz Mostara, koji je bio pozvan u Zagreb niti ne znajući da će vidjeti svoga brata iz Australije. Njihov susret na Jelačićev trgu svakako spada u jedno posebno poglavlje.

Dr. Domljan pita, a mi odgovaramo. Ministar Vekić, pita mi odgovaramo. No razgovor se nije vodio samo jednosmjerno, jer i mi smo došli koju upitati, i pitanja su se redala. Stizali su i odgovori, no ovi su nizali još druga pitanja. I dok smo se mi zagrijavali, a i naši domaćini, javlja se novinar *Večernjeg lista* jer da on želi nešto slikati, ali njegove prve riječi su pale na gluho uho. Izgleda da smo svi bili osobito talentirani ovog dana, jer raspravi rodoljuba nije bilo kraja. Nikola Babić objašnjava pod kojim okolnostima se je kupila pomoć, i kako je moglo biti i više, ali eto, malo ljubomore s nekih drugih strana, i to tako kako to već kod ljudi ide.

Dr. Domljan govori s nama kao da se godinama poznajemo. A kako se i ne bi poznavali, jer svi oni koji su kod njega iz Australije bili su dolazili za Hrvatsku! I tu sada nije potrebno mnogo mudrovati. Konačno slikar kvrca s aparatom, te kako je dr. Domljan trebao otići na svoje drugo primanje, i ja konačno koristim priliku da svojim aparatom učinim koju sliku, i zadovoljan sam s konačnim rezultatom. Ministar Vekić, a to je onaj koji je govorio nad jamom Jazovkom, inače pravnik iz Osijeka, isto tako nas pozdravlja i poziva da dođemo u njegovo ministarstvo.

Večernji list u svojem izdanju od 12. rujna 1991. objavljuje sljedeći članak:

Pomoć Hrvatskoj iz Australije

ZAGREB – Dr. Žarko Domljan, predsjednik Sabora Republike Hrvatske, i Ivan Vekić, ministar unutarnjih poslova, primili su jučer ugledne hrvatske iseljenike Nikolu Babića iz Melbournea i Fabijana Lovokovića iz Sydneyja. Oni su, u ime hrvatskih iseljenika, predali ček na 840 000 australskih dolara, kao pomoć za obranu hrvatskog suvereniteta.

Obavijestili su Domljana i Vekića o stalnoj brizi Hrvata iz Australije za događaje u Hrvatskoj, te izrazili želju da rat što prije prestane i da se Hrvatska svestrano razvija uz pomoć iseljene Hrvatske. Govorili su i o jedinstvu Hrvata u Australiji, koje je posebno došlo do izražaja pri prikupljanju pomoći, kao i u organiziranju skupa za zaustavljanje rata i priznavanje Hrvatske.

Domljan i Vekić zahvalili su na podršci te naglasili kako za povratnike iz cijeloga svijeta i iz Australije ima mjesta i da će oni u danima mira moći puno pridonijeti gospodarskom i demokratskom napretku domovine.

Primanju je prisustvovao i povratnik iz Australije Ante Babić, sada savjetnik u Ministarstvu vanjskih poslova, a iseljenike je popodne primio i dr. Zvonimir Šeparović, ministar vanjskih poslova Republike Hrvatske. (M.P.)

Masovni skup za priznanje Hrvatske na kojem je sudjelovalo preko 40 000 Hrvata u Canberri, 31. kolovoza 1991.

Sudionici skupa liječnika za Hrvatsku u njemačkom gradu Hagenu, 7. rujna 1991.

U uredu predsjednika Hrvatskog sabora, 11. rujna 1991. S lijeva, nepoznati službenik ureda, Nikola Babić, predsjednik Sabora dr. Žarko Domljan i ministar unutarnjih poslova Ivan Vekić

Novinarka Vjesnikove kuće Goranka (Jadranka) Jureško

Braća Marko i Fabijan Lovoković

Crkva sv. Marka u Zagrebu, rujan 1991.

Ministar zdravstva dr. Andrija Hebrang, lijevo, i dr. Berislav Tomac u Hagenu, 6. rujna 1991.

Počasna straža ispred Banskih dvora u Zagrebu, 13. rujna 1991.

Dr. Srećko Pšeničnik i Fabijan Lovoković s hrvatskim braniteljima ispred zgrade MUP-a u Zagrebu, 12. rujna 1991.

Ispred Kamenitih vrata na Gornjem gradu u Zagrebu, 11. rujna 1991.

Fabijan Lovoković, Nikola Babić i dr. Srećko Pšeničnik sa skupinom mladih iz Melbournea u kafiću na Trgu bana Jelačića u Zagrebu, 11. rujna 1991.

Kapelica u podrumu zagrebačke katedrale koja je služila kao sklonište u slučaju uzbune, 15. rujna 1991.

Fabijan Lovoković, zagrebački nadbiskup kardinal Franjo Kuharić i dr. Srećko Pšeničnik u uredu nadbiskupije na Kaptolu u Zagrebu, 15. rujna 1991.

Grob kardinala Alojzija Stepinca u zagrebačkoj katedrali, 15. rujna 1991.

Ulaz u zgradu Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu, 13. rujna 1991.

Aktualni vojvoda Sinjske Alke mr. sc. Ante Vučić, lijevo, Fabijan Lovoković, Ned Marunčić i dr. Ivan Čizmić u uredu Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu, 13. rujna 1991.

U uredu predsjednika Hrvatskog sabora, 11. rujna 1991. S lijeva, Nikola Babić, Fabijan Lovoković, dr. Žarko Domljan, Ivan Vekić i Ante Babić

Nakon službenog dijela razgovora s dr. Domljanom, koji se je s nama još malo zadržao izražavajući riječi zahvale u ime čitavog hrvatskog naroda, nestaje kroz ona treća vrata, gdje su ga već čekali predstavnici Hrvatskog radničkog saveza. Ministar Vekić ostaje još s nama. Pun je energije, a njegove kretnje odaju čovjeka koji je naučio govoriti (a i zapovijedati), ali niti mi nismo ostali kratkih rukava u našim izlaganjima. Možda ga je ovo malo iznenadilo, jer mi nismo jednostavno potvrđivali, dapače, rekao bih, mi smo više govorili i pitali, nego što bi se to od gostiju izvana moglo očekivati.

Baš ova činjenica govorila je, rekao bih, nama u prilog. G. Vekić je imao priliku čuti naše mišljenje i naše poglede, i baš zato je odmah izrazio svoju želju da ga posjetimo u njegovom glavnom stanu – Savska cesta 39.

Ovaj poziv smo odmah iskoristili i nakon završetka službenog dijela u Saborskoj zgradi, zaključili smo otići na pozivno mjesto. No naš boravak u zgradi Sabora još uvijek nije bio završen. Istina novinari su pisali i slikali, TV kamera je snimala, no za to cijelo vrijeme u jednom uglu sobe za primanje mirno je sjedila jedna mlada djevojka. Ja sam ju već ranije primijetio, ali sam mislio da spada u osoblje dr. Domljana, no to nije bilo točno.

Pristupila je k nama, po odlasku ministra Vekića sa zamolbom da bi vani, u hodniku, ona rado imala s nama još jedan razgovor. Sada se je predstavila. Bila je to Željka Živković iz HTV redakcije Za slobodu. I dok su se kamere postavljale i naša reporterka s nama bila u nevezanom razgovoru, otvarala su se pojedina vrata dugog hodnika i tako smo sretali (na pogled) ili upoznavali pojedine osobe iz ove važne ustanove. Konačno je sve bilo „set" za snimanje. Dat je signal i svijetlo je udaralo u naše oči (zajedno smo stajali Nikola Babić i ja pod udarom svijetla kamere). Postavljana su pitanja a mi smo odgovarali. Oboje smo bili uzbuđeni, pa ipak na kraju, kada je sve bilo završeno bili smo zadovoljni. Naše poruke bile su registrirane i emitirane te iste večeri u najuglednijem dijelu večernjeg programa, u *Dnevniku*.

Na kraju razgovora zamolio sam našu mladu reporterku za podatke, to jest na koga bi se mogli obratiti u vezi kopije filma, kao i ostalih razgovora koje smo imali.

Naš vodič Ante Babić sada nas je proveo kroz ostale hodnike i upoznavao nas s pojedinim osobama iz saborske aktivnosti. Nekoja lica su mi bila poznata, dok neka potpuno strana, jer i na ovom mjestu promjene su skoro svakodnevne, te je teško za domaće pojedine osobe postavljati kuda pripadaju, a za nas, koji smo tako dugo izbivali izvan Hrvatske, svakako još teže.

Osobito se sjećam da smo bili primljeni kod Ivana Milasa, nekada stanovnika Beča, a sada ministar. Iako sam u prošlosti dosta usko bio povezan s hrvatskom emigracijom Austrije, moram priznati da mi njegovo ime nije bilo poznato.

Razgovarali smo o pomoći koju pružaju Hrvati iz svih krajeva svijeta, i kako se je ova pomoć skoro sama od sebe razvila u jednu jaku, mogli bi to nazvati – industriju.

Pa ipak istini za volju, svi početni radovi bili su provedeni preko onih hrvatskih društava, koja su bila hrvatska i u ono vrijeme kada je bilo lakše biti na strani režima nego Hrvatske. Možda i buduću pomoć za razvitak Hrvatske trebalo bi postaviti već sada na čvrste temelje, kako bi se izbjegle pogreške do sada učinjene. U uredu dominstra Milasa sreo sam Muhameda Zulića, čovjeka po mojoj procjeni vrlo poštenog i dobrog rodoljuba.

I dok ponovno prolazimo dugim hodnicima Sabora i saborske zgrade, okom pratim lijepe slike koje se nižu. Svakako su sve one uglavnom slike „starina" sačuvane za dolazeća pokoljenja, jer Hrvatska će živjeti i dalje,

Ispred ulaza u Hrvatsku sabornicu na Markovom trgu u Zagrebu, 11. rujna 1991.

hrvatski je narod neuništiv, a borba za tu konačnu pobjedu dolazi, a ishod konačne bitke ne može biti ništa drugo već slobodna i neovisna Hrvatska! Nisam mogao odoljeti napasti, već sam ponovno izvadio foto kameru kako bi si sačuvao uspomenu na ove hrvatske starine. Bila je slika tvrđave Medvedgrada. Nad tvrđom su se nadvili tamni, gusti i crni oblaci, znak stanja u kojem se je Hrvatska onda nalazila. Da li je danas bolje? Koliko hrvatskih starina nestaje pod pritiskom novih Huna i Avara, a do jučer susjeda, dapače i zajedničkih stanovnika Hrvatske.

Konačno napuštamo ovo mjesto i izlazimo na Trg. Nasuprot nas stoji Crkva svetog Marka. Radnici postavljaju skele, a ja bih rekao da mi to više sliči na obrambeni zid no i glavni ulaz je zatvoren. Ne vidim znamenja krunjenja seljačkog kralja Matije Gupca, kojeg su postavili na užareno kraljevsko postolje i na glavu mu stavili užarenu krunu. Bila je to još jedna pobuna hrvatskog duha, u velikom nizu borbe za konačnu hrvatsku „pravicu".

Spuštamo se prema Trgu bana Jelačića, ali prije toga prolazimo pokraj Kamenitih vrata. I ovo se promijenilo. Dok se je ranije moglo vidjeti kip, sada je sve zatvoreno željeznim vratima, i tek kada se proviri kroz rešetke nazire se svetost ovog mjesta. No unatoč svega, ovo je još uvijek stjecište domaćih vjernika i rodoljuba, stranaca i radoznalih osoba. I mi smo stali, kupili smo svijeće, upalili, dali svoj poseban novčani prilog i pomolili se za – Hrvatsku! S druge strane Kamenitih vrata naziru se odrazi spomena Šenoinog romana *Zlatarevo zlato*, i tako se opraštamo od ovog za mnoge od nas svetog mjesta.

Spuštamo se Radićevom ulicom u pravcu Trga. Što bliže Trgu bana Jelačića, to više malih kavana i dućančića. Svega se nudi, no mi nemamo mnogo vremena za razgledavanje. Došavši na sam Trg i ovdje nailazim na mnogo promjena. Gledam oko sebe i pokušavam se snaći. Naime, u doba NDH, u vrijeme moje provedene školske mladosti u glavnom gradu Hrvatske, Trg je bio mjesto sastajanja, preko dana ili noći, kod sata ili pod repom, kako se je to kazalo. Bio je to rep konja na kojem je jahao ban Jelačić od Bužina. Sjetio sam se poklona dr. Berislava Tomca. Naime, za vrijeme boravka u njegovom obiteljskom domu u Hagenu poklonio mi je „srebrenjak" koji je bio izdan u Zagrebu u spomen bana, i na kovanici piše datum: 16.10.1801 – 16.10.1990. Ovo je važno napomenuti jer ova kovanica na drugoj strani ima upisano „Prvi Hrvatski novčani fond 2500 kuna", te natpis „Bog i Hrvati". Ne znam koliko je osoba vidjelo ovu kovanicu, ali ja

ju čuvam s osobitim ponosom a i zahvalnošću dr. Tomcu koji me je ovim darom toliko obogatio. Dao mi je još jedan srebrenjak.

Primjećujem i druge promjene na Trgu. Konj se nalazi na istom mjestu gdje je u moje mladenačko doba se nalazio, a na trgu se je pojavio i zdenac, znak povijesne prošlosti. Iako se s jedne strane i dalje vrši promet preko Trga bana Jelačića, druga strana je zatvorena, pa tako i prometni prilaz Kaptolu.

Sjetio sam se prikazivanja filmova na ovim prostorima, gdje se uz ratne žurnale onog vremena moglo vidjeti i glazbenih kao i inih zabavnih filmova. Bio je to prostor susreta i razonode, unatoč ratnih sukoba – dakle u mnogome sličnost današnjice. I sada je Trg pun naroda i sada je psihoza relativne smirenosti prevladava na ovom prostoru. Dakle, ipak nešto što me je povezalo iz moje prošlosti, iz moje mladosti sa današnjom stvarnosti glavnoga grada Hrvatske. Svakako da će tih „sitnica" biti i više, no da li nije čitav život sastavljen baš od sitnica, jer na malim stvarima se grade velike. Dolazeći na sam Trg, susreli smo se s jednom skupinom mladih Hrvata iz Australije. No o tom kasnije.

Iako smo već „zagazili" na Trg, to još uvijek kod mene prevladava osjećaj – s velikim upitnikom – da li je ovo stvarnost? Sjećam se, ovdje se je nalazila zgrada „Assicurazioni Generali" ali zgrada kao takova u meni je predstavljala prošlost – u današnjici. Tek veseli glasovi, točnije smijeh jedne mlade vrlo lijepe djevojke, koja je srdačno pozdravila moga suputnika i prijatelja Nikolu Babića, budi me iz mojeg „sanjarenja". Gledam, nepoznata djevojka, do nje zgodan stasit i lijep mladić, saznajem da joj je muž, i još, ako se ne varam crvenkasto-plave kose. Nikola Babić nas upoznaje s mladima, i sjedamo u „kafić", ako je to pravi izraz za ovaj lokal na samom Trgu, gdje se možete poslužiti s mnogim poslasticama.

I tek tu u razgovoru saznajem da su naši mladi iz Melbournea, što me je osobito obradovalo. A momak (muž djevojke) kaže: „Došao sam služiti Hrvatskoj, ali do sada još nisam primljen, te sam malo i razočaran. Prevalio sam toliko milja uvjeren da me Hrvatska treba, no kako vidite još uvijek sam tu, a i moja novčana zaliha polako se približuje kraju".

Obećali smo da ćemo njegov slučaj prenijeti na odgovorne u Zagrebu. Mladi par je oduševljen s onim što su do sada vidjeli u Zagrebu, no ne znam da li im je ovo prvi dolazak u Zagreb (na medene mjesece), ili su već i ranije u Hrvatskoj boravili. Više sam saznao nakon povratka u Australiju,

točnije kada sam bio u Melbourneu gdje sam upoznao majku mlade Hrvatice, te sam tek sada vidio od koje strane kćerka nosi ljepotu.

Naručili smo za popiti, kavu, jer od objeda smo se već odučili, a iza toga se opraštamo od naših mladih prijatelja. Nisam ih poslije više vidio, i nije mi poznato je li onaj mladić uspio uzeti pušku u ruke i svrstati se u redove Garde ili MUP-a, i tako se postaviti na branik prava svojeg naroda, kojeg, eto silom protivnici žele uništiti.

Prošetali smo se po Trgu, jer za popodne smo imali ugovoren sastanak u Ministarstvu vanjskih poslova, gdje je sada uposlen naš „Australac" Ante Babić. Gledam Gradsku kavanu i ne nalazim nikakve vanjske promjene dok nismo ulazili u kavanu. S druge strane na ulazu u Ilicu, smjestio se je poznati hotel Dubrovnik. Niti na njemu nema vanjskih promjena. Isti stil prozora, i rekao bih skoro isti ljudi sjede, jer od ulaznih vrata možeš samo baciti pogled...

Ja se vraćam na mjesto gdje je smješteno Ministarstvo vanjskih poslova, dok moja dva prijatelja, svaki odlazi na svoju stranu. Nikola sa svojim bratom, a Srećko u naš hotel, kako bi uredio neke stvari, jer sada ima vremena. Idem istim putem i sada, prošavši kroz Kamenita vrata po drugi put, jer želim si osigurati snimak, kako bi se sutra uvjerio (kada se vratim u Australiju da sam zaista ovdje boravio). Prije nego što sam prošao kroz Kamenita vrata pogledao sam zgradu, koja se je nalazila nešto dalje, gdje je nekada stanovao moj bratić, poznati zagrebački krojač onoga vremena, a koji je nosio isto ime i prezime kao i ja. Dakle u moje mladenačko doba bila su tri istoimenjaka, moj otac, moj bratić i ja. Ne znam gdje je on sada, no pokušat ću saznati od moga brata, ako uhvatim toliko vremena.

Na Markovom trgu već se krećem kao stari „purger" iako je sigurno da se na meni vidi da sam „new Croatian". Vjerujem da je to tako, jer godine su učinile svoje, kako i u našem izgovoru tako i u našim kretnjama, jer bar nekoji od nas u Australiji su se odučili s rukom koristiti u toku komuniciranja.

Došavši u ured Ministarstva vanjskih poslova, koji se nalaze u ćorsokaku, primijetio sam da se na ovoj zgradi vije hrvatska zastava. Ne znam zašto sam to primijetio, no možda zato, jer kod drugih ulaza smo bili preblizu a da bi se to zapazilo, dok ova zgrada stoji izolirana i malo odstranjena. Ne može se ulaziti prije nego što se prijaviš. Ostavljam svoju putovnicu na ulazu, dobijem broj i onda ulazim. I dok sam tako nekoliko minuta čekao, čujem poznati glas. Bio je to Ned Marunčić iz Sydneyja s kojim

sam se oprostio u Hagenu. Bio je u društvu, no, iako sam bio predstavljen i obratno, no nisam zapamtio. No mjesec dana kasnije znao sam koga sam sreo. Bio je to Mihajlo Montiljo, pomoćnik ministra dr. Zvonimira Šeparovića.

Za dr. Šeparovića sam ponio slike iz vremena kada je boravio na Macquarie sveučilištu u Sydneyju, gdje je održao vrlo pozitivno predavanje, i gdje je, nakon niz godina (i s njegove strane naprama nama koji smo bili ocrnjeni u vladajućim krugovima SR Hrvatske) susreo se sa širom hrvatskom zajednicom. Sada je sve to prošlost, o kojoj se ne želi govoriti. Pao je lanac koji je i oko njegovog vrata visio (ovdje ne mislim na onaj koji je nosio kao rektor Zagrebačkog sveučilišta). Sjećam se njegove knjige iz 1982. koja nosi naslov *Od Sydneyja do San Francisca*, gdje su navedena mnoga imena, društva i organizacije, no gdje nema naših imena a još manje naših društava. No, tko će još danas o tome voditi brigu, jer Hrvatska nam je zajednička, i danas se ne može trošiti vrijeme u raspravljanju – to će se ostvariti kasnije. Sada je važno zajednički spasiti i ovo što nam ostade od Hrvatske!

Moj domaćin, Ante Babić, na žalost nije imao mnogo vremena za mene. Bilo je toliko nazivanja s raznih strana, uglavnom od stranih predstavništava, koji su željeli znati zadnje razvoje događanja po pitanju Republike Hrvatske. Na kraju saznajem da je dr. Šeparović već otputovao na konferenciju u Haag, i tako je prošla prilika da se s njim ponovno pozdravim. Od kada je dr. Šeparović preuzeo svoju odgovornu dužnost, ja sam mu iz Sydneyja poslao pozdravno pismo na kojem sam u rekordnom vremenu dobio odgovor, što je do sada jedino bilo s Ministarstvom zdravstva. Kod drugih nema tako skoro odgovora. To je još stara bolest.

I dok sam sjedio u uredu Ante Babića, ponovno zazvoni, i Babić daje mi slušalicu s riječima ovo jer za vas. Ostao sam iznenađen, tko bi to mogao, i još više tko je mogao znati gdje se ja nalazim. Odgovor na pitanje sam našao u razgovoru s jednim koji je došao iz Sydneyja i sada je postao punopravni građanin Zagreba. Bio je to Pero Drinovac, nekada vlasnik TV trgovine u sydneyskom predgrađu Newtownu. Sada je vlasnik trgovine „Bis" smještene na Ilici 157. Kaže da me je vidio jučer navečer na programu *Dnevnik*, što ga je ugodno iznenadilo i obradovalo što sam došao u Zagreb, baš u ova teška vremena. Pozvao me je da ga posjetim, jer je otvorio trgovinu u Ilici i da nije daleko. Ako se ne varam, rekao mi je da trgovina ima dva odjela. U jednom je piće, a u drugom „špeceraj", ili mješovita roba.

Hotel International u Zagrebu gdje smo bili smješteni tijekom posjeta Hrvatskoj

Obećao sam navratiti se, no kao što bi bilo za očekivati, privatnih posjeta nije bilo. Pa tako niti ovoga, iako sam mislio mu se javiti prije odlaska.

Nakon što sam uvidio da danas ne će biti mnogo vremena za bilo što, odlučio sam uspostaviti izvjesne veze s onima za koje sam imao preporuku iz Australije. Nazvao sam prof. Tomislava Ladana, te nakon još jednog poziva, konačno sam ga dobio. Bio je radostan što sam mu se javio, ali on se je nadao pozivu, jer da me je jučer vidio na Hrvatskoj televiziji. Dogovorili smo se za sutra oko dva sata da ćemo se naći, ili već kada mogu uhvatiti vremena. Ukratko smo obnovili uspomene od dana njegovog boravka u Sydneyju, te ugodnih razgovora.

Sada sam pogledao u moj dnevnik i vidim stoji zapisano da se Ministarstvo vanjskih poslova nalazi u ulici koja se zove Visoka, broj 22. I zaista je visoka, jer kada bi se od Ilice nekoliko puta išlo pješke gore (za dole je već lakše), vjerujem da bi mnogi kapitulirali. I opet, koristeći priliku nazvao sam Željku Živković, iz Hrvatske televizije, kako bi ustanovio da li je kopija filma već izrađena kako bi mogao podići. „Još nije", slijedi odgovor.

No kako sam još čekao razvitak stanja, to jest mogućnost odlaska na sastanak, listajući svoju knjigu, naišao sam upisano: „Javi se novinarki

Arene Melihi Hadžić!" Zašto njoj? Bilo je to prije više mjeseci kada sam bio zamoljen da joj iz Sydneyja pošaljem neke podatke u vezi „kapetana" Dragana Vasiljkovića, kao i onu dokumentaciju koja nije bila poznata široj javnosti, to jest, da je kapetan Dragan kriminalac i da se je u Australiji bavio raznim „poslovima" a među inima i prodajom djevojaka za plaćenu ljubav. Bio je i na sudu, suđen i novčano kažnjen.

Kao što je kapetan Dragan bio prljav u Australiji, tako i sada u Hrvatskoj se bavio prljavim poslovima. Predvodi „borbu" točnije klanje hrvatskog golorukog puka, uglavnom žena i djece, te staraca, kako bi SAO Krajina postala „čista". Nije mi poznato koliko je zločina već počinio na tom hrvatskom tlu. I dok se javlja djevojka u kući *Arene*, na moj upit daje mi do znanja da novinarka Hadžić nije u uredu. Rekao sam tko naziva, i da ću se sutra opet javiti – ukoliko budem imao vremena, mislio sam u sebi.

Pokušavam dobiti ministra Gojka Šuška, no saznajem da se nalazi na „terenu" i da danas neće biti u uredu. Koristim slobodnu liniju u Ministarstvu vanjskih poslova i nazivam jednu mlađu osobu, koje se samo letimično sjećam, ali koja je s mojim zetom Brankom bio i ostao i prijateljskoj vezi. Bio je to Željko, prezime ne želim spominjati. On je napustio Australiju sa svojom suprugom i dvoje djece, te došavši u Zagreb, iako dobiva odgovarajuće zaposlenje, mijenja službu i javlja se u Gardu. Još dok sam bio u Sydneyju s njima sam razgovarao, i sada eto nazivam, iako sam znao da se nalazi negdje na terenu. Njegova supruga žalosno mi kaže da je Željko pao u zarobljeništvo kod Hrvatske Kostajnice, i da ne zna gdje se nalazi. Sve ovo ona govori teška srca, no spominje mi da iz Sydneyja dolazi mama od Željka, pa će joj biti lakše. I tako od našeg očekivanog susreta – ništa.

Sada opet listam moju knjigu kako bi ustanovio kome se još trebam javiti, nailazim na ime: Mate Pavković. Vrtim brojeve i javi se ugodan i veseo glas. Sav je sretan što sam stigao. On je rođak našeg Ilije Pavkovića, kremen Hrvat iz kamenite Hercegovine. Kada je čuo gdje se nalazim, sav sretan kaže: „Pa onda se odmah uputi k meni, jer ja se nalazim na adresi Ilica 24, i ne možeš pogriješiti". On je zaposlen u Republičkom fondu Ministarstva prosvjete.

Opraštam se od Ante Babića, te s kamerom u ruci spuštam se u pravcu Ilice, ulice koja mi se čini nekako manja nego u vrijeme mojeg svojevremenog boravka u Zagrebu. A pločnik? Kažu da se je Zagreb malo uredio kada se je pripremalo za Univerzijadu 1987., a zub vremena oprao je i ono malo

svojevremeno namazano i sada se stvarnost pokazala još gorom. Pronašao sam broj 24 ali ne mogu naći spomenuti ured. Sretnem jednu kumicu koja je prala široko i prostrano stubište, i ona me upućuje preko čitavog dvorišta na drugu stranu. Opet sam se počeo penjati, te došavši do kraja hodnika, primjećujem da se iz dvorišta ulazi u neku drugu zgradu. Pravi labirint!

Opet se vraćam istim putem natrag. Na ovom povišenom prizemlju primijetio sam jedna otvorena vrata, no ne znam što je iza njih, ured ili trgovina, u nadi da sam upućen na pravo mjesto. Penjem se stepenicama, dolazim do prvog kata, no nema tog natpisa, a kojeg sam pronašao na glavnim ulaznim vratima, ulazeći iz Ilice na desnoj strani. Penjem se još jedan kat više, i konačno završava ovaj široki hodnik (koliko li izgubljenog prostora, netko bi kazao). Ispred mene stoje jedna dosta velika vrata izrađena od starog drveta u starom stilu, i ne baš previše impresivna za oko.

Otvaraju se vrata i pojavljuje se simpatična osoba koja me pita što želim. Kada sam joj rekao tko sam, još srdačnije me pozdravlja i uvađa u predsoblje, zamoli me da se sjednem jer da prof. Pavković ima stranke u svojem uredu. Gledam oko sebe. Iako ulaz nije bio impresivan, ovdje u predsoblju se osjećam mnogo toplije, kao da nije soba iste zgrade koja se ne bi mogla ubrojiti u najljepše. Dolazim do zaključka da ruka čini promjene, pa tako i ovdje. Sve je nekako ukusno namješteno, sve je čisto i uredno.

Nakon kraćeg vremena na vratima se pojavljuje visok, zgodan, rekao bih mladić, isklesan kao i ono hercegovačko kamenje. Srdačno mi pruža ruku i vodi me u svoj ured. Ispričava se što sam morao čekati. Tumači, kod njega je bila delegacija iz jednog mjesta tražeći novac za popravak škole. Njima sam objasnio da trenutno nema novca za nikakve popravke, već da se sve treba uložiti u obranu hrvatske slobode. Njegov ured je velik, širok i prostran, ali sve na svojem mjestu. Gledam knjige koje ima na raspolaganju i primjećujem da ima i neke koje su bile do nedavno zabranjene.

Ugodno sam se iznenadio kada mi moj domaćin reče da on mene pozna, jer da je bio u Australiji i da je bio nazočan kada sam na toj svečanosti držao govor. Svakako da je ova činjenica otvorila mogućnost još prisnijeg razgovora. Govorili smo o Sydneyju, iako je mene više zanimao Zagreb i Hrvatska. Domaćin je to shvatio, te nakon što je stigla kava, nastavili smo ugodan razgovor. Upitao me je, kada sam se javio mojima u Sydney, i kada sam rekao samo na onaj dan kada sam stigao, odmah je kazao sada se javite, što sam i učinio. Mnogo sam mu zahvalan, jer tako

smo nastavili razgovor, a i ja sam bio smireniji nakon što sam se javio svojima u Sydneyju.

Govorio je o planovima za izgradnju škola, ustanova, tiskanju hrvatskih školskih knjiga, i još mnogo toga više, ali sve to sada mora čekati, kaže prof. Pavković, jer obrana Hrvatske je na prvom mjestu. Žao mu je što se ne može više i isključivo posvetiti svojem poslu, jer kao direktor Ministarstva prosvjete i kulture, Republičkog fonda predškolskog obrazovanja, trebao bi mnogo više na tom polju učiniti. I prije odlaska ugovorili smo sastanak za sutra oko dva sata popodne, kada ćemo otići na objed u društvu Ministra rada – Bernarda Jurlina. Kod toga smo ostali i tako smo se rastali. No, to je bio plan ali stvarnost izgleda drugačija.

Vraćam se natrag u Ministarstvo vanjskih poslova i ovdje na ulazu sada sam već poznata osoba, pa ipak se moraju obaviti sve formalnosti. Ante Babić, kao i uvijek, zaposlen „preko glave", no kako smo se ranije dogovorili, on će me odvesti natrag u hotel, jer za navečer već imamo zakazan sastanak. I kada je došlo vrijeme odlaska, a to varira od mjesta do mjesta zaposlenja, i od osobe do osobe, koja je već zaposlena i koja s manjom ili većom ljubavlju obavlja svoj posao. Posuđen auto stoji parkiran nedaleko Ministarstva, i sada, već poznatim putem vraćamo se u hotel International.

Došavši u hotel International u Miramarskoj 24 već na recepciji saznajem da su me pojedinci nazivali. Bili su to uglavnom školske kolege ili prijatelji s kojima sam se družio u ono davno doba, četrdeset i šest godina ranije. Osobito me je zanimao moj istinski prijatelj onoga vremena Vladek Štengl, s kojim sam derao školske klupe u Državnoj srednjoj tehničkoj školi od 1942. sve do 1945. kada sam napustio Hrvatsku, tek pred svršetak trećeg razreda. Ostalo je još mjesec dana školovanja, no određeni put bio je zacrtan u drugom pravcu. Pokušao sam doći do Jože Šilovića, prijatelja iz crkvenog pjevačkog zbora onih davnih godina, s kojim me je isto tako vezalo davno prijateljstvo. Bile su tu i druge osobe, no nisam znao kako su se snašli u novonastalim prilikama u Hrvatskoj.

Otišao sam u svoju sobu, danas već „famoznu sobu broj 507" koja je navodno bila prisluškivana, kako je to senzacionalno javio tjednik *Globus*. U ono vrijeme dr. Pšeničnik i ja dijelili smo ovu sobu, no na to nismo ni mislili (javno), ali smo isto tako uvijek bili oprezni, dok naš stav prema Hrvatskoj bio je od prvoga dana jasan. Mi smo pozdravili poteze i nastojanja izabrane Vlade Hrvatske, i njenog punopravnog i valjanog Sabora, bez obzira na izvjesne slabosti i manjkavosti.

Kako smo za navečer imali zakazani sastanak s dečkima koji su zaslužni za film *Jazovka*, a koje sam ja svojevremeno sreo i upoznao u Australiji, to sam još na brzinu učinio nekoliko brzoglasnih naziva, napisao neke stvari u moj zapisnik zatim sam se uputio u hotelsko predsoblje.

Dr. Pšeničnik se je u međuvremenu nalazio na svojom obilasku, a Nikola Babić sa svojim bratom u drugom pravcu. Tu večer smo željeli zajednički razgovarati s našim mladim istraživačima špilje Jazovke. Tu sam već našao Davora Butkovića, mladić pun energije i malo nestrpljiv (kao i mnogi drugi). Vjeruje da se sve radi previše sporo i da bi se sve trebalo mijenjati mnogo brže. Kritičan je i na pojedine poteze onih koji danas obnašaju odgovornu dužnost. Nije on jedini koji se tako izražava.

Mladost traži akcije i promjene, akcije gdje se vide rezultati sada, danas, a ne sutra! To je karakteristika većine mladih, pa zar nismo i mi bili takvi u vrijeme ratnih zbivanja. I mi smo bili borbeni, pomalo i buntovni, nekada i nezadovoljni, ali onda, kao i sada mora prevladati razum za održanje ove Hrvatske kakvu sada imamo. Govori nam o svojim utiscima na području Siska, iznaša svoje poglede i želje kako bi on to proveo u djelo. Srce mu brže kuca od razbora.

Dolazi vrijeme kada se prikazuje *Dnevnik*, i kako sam sada prvi put u to vrijeme „kod kuće" i ja sam se priključio onima koji su zurili u taj mali ekran. Slušam Aleksandra Božića koji daje izvještaj za HTV a malo zatim se pojavljuje i komentar Branimira Dopuđe koji izvještava s bojišta. Ne znam više gdje je to bilo, ali mislim na dubrovačkom području, kada se saznaje da je poginuo hrvatski novinar Nikola Stojanac. U izvještaju se kaže kako je Nikola rekao „pa ne će valjda na nas trošiti municiju"... i on se prevario kao i mnogi drugi. I njega je pogodilo ubojito tane okupatorske strojnice iz letećeg zrakoplova u okolici Gospića. Bio je to drugi hrvatski novinar ubijen za vrijeme vršenja svoje novinarske dužnosti.

Od stranih novinara navodno je poginulo 15 ili 17, a to je možda i razlog da se naši novinari ustručavaju odilaziti direktno na bojišta (za razliku od stranih), broj žrtava je manji, ali možda i zato i kvaliteta izvještavanja je slabija. Jer snimke koje gledam na HTV uglavnom su učinjene nakon akcija, no malo ih je u vrijeme samih akcija. Da su kamere trebali nositi mladi gardisti ili MUP-ovci imali bi istina još više žrtava ali zornijih prikaza. Kako nas sutra očekuje dosta naporan dnevni red, to smo se ranije oprostili od naših mladih rodoljuba te se uputismo na spavanje. Kako

hotelska soba nema televizor, to nakon nekoliko upisa u dnevnik, a pogledom na Zagreb u noći, odlazim na odmor u krevet.

Četvrtak, 12. rujna 1991.

Već dosta rano ujutro našli smo se u glavnim prostorijama MUP-a. Zgrada ista kao i za vrijeme prijašnje vladavine, i vjerujem još uvijek veliki broj ljudi od ranije. Nakon što smo parkirali vozilo u određenom mjestu za goste, ulazimo na široka vrata u još prostraniji ulazni prostor. Ovdje je živo kao i kod svake policije – jer ovo je kako se je kazalo „milicija" nekada bila, a točnije hrvatski izraz bio bi – redarstvo. Kod samog predsoblja nas pogađa ona velika mramorna ploča koja nikako nije u današnjem duhu hrvatske demokracije, jer uvelike odiše onim čega se Hrvati nerado sjećaju. Nikola Babić kaže našim pratiocima, a s nama su i sada pojedini predstavnici MUP-a, da će on platiti za novu ploču samo da se ova sramotna ploča što prije skine, odstrani. No, možda još nekoje stvari i u ovoj današnjoj Republici Hrvatskoj još nisu riješene onako kako bi trebalo biti.

Penjemo se stubištem, širokim, velikim i prostranim. Mnogo soba, brojno osoblje, i svi se nekuda žure, nose se papiri, i baš ta žurba ne bi se mogla protumačiti pozitivno. Jedino raspoloženje koje se vidi na nama jest to što je i ovdje već uvelike zdrava hrvatska mladost, što u odorama što u civilu. Začuđuje me i veliki broj ženskih osoba svakih dobi, i ne znam da li je ovo još ostatak od starog režima – no sigurno je da ih ima! Konačno smo došli, ako se ne varam na drugi kat. Opet širok i prostran hodnik. S jedne strane veliki prozori a s druge strane vrata do vrata. Nekoja zatvorena, druga otvorena. U nekima netko sjedi, druge prazne. Kako smo išli dosta polagano mogao sam baciti neprimjetne poglede. Sobe uglavnom uredne i tehnički dobro opremljene. Vidi se da policija svih zemalja je ista, jer ako netko mora imati i ono najmodernije, onda je to svakako ovakva jedna ustanova. Nekako već pri kraju hodnika zastajemo i ulazimo u sobu.

Tu se upoznajemo s mlađom osobom. To je Mišo Deverić, načelnik odjela za osiguranje u Ministarstvu unutarnjih poslova. Izgleda mi premlad za ovako odgovornu dužnost, no kada sam pogledao oko sebe, sve su to mladići u usporedbi s našim godinama. Tu je i Dragan Škrtić i na njegovoj vizit-karti stoji napisano na engleskom jeziku: „Graduated Criminal Law Expert" (diplomirani stručnjak za kazneno pravo). I on je mlada osoba, no kako mi je palo u oči njegovo prezime, odmah sam ga upitao da li dolazi iz Gornjeg Velemerića u Gorskom Kotaru? „Zašto to pitam?"

Moj drugi odgojitelj bio je moj tetak Martin Škrtić, sudski nadstojnik u Zemunu, a njegova supruga teta Paula bila je sestra moje majke. I evo sada sam i tu našao nekog od „mojih" u jednom širokom smislu. G. Škrtić, iako mlađa osoba, ukazuje na čovjeka izgrađena i spremna u svojem zvanju, iako ne znam kakva mu je prošlost, no za nadati se je da mu je danas Hrvatska broj jedan, a sve ostalo je drugorazredno.

I dok smo čekali na ministra Vekića, koji, iako malena rasta, se vidi na svim stranama, čuje se i za nadati se je da je i njegova današnja odgovorna uloga takva kojoj će i on moći uzvratiti u punom smislu. Razgovarajući s ostalim osobljem, konačno smo pozvani na sastanak s ministrom Vekićem. Opet krećemo stubištem, ali sada u suprotnom pravcu, jer zgrada je, sudeći po prostoru u jednom četverokutu, te od polazne točke, kada zaobiđeš zgradu, opet dolaziš na isto mjesto, samo sa suprotne strane. No mi smo još uvijek (mislim) na istom katu, samo sada na drugom mjestu, na pročelju zgrade.

Ušli smo u veliku prostoriju, te zaključujući po kartama, kako onima na zidu, tako i onima na stolu i do zida, zaključujem da se ovdje vodi „politika vojnih operacija". U sredini jaki tamno smeđi okrugli stol i stolice uokolo. I dok čekamo, dolazi nam kava. Gospođa koja je servirala spada u rekao bih u polako izumirajuću klasu pravih „purgera". Njen govor je pravi kajkavski, unatoč svega još sačuvan i njegovan. Svakako sve ove prinove u glavni grad Hrvatske sa sobom donašaju sve, samo ne ono „zagrebačko" lokalno i umiljato – kaj!

Ulazak ministra i nešto kasnije Željka Tomljenovića, jednog od doministra MUP-a, koji je u prvim danima Republike Hrvatske zapravo predstavljao jedinu obranu. Ako se je ikada trebao tražiti primjer hrvatskog „Ramboa", ja bih ulogu dodijelio g. Tomljenoviću. Od sunca izgoren, od nespavanja izmučen, od rada prekaljen, od ratnih položaja prokušan – te neznajući njegove mladenačke godine, čovjek bi se mogao prevariti. On je suša suprotnost svoga šefa. I dok ministar Vekić kao iz strojopuške govori, dajući ti malo predaha, a njegov zamjenik važe svaku riječ, bira izraze, sluša i vašu sa zanimanjem. Ministar tumači kako ima nekoliko doministara kao Željka, „jer na njih se mogu osloniti", kaže g. Vekić.

Prelazimo na razgovor koji je delikatan i pun, rekao bih sukoba (ali za bolje) ispunjava našu raspravnu sobu. Tu čujemo o padu Hrvatske Kostajnice, te o stanovištu i zaključku kojeg donosi ministar Vekić. G. Tomljenović dodaje svoje poglede. Ministra hitno zovu i on odlazi, kako bi

Trg bana Josipa Jelačića u Zagrebu

Wikipedija

se kratko iza toga vratio. No još u hodniku vodi se glasan razgovor s jednim od branitelja, Tomislavom Merčepom. Glasna je to eksplozija čovjeka koji vidi što se događa, a da sam nije u stanju svojim vojnicima i građanima pomoći. Bilo je to mnogo ranije nego što je Vukovar konačno pao. G. Merčep nije štedio nikoga, srce mu je pucalo od boli jer je predosjećao što će se dogoditi s vukovarčanima. Konačno se g. Merčep smiruje nakon razgovora s ministrom Vekićem, te uz pozdrav odlazi.

U sebi sam mislio kako je ovim ljudima koji vide što se događa i što će se u konačnici dogoditi, a da baš ništa ne mogu pridonijeti u pozitivnom rješenju. Zaključujemo razgovor s ministrom Vekićem. Predani su dokumenti, ugovorena je suradnja, pozdravljamo se i ministar nas poziva na večeru. Ako se ovo ispuni biti će to prva smirena večera pod ovakvim okolnostima pod kojima mi živimo u Zagrebu.

U međuvremenu imao sam ugovoren sastanak s Matom Pavkovićem i ministrom rada i socijalne skrbi Bernardom Jurlinom. Trebali smo otići na objed, no kako se je naš sastanak odužio, to sam se morao javiti prof. Pavkoviću i sastanak otkazati, što mi je bilo osobito žao. Nažalost, ovakvih slučajeva bilo je više, jer mi smo prvo morali obaviti svoj posao a sve ostalo ostaje za kasnije.

Imao sam još ugovoren sastanak pod „repom", kako je to moj naraštaj znao govoriti, osobito ako si želio biti siguran da se nećete izgubiti. Dakle „rep" ili „vura" na Trgu bana Jelačića. No, kako je vrijeme brzo odmicalo a moj sastanak u 1:30 bilo je nemoguće održati, to dozvolom zapovjednika MUP-a, dodjeljuje se jedan MUP-ovac koji nosi poruku osobi koja me čeka ispod „repa". On želi znati kako ta osoba izgleda, no ja mu nisam mogao pomoći, jer ista nije niti meni poznata. Pa ipak, kako sam kasnije saznao mladi MUP-ovac izvršio je svoj zadatak.

Morao sam se javiti i prof. Ladanu, jer niti do njega ne mogu više stići. Ostajemo u ministarstvu još duže vrijeme u razgovoru s onima koji dolaze s bojišta ili se spremaju na odlazak. Sve je to mlado ali rodoljubno spremno dati sve za Hrvatsku, pa i svoj život. Njih nije mnogo zanimalo pitanje „politike", jer jedina politika kojom su se oni bavili bila je – Hrvatska! Ministar Vekić nas je napustio ali mi i dalje ostajemo u dubokom razgovoru s onima koji danas brane Hrvatsku. Iz ministarstva pokušavam ponovno dobiti ministra Šuška – no uzalud. I on je jedan od onih koji imaju najmanje vremena, a u razgovoru s drugima saznajem da i ono malo

Restoran Kaptolska klet u Zagrebu gdje smo večerali u četvrtak i petak

živaca što je imao borba za Hrvatsku mu uvelike oduzima, ali on ne popušta, tako kažu njegovi poznavatelji.

Na izlazu iz zgrade MUP-a sastajemo se s grupom koja se vraća s bojišta. Malo tko se od njih brije, rekli bi naši stari, ali ako i nemaju brade i brkova imaju rodoljubno srce, a lica su im puna bora, ne od ljudske starosti, već još neoprana od prašine i znoja. Zaista tu leži snaga naše buduće Hrvatske, bez obzira na snagu okupatorske armije, jer ona kao takova jednoga dana će se morati povući. Bilo je već oko sedamnaest sati kada smo se oprostili od mladića koji služe u MUP-u. No ima još nešto što bi želio staviti na papir. Naime, MUP je ispočetka bila jedina vojna ili poluvojna organizacija koju je Republika Hrvatska imala na raspolaganju, ali isto tako taj MUP je imao skoro 90 tisuća Srba u svom sastavu, na jednoj ili drugoj dužnosti.

Početkom rata u Hrvatskoj broj Srba u MUP-u (nekadašnjoj miliciji) velikom brzinom je opadao, a kasnije kad su ti članovi „milicije" dobivali naloge za odlazak na bojišta, onda su se njihove ostavke još više ubrzale. Još i danas nešto manje od 10 posto u „miliciji" – sada čitaj u MUP-u – jesu Srbi, no i toga dijela sada se moraju odbiti svi oni koji su se priključili Martićevcima u Kninu, i koji danas više ne stoje na popisu pripadnika

MUP-a. Jedan dio Srba još uvijek se nalazi u administrativnom djelu MUP-a, kao što se jedan dio nalazi i na položajima u drugim ministarstvima. Oni jednostavno dolaze i odlaze i svakako primaju plaću. Uskoro će se i ovaj odnos u potpunosti izmijeniti, osobito u pogledu na one koji su ovako još uvijek vodili bezbrižan život, dok njihovi vršnjaci su se borili ili su već bili pokopani, nakon što su pali u borbi za Hrvatsku.

No sve te promjene, koje su još i danas vidljive, idu svojim prirodnim tokom izmjene. Danas je MUP u rukama hrvatskih predstavnika, no da se još uvijek ima petokolonaša to je sigurno i to se svakodnevno može čuti i saznati.

Kako je sutrašnji dan određen za odlazak u Banske dvore, to smo pokušali zajednički ili pojedinačno obaviti ono što se je trebalo i moglo učiniti. Vrativši se u hotel imao sam sastanak s dr. Frankom Jelavić-Kojić, radiologom Opće bolnice. Iako se ranije nismo poznavali, no dijeleći iste osjećaje za Hrvatsku, nije trebalo mnogo za izabrati zajedničku temu razgovora – Hrvatska. Dr. Jelavić-Kojić nalazi se na Strossmayerovom trgu (kao i prof. Ladan), no vrijeme nije više dozvoljavalo, te sam se pokušao sastati s osobama u hotelu, koristeći stanku između jednog ugovorenog sastanka i drugog.

Imali smo ugovorenu večeru u restoranu Kaptolskoj kleti s ministrom Vekićem, pa nam nije preostalo mnogo vremena već na brzinu se spremiti, okupati, presvući a auto MUP-a već je čekao da nas odveze na ugovoren sastanak. Došavši do katedrale, naš vozač, ili točnije vozači, Darko Potrčić i Predrag Oštrić, nesmetano su parkirali svoje vozilo i zajednički smo se uputili trgom ispred katedrale do Kaptolske kleti. Na ulazu stoji ispisano ime ovog dosta poznatog lokala, gdje sam bio ugodno iznenađen izvrsnom poslugom. Mislio sam ovo radi toga što smo u društvu ministra, no kako sam i kasnije bio u istom lokalu, mogao sam se uvjeriti da je to svakodnevna praksa i zato nije čudo što je teško naći slobodno mjesto, ili slobodan stol. O ovoj večeri nije potrebno mnogo pisati, jer na ovakvom mjestu, bez obzira s kime se nalazite, tema razgovora je uvijek ugodnija, smirenija a nekada i zanimljiva. Ministar je sjedio na pročelju stola, a mi smo ga okružili i bombardirali pitanjima, kao i on nas. I on se je sada osjećao slobodniji. Nema na njemu vojne odore, niti javnog naoružanja. Obučen u tamno odijelo, kao i većina od nas, a u razdoblju kada smo malo utihnuli, čula se je tiha melodija sa susjednog stola. Konačno se ministar od nas oprašta, jer što je bilo za zaključiti učinjeno je još u prostorijama MUP-a.

Ustaje se pratnja ministra Vekića, no naša pratnja i dalje ostaje, kako bi nas mogli odvesti u hotel, no to nije uslijedilo tako brzo.

Po odlasku ministra Vekića, priključili smo se stolu od kojega je dolazila melodija pjesama. Bila su tri muškarca i tri djevojke. Ne znam im ime jer to nije te večeri bilo niti važno. Kada smo se predstavili i upoznali, te kako su nas neki dana ranije i na HTV vidjeli, to nije bilo potrebno mnogo riječi za upoznavanje. Idućа dva sata provedenih u društvu ovih mladih, a koji su, kako nam je rečeno, članovi pjevačkog zbora katedrale, a sada nama u čast su započeli seriju hrvatskih rodoljubnih pjesama. Nisam mogao vjerovati da ova mladost zna sve te pjesme, napose i koračnice koje su se u doba NDH pjevale. Pjesme koje su u ono doba držale rodoljubni moral i borbenost branitelja Hrvatske. Da li je danas drukčije? Sigurno ne, jer sudeći po ovim mladim osobama, a i po svemu što smo do sada vidjeli, iako je 46 godina razlike od mojeg zadnjeg boravka u Zagrebu, to su me sada ove pjesme vratile u moje mladenačko doba. Sada sam u potpunosti bio u Zagrebu.

Nikola Babić započeo je s jednom emigrantskom „gangom" ali za minutu ili dvije naši pjevači, jedan Splićanin, drugi Ličanin, za kojeg kažu da im je dirigent, preuzeše vodstvo i kod naše pjesme. Konačno je došlo vrijeme rastanka. Na kraju smo još popili u susjednom kafiću (u podrumu), te uz pjesmu Ustani bane vratili smo se u hotel, u sitne sate. Bio sam umoran, ali sretan. Vjerujem da smo svi nešto ponijeli od ove večere i neugovorenog sastanka s mladima iz pjevačkog zbora katedrale.

Petak, 13. rujna 1991.

Već rano ujutro bio sam na nogama. Moram priznati da sam bio uzbuđen, jer konačno pred nama stoji, rekao bih jedan najvažniji, povijesni sastanak od kako smo odlučili na put u Zagreb, te iako imamo još jedan važan sastanak, o kojem kasnije, to je ovaj prvi susret s prvim čovjekom današnje Hrvatske, nije me mogao ostaviti ravnodušnim.

Već su nas čekali naši mladi pripadnici MUP-a Darko Potrčić i Predrag Oštrić sa svojim vozilom. I opet, sada već poznatim, putem uputili smo se u Banske dvore. Vozilo se je nedaleko parkiralo, a mi smo se uputili prema ulaznim vratima. Ovdje je potrebno navesti da je ovaj sastanak bio već ranije ugovoren, no iz izvjesnih razloga do njega nije došlo. Već prema uhodanom protokolu na ulazu predajemo naše putovnice. Tu je i dr. Pšeničnik, Nikola Babić te Zdravko Babić iz Mostara i moja osoba. Sve

se to upisuje i službeno registrira. Nastali mir u uredu gdje smo čekali prekida tek srdačan pozdrav osobe koju sam imao priliku upoznati za vrijeme mojeg boravka u Kanadi 1985. Istina, upoznao sam ju dok je bila djevojka. To je Ruža Budimir, a sada udata Tomašić. Upoznao sam ju kada je bila u službi kanadskog redarstva, u motoriziranoj jedinici, ako se ne varam u „Highway Patrol".

Dolaskom dr. Tuđmana u Kanadu, u Vancouveru, Ruža Budimir je u svojstvu i u sklopu kanadske redarstvene formacije bila dodijeljena na dužnost čuvanja predsjednika Republike Hrvatske. Nije prošlo dugo vremena i Ruža se je našla u Zagrebu, u svojstvu glavno-zadužene osobe za sigurnost predsjednika, i kao takova nas je sada i pozdravila. Istina i na Ruži su ostavljeni tragovi godina, a osobito ovo teško razdoblje života u Zagrebu, pod vrlo opasnim uvjetima. Napustila je svoju dužnost u Kanadi, preselila se u Zagreb, i sada, uz mnogo manju plaću, ali uz ne nadoplaćenu ljubav, služi Hrvatskoj. Njen život nije više udoban niti ugodan. Dapače, bila je prisiljena poslati svoju djecu i muža natrag u Kanadu, jer je postojala za njih velika životna opasnost i sada su trenutno rastavljeni ali ih Hrvatska spaja. Ruža je iskoristila svoj mali prekid da obiđe svoju djecu u Vancouveru.

Prolazimo kroz „rengenski prolaz" te stubištem se penjemo na prvi kat. Sve je nekako svečano ili je to na mene ostavilo taj svečani utisak, jer davno prije, u svojim školskim danima, i ja sam se penjao istim putem. I ono su bili nezaboravni dani i uspomene. Ulazimo u ured ing. Hrvoje Šarinića, predstojnika ureda predsjednika Republike Hrvatske. Osjećam da je ovdje politička vlast današnje Hrvatske. Susret i upoznavanje s ing. Šarinićem, koji djeluje samosigurno i uvjerljivo, bio srdačan i on se je pokazao kao dobar poznavatelj osoba koje se danas evo nalaze u njegovom uredu. Naime, on je poznavao dr. Pšeničnika.

Naš razgovor bio je prekinut zvonjenjem telefona. Bilo je neizbježivo za nas a da ne čujemo razgovor koji se odvijao. Naknadno u razgovoru saznajemo da se je u interne poslove i zaključke umiješao jedan strani predstavnik, koji je vršio pritisak na izvjesno hrvatsko područje, točnije na jedan grad, gdje se je nalazila veća skupina jugoslavenske armije i to one mobilizirane, da se odmah otvore pipe s naftom. Svakako ovo se nije dogodilo, jer proces stezanja i s hrvatske strane stupio je u akciju. Ing. Šarinića je isto zanimalo kako se ljudi snalaze izvan Hrvatske, na našim područjima u ovim teškim danima, i kako reagiraju na sve ovo što se danas na području

Kip sv. Antuna u Kamenitim vratima na Gornjem gradu u Zagrebu

Hrvatske tako strašno odigrava. Sigurno da je njemu to poznato no želio je čuti „iz prve ruke", jer uvijek je dobro i drugog poslušati, osobito ako je u pitanju narod i hrvatski problemi.

Konačno je došao moment primanja kod dr. Tuđmana. Svega nekoliko koraka dalje, točnije prolazom kroz jednu oveću prostoriju, našli smo se u predsoblju njegovog ureda. Kako smo zamoljeni da ne činimo nikakve snimke, toga sam se i ja držao, pa ipak mi je žao što nisam barem one slike na zidu fotografirao, kao i hodnik, taj isti hodnik koji je nešto vremena kasnije bio napadnut iz zraka po onima koji su kasnije zločinački uništavali i okupirali jednu trećinu današnje Hrvatske.

Otvaraju se vrata, te kako sam bio zadnji u redu to mi je dalo priliku baciti pogled u unutrašnjost. Zaista velika i prostrana prostorija, te od prostranosti i ne vidim da li se itko nalazi u njoj. Primjećujem s desne strane su fotelje, i dok mi pogled obilazi dvoranu, iz daljine (dubine) primjećujem kako se podiže osoba, koja je do sada sjedila za stolom, skoro neprimjetno. Bio je to dr. Tuđman, čovjek u čijim odgovornim rukama se danas nalazi sudbina hrvatskog naroda, jer bez obzira na državni aparat, ministri, Sabor, vojska, iznad svega se projektira jedna osoba – predsjednik – ili kako već narodi nazivali svoje vođe, pa tako i u demokratskom svijetu gdje uglavnom osoba dominira, uspješno ili neuspješno, već kako će ju povijest opisati u svojim nalascima. Svakako ne danas, jer sve je još previše blizu, i mnogi su spremni reagirati samo srcem, a kod toga razum zna nekada zatajiti.

Pristupio nam je srdačno. Pruživši ruku dr. Pšeničniku, izrazio je svoje zadovoljstvo što nas može primiti. Zatim se rukovao s Nikolom Babićem, kršnim, tvrdim i vjernim Hrvatom iz Hercegovine, a do njega njegov brat Zdravko iz Mostara, još uvijek ne vjerujući da se evo on nalazi na primanju kod predsjednika Hrvatske. Bio sam zadnji i to mi je dalo više hrabrosti a i vremena za smirenje, jer moram priznati da sam bio uzbuđen i sretan, da evo, nakon 46 godina što nisam stupio na tlo Hrvatske, danas u petak 13. rujna 1991. ne samo što se nalazim u Zagrebu, ne samo što se nalazim u Banskim dvorima, već evo i u razgovoru s današnjim predsjednikom današnje Hrvatske, jer bez obzira kakva je i kolika je, ona je naša i moramo ju braniti i sačuvati. To nam je svima danas primarna i jedina dužnost, ali isto tako ne zaboravljajući i sve one Hrvate koji se danas nalaze izvan granica Republike Hrvatske, kao i one stotine tisuća izbjeglih Hrvata, koji su napustili svoja popaljena sela, naselja i gradove. I dok dr. Tuđman, ne

Wikipedija

Banski dvori, sjedište Vlade Republike Hrvatske, u Zagrebu

puštajući moju ruku, ispituje tko sam, i od kuda dolazim, zatim nam svima pokazuje na fotelje kako bi mogli sjesti i mirno razgovarati.

Razgovor je tekao vrlo smireno i razborito. Najviše govora bilo je o onome što se danas u Hrvatskoj događa, i što možemo zajednički učiniti da se spriječi zlo, i kako i na koji način uvesti mir kako bi narod mogao uživati punu slobodu. Želio je od svakog od nas pojedinačno čuti, te nas je pitao a mi smo ne samo odgovarali, već smo postavljali pitanja. Jer koliko god je dr. Tuđman predsjednik i sigurno vodi veliku brigu o nastalom stanju, isto tako i mi, istina ne na tako važnom mjestu, ali svaki od nas odgovorno radi na svojem mjestu, na svojem položaju – vrši svoju odgovornu dužnost i obvezu.

Govorilo se je i o unutarnjim i vanjskim pitanjima i problemima, o emigraciji, o pisanju novinstva, kako stranog tako i domaćeg, o stavu pojedinaca, društava i političkih stranaka. Otvoreno i bez sustezanja. Želio je čuti i naša mišljenja. Osjetio sam u njegovim pitanjima želju da on baš s nama o tim stvarima razgovora (iako su možda taj osjećaj ponijeli i svi oni koji su prije nas kod njega boravili).

Dr. Tuđman u svojem izlaganju naglasio je da Hrvatska više nikada neće ulaziti u neku Balkansku asocijaciju. Po pitanju novčane potpore za obranu Hrvatske, predsjednik je naglasio, da iako ima i nekih drugih ponuda za naoružanje, no Hrvatska, koja je tek uspostavljena, još uvijek ima velikih protivnika koji bi to koristili protiv nastojanja Hrvata i obrane Hrvatske u jednom sasvim drugom kontekstu. Naime, razgovor je bio i o pomoći Tajvana, no to se ne bi moglo uklopiti bez reakcije Kine. Dr. Tuđman je govorio o žrtvama rata. Govorio je o obrambenom ratu, i kako on kaže, misli koliko vojnika bi palo u tom ratu. Govori o brojki od 5, 10 ili više tisuća, no on će sve učiniti da broj žrtava rata bude što moguće manji. Razgovor je potrajao mnogo duže, unatoč što nam je ing. Šarinić, kao posrednik ovog sastanka, naglasio da ostanemo stajati, jer predsjednik je jako zauzet. Pa ipak, ovom dugom razgovoru (preko jedan sat), i srdačnom dočeku naše „delegacije", vjerujem da je obogatio sve koji su učestvovali ovom razgovoru.

Ja bih zaključio da je razgovor bio koristan za sve sudionike, no kako su među nama bila i dva Hrvata iz Hercegovine, jedan iz Mostara a drugi iz Melbournea, a ovaj iz Mostara je jedan od dužnosnika HDZ-a na tom području, to se je dio razgovora kretao oko pitanja kuda, što i kako će proći Bosna i Hercegovina, kao i još nekoliko drugih važnih pitanja.

Konačno je došlo vrijeme rastanka, točnije odlaska i napuštanje predsjednika Republike Hrvatske. I kao što smo se srdačno pozdravili kod primanja, rekao bih da je naš rastanak imao veliku dozu ozbiljnosti, a sa strane dr. Tuđmana krajnju korektnost, na čemu mu i ovim putem kažem hvala!

Zaključio bi da mi nismo došli u Zagreb za davanje a niti za primanje hvalospjeva. Došli smo obaviti posao, izvršiti nam povjerenu dužnost, gdje je budućnost Hrvatske bila na prvom mjestu. Nismo došli u Zagreb za plasiranje naših osoba, niti za traženje bilo kakvih pozicija, jer se za pozicije nikada nismo borili, već smo se borili za slobodu Hrvatske. Vjerujem da smo dostojno obavili svoj zadatak, vjerujem da i svi oni koji su nas primili, i kojima smo zahvalni su osjetili da nas je vodila samo ljubav za Hrvatsku i želja što bolje koristiti i služiti hrvatskom narodu i u danima mira i izgradnje, a koji se nalaze pred nama. U tom duhu smo došli u Zagreb, u Hrvatsku, na primanje i razgovor, i samo nam je zajedno žao (barem meni) da nisam mogao imati više vremena za obilazak, a konačno i za sebe kako bi u punom smislu osjetio svoj povratak (dolazak) u Hrvatsku.

No bolji dani su pred nama i veliki posao se treba obaviti, osobito na pripremnom polju za izgradnju Hrvatske. I možda baš zato naš dolazak kod ministra financija može dati najjasniji prikaz onoga što očekujemo od Hrvatske.

Napuštamo Banske dvore, i kod malih vrata gdje smo ušli, dočekala nas je ponovno gđa Tomašić. Zajednički smo izašli van, i tu ispred zgrade nastavili smo razgovor, kako i na koji način najbolje pridonijeti obrani Hrvatske. Čuli smo kako se još uvijek pod najtežim okolnostima ljudi bore za ono najosnovnije što je potrebno za obranu, dapače nekoje stvari su još tako primitivne, da je za diviti se svim onima koji pod tim okolnostima i (ne)mogućnostima pokušavaju obraniti Hrvatsku.

Kako su nas s gđa Tomašić vezale uspomene još iz mlađih dana, i kako su naši osjećaji za Hrvatsku isti, bilo to onda ili sada, onda se nije za čuditi da smo sada u Ruži vidjeli jednu modernu djevojku, ženu i majku, koja se je požrtvovno dala u službu Hrvatske. Za nas ništa novo, dapače i Ruža spada u onaj naraštaj koji je vjerovao u ponovnu Hrvatsku, zato je i izdržala, i zato se evo sada nalazi u Zagrebu na odgovornoj dužnosti. Mi bi i dalje razgovarali, no Ruža se je morala vratiti natrag na svoj posao. Srdačno smo se pozdravili, vjerujući u potpunu pobjedu u Hrvatskoj, jer dok smo dr. Pšeničnik i moja osoba izmjenjivali misli i poglede s Ružom, Nikola Babić iz Melbournea i njegov brat Zdravko iz Mostara, samo su slušali još više uvjereni u zajedničku pobjedu hrvatskog naroda.

Ponovno se spuštamo u pravcu Trga bana Jelačića, i dolazeći u tom pravcu, ugledali smo natpis Ured HDS (Hrvatske demokratske stranke) i zaključili smo u taj ured navratiti. Tu se rastajemo s Nikolom Babićem i njegovim bratom Zdravkom, a dr. Pšeničnik i ja počeli smo se penjati stepenicama na kat gdje je bio ured HDS. Zgrada kao i ured ukazuju na činjenicu kako je velika razlika ako je tvoja politička stranka na vlasti ili ako je u opoziciji, zapravo premalena a da bi mogla utjecati na zbivanja. Nema ovdje baš nikakvi raskoš. Dapače, ljudi i djevojke rade pod jako skromnim uvjetima. Nisam zapamtio ulicu gdje je ured smješten samo znam da nije daleko od centra grada. Došavši na prvi kat, ili drugi, nisam više siguran, kroz naslagane knjige i papire, ulazimo u sobu gdje je tajništvo stranke. Upoznali smo se. Izgleda da se je očekivao naš dolazak. Pitamo za dr. Ante Kovačevića – nije tamo. Pitamo za dr. Marku Veselicu – nije tamo.

Nakon kraćeg razgovora, napuštamo prostoriju, ali prije toga postajemo vlasnici knjige koja je objavljena u doba NDH pod imenom *Siva knjiga*,

Zgrada Ministarstva financija u Katančićevoj ulici u Zagrebu gdje smo se sastali s ministrom Jozom Martinovićem, 13. rujna 1991. Wikipedija

koja je sada u režiji HDS ponovno tiskana i pružena javnosti. Iako je meni ista ostala kao *Siva knjiga*, na koricama stoji upisano: „Odmetnička zvjerstva i pustošenja u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj u prvim mjesecima života HRVATSKE NARODNE DRŽAVE. Zagreb u lipnju godine 1942." U predgovoru knjige Ivan Gabelica, dopredsjednik HDS-a, citira dio teksta iz pjesme koju je napisao dr. Antun Bonifačić *Mučenje Anđelke Sarić* (ona je bila devetnaestgodišnja djevojka iz Prijedora kojoj su komunisti prije smaknuća u svibnju 1942. nožem urezivali slovo „U" na čelu, grudima i dlanovima):

Znaš li Anđelko Sarić, zašto udaramo krvavi pečat usred tvojih grudi?
– Zato Pero Aviluče, jer Bog ljudima i carstvima sudi,
– Jer samo kroz borbe i žrtve od zvijeri postajemo ljudi.

Koliko li sličnosti s novim zločinima koje hrvatski narod, osobito hrvatska mladost, danas proživljava. Ovo sam napisao kako bi se imala jedna

točna i objektivna slika na dio onoga što se je događalo u doba rata od godine 1941. – 1945. Tragična sudbina sa strašnim posljedicama, nažalost, opet se je ponovila. G. Gabelica u završnim rečenicama piše (u uvodu):

> *Hrvatski vojnici i svi drugi hrvatski rodoljubi su samo umirali s hrvatskim imenom na usnama, pa je povezivanje nacizma i fašizma s njihovim imenom samo je pokušaj tuđinske promičbe da ih ocrni, i ništa drugo. Zagreb, 15. srpnja 1991.*

Tu bi se i ja sada odvojio od ove knjige, iako onaj dio o počinjenim zločinima nad hrvatskim narodom morao bi naći svoj put i u današnju povijest, osobito sada kada su ti isti zločinci na djelu i kada su opet iste žrtve – Hrvati.

Uputili smo se u zgradu Ministarstva zdravstva gdje je dr. Andrija Hebrang ne samo ministar već se on drži one latinske „Labor omnia vincit", što znači „Rad savladava sve"! I zaista dolaskom u ured ministra Hebranga nema se osjećaj da si ušao u nešto bogato i raskošno. Sve je jednostavno, ali na svojem mjestu, pa tako i savjetnica ministra Katja Matijević, diplomirani ekonomist, a rodica moga suputnika Nikole Babića (ako se ne varam).

Prijemna soba je jednostavna, nema luksuza niti bogatih fotelja, sve je nekako rekli bi „siromašno". No, zato rad koji se odvija u ovom ministarstvu spada u vrhunski uspjeh i svakako služi na čast ministru dr. Hebrangu, koji je, kao rijetkost, od prvog dana na ovoj dužnosti i još uvijek se nalazi na čelu, ja bih rekao „svjetske" organizacije – jednog skupa vrhunskih i običnih ljudi koji su se našli na okupu i opet za Hrvatsku. Ministarstvo zdravstva, preko svojih ljudi u Europi, SAD-u, Kanadi i Australiji, obavilo je gigantski posao i to – uspješno. Vjerujem da ima i drugih hrvatskih državnih ustanova koje spadaju u ovaj rang, no imajući uvid „iz prve ruke" stekao sam dojam uspješnosti rada, kako u Zagrebu, tako i na bojištima gdje je ranjenika najviše, i gdje su potrebe najveće. Pa i provincijalne bolnice, u svojim mogućnostima, funkcioniraju uspješno zahvaljujući središnjici, a što je ovo ministarstvo. Znajući da dr. Hebrang ima pred sobom posla, to smo se zadržali više u razgovoru s osobljem ministarstva, a napose s Katjom Matijević. I dok je ovakvih u Zagrebu i onakvih na bojištima – Hrvatska neće i ne može propasti. Još pozdrav i stisak ruku, dolazi vraćanje u hotel na druga zakazana zasjedanja i razgovore.

Ugovoren je sastanak s mr. Jozom Martinovićem, ministrom financija RH. Ministarstvo je smješteno na adresi Katančićeva 5, iako ime ulice meni nije ništa značilo. Sve se je ipak nekako promijenilo. Ulazimo u ured, a sa mnom je bio Nikola i Zdravko Babić. Upoznajemo čovjeka čiji udio u ekonomskom razvitku Hrvatske svakako je primaran. Iznenadio sam se na mladolik izgled mr. Martinovića, sada 49 godina starog, rođenog na 9. rujna 1942. u Gornjim Mamićima, općina Lištica. Završio je postdiplomski studij na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu. Radio je na brojnim mjestima istočne Hrvatske kao ekonomski stručnjak i dobro se je upoznao s načinom djelovanja s novcem, a sada će imati životnu priliku oblikovati novčani sistem Hrvatske. Velik je to i odgovoran posao.

Razgovor se odvijao u laganom tonu kao da se poznajemo više godina. Mr. Martinović je osoba koja svojim izlaganjima privlači, a svojim načinom tumačenja jednostavno fascinira slušatelje, pa i nas. Govorio nam je o privremenom hrvatskom dinaru, govorio nam je o izradi prave hrvatske novčanice koja će se zvati kuna a imati će 100 banica. Hrvatska kuna biti će vezana uz Europsku zajednicu, kaže mr. Martinović. Novčanica je već u toku izrade. Izrađuje je jedan Hrvat, ako se ne varam da je rekao da je iz Švedske.

„Biti ćete zadovoljni s izgledom novčanice a i s bojama. Uskoro ćemo dati u otjecanje kovanicu za ekonomski razvitak Hrvatske. Kovanica će biti na prodaju ne samo u Hrvatskoj već još i više među Hrvatima izvan Hrvatske, kao što je Australija", kaže mr. Martinović. Ministar nam govori i izlaže kako ova kovanica kao i ostale akcije Ministarstva financija imati će za cilj i svrhu ponovno izgraditi hrvatsku ekonomiju i industriju, i tako pružiti priliku zaposlenja kao i povratak Hrvata iz drugih zemalja. On to izlaže tako jednostavno, kao da je rat već odavno prestao.

Pokazuje nam kovanicu u prozirnoj plastičnoj kutijici. Pokušao sam kupiti, ali kod Joze nema šale. Još nije na prodaju. Pokazuje pismo koje je uputilo Ministarstvo financija svjetskim bankama i novčanim institucijama u povodu pisma predsjednika Jugobanke Miloša Milosavljevića u kojem se daje do znanja da je Beograd suspendirao poslovanje banki u Hrvatskoj u svojim poslovanjima u stranim zemljama. Svrha ovog pisma bila je zatvoriti svaku mogućnost trgovačkog i novčanog poslovanja bilo koje banke iz Hrvatske.

U posjedu sam pisma u kojem hrvatski ministar financija sa svoje strane daje obrazloženje i piše: „Da Republika Hrvatska ne samo da mora

Wikipedija

Novčanica od jednog hrvatskog dinara koja je bila u uporabi od 8. listopada 1991. do 30. svibnja 1994.

čuvati živote nevinih osoba, žena i djece, spriječiti rušenje bolnica, škola, zabavišta, crkvi, spomenika i ostalih predmeta, već isto tako moramo čuvati se od ekonomskog iskorištavanja i odstranjenja hrvatskog vlasništva".

Govorili smo o potrebnim potezima predstavništva Hrvatske a napose ovog ministarstva u savezu s Hrvatima izvan domovine, jer i mr. Martinović je shvatio u potpunosti koliku ulogu je do sada odigrala dijaspora i koliku će još odigrati u drugoj fazi razvitka Hrvatske. I dok sam pisao ovaj moj osvrt na sastanak s ministrom financija, stigao je i prvi primjerak novog, privremenog, novca hrvatski dinar. Uz sliku Ruđera Boškovića, stoji potpis Joze Martinovića. Dakle njegov prvi plan je sada u toku, iako se je već ranije trebao ostvariti, no prilike u Hrvatskoj to nisu dopuštale.

Činovnici ministarstva već su davno napustili svoje urede a mi se još uvijek nalazimo u razgovoru i ne primjećujemo kako nam vrijeme brzo prolazi. Konačno se i mi opraštamo i pozdravljamo, obećavajući da ćemo po dolasku u Australiju poraditi na drugom planu, to jest na ekonomskom razvitku i industrijskoj izgradnji Hrvatske, i kako je već odavno pao mrak, a ministar još je ostao radeći i nakon našeg odlaska, i zaista sam stekao uvjerenje da je to čovjek budućnosti. Pun znanja, pa ipak skroman, pun ambicija, pa ipak ne nasrtljiv, pun rodoljublja, pa ipak nije član niti jedne političke stranke, pa niti vladajuće, i već to mnogo govori.

Sada sam se uputio u Hrvatsku maticu iseljenika, u zgradu koja se je nalazila nedaleko našeg hotela. Uputio sam se pješke. Stigavši do koncertne dvorane „Lisinski", pokušao sam ući s krive strane, da bi konačno završio na pravom ulazu.

Moram priznati da me zgrada „Lisinski" izvana nije impresionirala, a unutrašnjost sam vidio samo na TV snimkama, a što je svakako ljepše izgledalo. Nekoliko koraka dalje od zgrade „Lisinski" smjestio se je ured sada nazvana Hrvatska matica iseljenika. Imao sam čudnovat, i rekao bih nelagodan, osjećaj jer sam se i nehotice sjetio, podsjećao na onu Maticu iz prošlosti.

Na ulazu su dvokrilna staklena vrata a natpis me vraća u stvarnost. Otvaram vrata i nalazim se u jednom dosta povelikom prostoru, iz kojeg na jednoj strani se vide stepenice na prvi kat, uz pregledni balkon s istoga kata, a na lijevo, dosta udaljeno, primjećujem prozor i, dok se prema njemu upućujem , čujem glas „Izvolite!" I ovo mi je nekako čudnovato zvučilo. Možda nisam očekivao toplinu glasa osobe koja sigurno stotinu puta na dan ponovi ovu riječ, pa ipak tako ugodno izgovorenu.

Upitao sam za Borisa Maruna, i rukom mi je pokazano na stubište za prvi kat. I dok se približujem stubištu primjećujem kako jedna osoba namjerno pokriva svoje lice, drugim riječima baš radi toga razloga kako ne bi mogao izbjeći ovaj susret. Iznenadio sam se. Bio je to Jure Jakovljević iz Geelonga, čovjek kojeg poznajem već najmanje 30 godina iz Australije. Pozdravili smo se, i ja sam se uputio na prvi kat. Već odmah s lijeve strane stoji ured Hrvatske matice iseljenika, no kako su vrata bila širom otvorena nisam mogao pročitati čiji je to ured.

I tako dok razmišljam iz sobe izlazi Ned Marunčić iz Sydneyja, a koji evo mene ili ja njega pratim po Zagrebu. I još se nisam niti snašao kada me ona druga osoba srdačno zagrli, pozdravi s najugodnijim riječima. Bio je to prof. Ivan Čizmić, kojeg sam prvo upoznao tamo davne 1971. kada je došao u Sydney u svojstvu, ako se ne varam, tajnika Matice iseljenika Hrvatske. Drugi put sam ga sreo kada se je pojavio kao gost na Macquarie sveučilištu u Sydneyju 1988., sada već mnogo bliži nama u emigraciji, a danas rekao bih – najbliži. Hrvatska nam je zajednička i ta Hrvatska danas treba svakog od nas, na svakom mjestu i na svakoj dužnosti. Tako sam ja shvatio i moj dolazak u Zagreb, a tako sam i shvatio i moj današnji susret s prof. Čizmićem. Susretu je bio nazočan i vojvoda Sinjske Alke sc. mr. Ante

Vučić, a ovo se je opet iskoristilo za jedan zajednički snimak. Uspomena na trajno sjećanje na susret u Hrvatskoj matici iseljenika.

I dok se vodi naš razgovor u hodniku upoznajem i Mirjanu Greblo, osobu za koju sam i ranije znao, jer sam jedno razdoblje primao list *Matice* u zamjenu za *Spremnost*. Bilo je to u doba Hrvatskog proljeća – u doba kada je zasjalo malo svijetla slobode i na ovim prostorima. Kasnije se i to malo svijetla utihnulo, vjerujem da se nikada nije ugasilo, a što i ovaj susret dokazuje.

Gđa Greblo osobito srdačno me pozdravlja i vodi u svoj ured – na čašicu razgovora. No, pokraj razgovora bila je stvarno i „čašica" znak hrvatskog gostoprimstva. Gđa Greblo je u slobodnom stilu vodila sa mnom razgovor, a i ja sam ujedno pokušavao i od nje saznati ono što je mene zanimalo iz prošlosti. Zanimljivo je kako se je naš razgovor ugodno odvijao, kao da smo se godinama poznavali, jer kao što sam se ja izjadao na sve ono što me je boljelo, tako sam imao priliku poslušati i njezinog izlaganja. No kako je bio još jedan zajednički sastanak, to ću se još jednom osvrnuti na Hrvatsku maticu iseljenika, i na osobe koje sam sreo i upoznao.

Na čelu Hrvatske matice iseljenika danas se nalazi Boris Maruna, do jučer izbjeglica u New Yorku, a danas vodeći čovjek u novoj Hrvatskoj. Susret s njim bio je isto tako srdačan kao i s ostalim osobljem Matice. U njegovom uredu, dok je g. Maruna vodio razgovor s jednom drugom osobom, upoznao sam i neke druge osobe iz područja već onda ugroženog grada Osijeka, i tako smo iz prve ruke imali priliku čuti o posljedicama prljavog rata u tom bogatom gradu.

I kod g. Marune nema se mnogo vremena. Ljudi dolaze i odlaze. Kao u košnici! Matica je danas prava Matica. U nju se navraćaju svi, jer svakog nešto zanima, a i boli. Traži se rješenje iz ovog stanja i što brži završetak zločina koji se vrši na čitavim hrvatskim narodom. I dok smo kod Matice, ugodno sam razgovarao i s Gordanom Vojvodić, koja danas obavlja dužnost tajnice, a Mira Ošlaj je rizničarka ustanove koja se je toliko razgranala i pozitivni rezultati su morali doći, što je konačno vidljivo na svakom koraku, kako u Zagrebu tako i izvan granica Hrvatske.

Tu je i Silvija Letica, i još neke druge osobe koje sam na prolazu i brzinu upoznao, no o svima njima nosim lijepu i ugodnu uspomenu. Zato preporučam svima koji dolaze u Zagreb, neka se navrate u ovo središnje tijelo okupljanja, a iza toga neka se upute i na sva ostala mjesta, jer zato je

ova ustanova i uspostavljena, a može raditi samo onda ako ju i mi podržavamo. I tu se tako osjeća stvarna povezanost nas izvan Hrvatske s onima koji ostadoše pod teškim okolnostima u – Hrvatskoj.

Kasnije smo ponovno imali razgovor s Pavlom Vranjicanom, jedan od istraživača špilja i osobe koja je bila u sastavu kada se je pronašla jama Jazovka. Istina od toga vremena je mnogo prošlo, kao i od njegovog boravka u Australiji, no želja da se počinjeni zločini i dalje istražuju, ne radi osvete već radi povijesne istine, ponovno nas je dovela za zajednički stol.

Dr. Pšeničnik, predsjednik HOP-a, koji je isto sada boravio po prvi put u Hrvatskoj, s velikim je zanimanjem pratio izlaganja g. Vranjicana i zaključio je da bi se ova akcija trebala odmah nastaviti i to po svršetku ovog nama Hrvatima nametnog rata. Trenutno g. Vranjican i Davor Butković rade na snimanju dokumentarnih zbivanja s ratišta, kao i dokumentacije o počinjenim zločinima nad civilima i braniteljima Hrvatske.

Tu večer smo imali zajedničku večeru i to opet u Kaptolskoj kleti. Bili smo gosti ing. Željka Sučića, koji je ekonomista, a sada voditelj poduzeća za nabavku medicinskog materijala i svega ostalog što je Hrvatskoj potrebno. Među gostima su bili dr. Pšeničnik, Vjekoslav Matijević, Ivica Šelj iz Bosne, ing. Drago Stipac iz redova HSS-a, dr. Zvonimir Putica Matić, nekada emigrant u Španjolskoj a sada svesrdni suradnik za liječničku pomoć svima potrebnima, i moja osoba.

Vrlo zanimljivo je danas analizirati te sastanke i razgovore koje smo vodili u vrijeme našeg boravka u Zagrebu. Još da se sve moglo snimiti na audio vrpcu – tek onda bi bilo zanimljivo. I kao što možda Hrvatska i nije svjesna koliko je dijaspora pridonijela, isto tako da niti mi, napose mi u Australiji, nemamo punu sliku. Previše se govori i piše o pojedinim negativnostima, koje se od usta do usta uveličavaju, dok o onim marljivim ljudima, koji s toliko žrtve izgrađuju novu Hrvatsku – ni riječi! Ako netko čini neko dobro djelo, to nije vijest, no ako netko počini zločin, a zločin se može počiniti i svakom napisanom riječi, to je vijest. To je možda manje kažnjivo u oku zakona, ali je isto tako pogubno gledajući s moralnog stanovišta.

Ovdje sam imao priliku upoznati ne samo mnoge pozitivne osobe, već i pojedine kanale kojima se kreće ono što je za Hrvatsku, a danas je zapravo sve za Hrvatsku je tako važno. A i u Zagrebu najviše vremena imaju oni koji ništa ne rade, ali ih se najviše čuje, pa zar nije to tako i na našim

australskim prostorima? Osobitu hvalu sam čuo i od ovih nazočnih osoba o funkcioniranju akcije za medicinsku pomoć, kao i za potrebnu dopremu bolničkih artikala. Svakako sve je to još u nedostatnim količinama, ali uzimajući u obzir sve okolnosti, za čuditi se je, kako ova Hrvatska, unatoč svega, ipak – funkcionira.

Vratio sam se u svoj hotel. Još sam si uzeo malo vremena za pogledati onaj dio *Dnevnika* koji se prenaša u ovim satima. No, nisam bio sam, niti jedini, koji se je upiljio gutajući slike pokazane na malom ekranu. Popio sam kavu, uslugom konobara, jer osoblja za poslugu više nije bilo. Došavši u sobu, upisao sam u moj dnevnik – uspomene!

Subota, 14. rujna 1991.

Osvanula je i subota ujutro. Kako dan ranije nisam imao dosta vremena za upis u moj dnevnik, to sada dok sam još svjež, pokušavam osvježiti izvjesne susrete. I u tom razmišljanju primijetio sam da jedan susret nije registriran. Naime, kada smo se jednoga dana, sada više i ne znam kojeg, približavali Trgu bana Jelačića, javio se poznati glas – bio je to Zvonko Lokmer, jedan od rodoljubnih radnika iz Sydneyja. Kako nisam znao da je on u Zagrebu, ali Zvonku je već bilo poznato (radi članka u novinama i TV emisije), on se nije iznenadio, a meni je bilo osobito drago da sam ga sreo.

Ovdje bi ubacio jednu malu (istinitu) šalu, a koja se je vrlo rado znala prepričavati u našoj australskoj, napose Sydneyskoj, sredini. Govor je bio i zamisao, kada jednom Hrvatska bude slobodna i mnogi se vrate natrag na svoja očinstva, nakon jednog izvjesnog vremena, oni koji su iz Sydneyja, tražit će jedan drugoga, jer oni su mnogo više godina proveli, kažimo u Sydneyju, nego u svojem mjestu rođenja, i njihove teme razgovora uvijek će se navraćati u Australiju.

I jedan od naših australskih filozofa došao je na briljantnu ideju. Predložio je već sada, to jest dok smo još u Sydneyju, da se zakupi jedno mjesto ili jedna zgrada, gdje bi se preselio hrvatski klub iz Punchbowla, negdje na pola puta između Zemuna, Zagreba, Dubrovnika (došlo se je i na Banja Luku) gdje bi se podigao Hrvatski dom Sydney, i tamo, kada nas uhvati nostalgija za Australijom, i kada bi se željeli sjetiti provedenih 5, 10, 15 ili više godina, da se tamo nađemo. U svakoj šali ima i malo istine. Zar ne!

Možda je potrebno upisati još dvije stvari. Prvo, sa mnom je vodio razgovor novinar Milan Sigetić iz Vjesnikove kuće, dok u međuvremenu

sam primio dvije video kazete od novinarke Željke Živković iz HTV-a. Isto tako u međuvremenu sam primio i dvije profesionalne slike sa sastanka u Saboru. Na poleđini od jedne slike piše da je snimio Dražen Breitenfeld, dok na drugoj piše da je fotografija Rajke Šobata. Nisam niti znao da je u toku razgovora bilo toliko fotoreportera.

Nakon doručka počeo sam sređivati stvari jer bi se u ponedjeljak trebalo ići na put. Za danas imamo uređene još neke razgovore, prvenstveno s onima iz redova branitelja Hrvatske, i u planu je bio odlazak u Časničku školu Zbora narodne garde u Kumrovcu. Moto ove škole je „Disciplina je temelj Hrvatske vojske – na čast i vjernost Hrvatskoj!" Bila je želja obići mladiće koji se nalaze u toj Časničkoj školi, a među njima se nalazi i nekoliko poznatih iz Australije. Ovaj plan se nije ostvario. Ratni vihor se je počeo velikom brzinom razvijati nad Zagrebom, možda i brže nego što smo mi i mislili. U hotelu smo imali sastanak s nekoliko osoba istomišljenika iz Zagreba. Razgovaralo se je o mogućnosti još jače suradnje, ne samo sada, već i nakon povratka u zemlje od kuda smo došli.

Oprostili smo se od Nikole Babića koji se je vraćao natrag u Australiju, ali i on je imao još jedan poseban zadatak za obaviti na svojem putu. Njegov brat Zdravko, uvijek veseo i nasmijan, isto se je od nas oprostio. Njega put vodi natrag u Mostar, i pitanje je što njega i ostale Hrvate Herceg Bosne još čeka! No i on je pun nade u sretniju budućnost hrvatskog naroda.

Kako nam ostaje još samo sutrašnji dan, to sam i ja pokušao se sastati s nekima od svojih školskih kolega. Osobitu želju sam imao se sastati s Vladekom Štenglom. Zajedno smo pohađali Državnu Srednjo-tehničku školu u Zagrebu. I sreli smo se što je isto bilo na brzinu, ali se je zato ugovorilo, i s onim drugima, da ćemo se naći u nedjelju navečer. Biti će to zajednička večera starih školskih kolega i prijatelja. No „čovjek snuje a Bog određuje" pa tako do ovog sastanka, večere, nažalost nije došlo. Sve su pobrkali oni MiG-ovi koji su se pojavili u ranim popodnevnim satima nad Zagrebom. Došlo je do onog što mnogi Zagrepčani nisu vjerovali da je moguće.

Od Vladeka, koji je sada živio u Samoboru, sam saznao i za njegovu životnu tragediju. Nisu mu dali upis na sveučilište u Zagrebu. Morao je poslije rata otići u Sloveniju, u Ljubljanu, a da bi se kasnije vratio u Zagreb. Oženio se je, no supruga mu umire u vrijeme kada su je on i djeca najviše trebali. Kasnije je predavao elektroniku na sveučilištu u Zagrebu. Postao

Dva školska kolega iz Državne Srednjo-tehničke škole Vladek Štengl i Fabijan Lovoković u Samoboru, 14. rujna 1991.

je jedan od vrhunskih stručnjaka i kao takav je mogao putovati i u druge zemlje. Sada je u mirovini. Premalo smo imali vremena za zajednički razgovor. Život je tako kratak, pa ipak zna biti za nekoga sretan a za nekoga tragičan. No vjerujem da će biti prilike za jedan duži i još sretniji razgovor.

Imali smo oproštajnu večeru u hotelu gdje smo se smjestili. Pozvali smo one iste prijatelje koji su nas izveli u Kaptolsku kleti. No svi nisu mogli doći. Završavala je i subota, nekako tužno, tmurno i rekao bih žalosno.

Nedjelja, 15. rujna 1991.

Osvanula je nedjelja i zaključili smo ujutro posvetiti svojima ili onima koje imamo u Zagrebu. Zamisao je bila otići u katedralu, no kako smo imali ugovoreni sastanak s kardinalom dr. Franjom Kuharićem za popodne, to smo zaključili druge stvari obaviti. Javio sam se bratu i šogorici, a oni su toliko toga za mene spremali, a ja evo, skoro ih i ne vidjeh! Šogorica Vera je svaki dan spremala objed (na koji ja nikad nisam stigao doći). Ipak ćemo pokušati nešto učiniti danas, u nedjelju. Imao sam u planu posjetiti još jednu obitelj, točnije gospođu koju sam upoznao u

Sydneyju kada je boravila kod svoje sestre. Tada sam upoznao i njezinoga sina, i sve je nekako bilo u centru grada. U Varšavskoj.

I dok sam prolazio „Prolazom" netko me nazove mojim imenom. Bio je to Mladen Majhenić, te nakon pozdrava uputili smo se i korak dva dalje. Već na ulazu sam primijetio njegovu majku Katarinu, ili Čuću kako smo ju nazivali. Veselo je mahala, i nakon srdačnog pozdrava ulazimo u stan. Tu upoznajem i muža Vladu. I na stolu je već servirano – no nažalost bilo je vremena samo za brzu – zakusku. Svi smo govorili u isto vrijeme. Bilo je toliko toga za kazati, pa ipak tako malo vremena. Čuća je na brzinu spakovala dar za svoju sestru Inu Nell u Sydneyju. Ponovno zagrljaj, srdačan pozdrav, smijeh i suze i – odlazim.

Na Harmici smo kupili nešto rukotvorina za uspomenu. Veliki je izbor svega lijepoga i ne znaš što bi prije kupio. Kada su nas prodavači „odmjerili", a i po našem govoru odmah su prosudili da smo „stranci" i da dolazimo iz zemlje gdje dolari rastu na drvetu, i cijena je narasla. Opomena: Zato ne govori, već prepusti tvojem rođaku – starosjediocu – neka on kupuje i plaća.

Jedno me iznenadilo. Na Harmici, na tržnici i skoro na svakom mjestu, vojnih odora na prodaju koliko god hoćete, a isto tako i vojnika (?) u odorama koliko god hoćeš. Nisam primijetio da imaju kakve vojne oznake prema kojima bi se moglo zaključiti kojoj vojnoj jedinici pripadaju. Kasnije sam saznao da je tu i izvjestan broj „privatnika" koji eto obukoše odoru, kupili strojopušku i paradiraju po Zagrebu, nekada i u dosta neugodnom stilu. To se je sada, kako čujem promijenilo. Odoru može imati samo vojnik, oružje može imati samo vojnik, tako i treba.

Imali smo još oko dva sata vremena prije ugovorenog odlaska kod kardinala Kuharića. I opet, samo na brzinu, odlazim kod brata i šogorice, a moram i šogora Krstu Karakatića spomenuti, s kojim bi vrlo rado razgovarao (a vjerujem i on sa mnom), ali vrijeme gazi i prolazi. Moji su opet pripravili objed za koji nije bilo vremena. Želio sam još „skočiti" u Samobor. I to smo izveli na brzinu, i unatoč velikih prepreka na cestama oko Zagreba. Sve je bilo pod kontrolom vojske ili MUP-a. Na mostovima su „ježevi", a slikati ne možeš ništa. Zabranjeno, pa niti naš pratitelj (službena vojna osoba) nije preporučio da pokazujemo naše kamere.

Dolaskom u Samobor kao da se je sve ostavilo iza sebe. Ovdje je miran život. Vojnika skoro i ne vidiš, već samo „brege" i to one pitome, zelene i ugodne. No kako smo stigli tako malo kasnije opet se vraćamo u Zagreb

Zagrebačka katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije i svetih Stjepana i Ladislava

grad, prolazeći iste poteškoće na ulazu u grad, dapače ja bih rekao da je kontrola još veća.

Gledam mlade vojnike, nekoji se još niti ne briju. Drže oružje u rukama, ali bih rekao nekako nesigurno, možda i plašljivo. Sigurno još nisu prošli „vatreno krštenje", jer tek to ti daje hrabrost. No sada glavno je srce i ljubav za domovinu, a toga zaista ima dosta. Vratili smo se ponovno na trg ispred katedrale i nakon što se je naše vozilo parkiralo (za moj pojam svakako na nedozvoljenom mjestu) uputili smo se na Kaptol.

Po dolasku na Kaptol imali smo priliku malo uokolo razgledati jer do zakazanog sastanka bilo je još vremena. Trg ispred katedrale koliko god mi se je u mojim mladim danima činio velik i prostran, danas mi je sve bilo nekako maleno, a i dosta zapušteno. Oko trga mnogo toga je postavljeno, privremeno nadozidano, a katedrala onako velebna, djelovala je trošno i zapušteno. Kako je bilo i nekoliko prodavaonica u toj blizini nadao sam se da će biti prilika za otkup koje knjige ili suvenira. No kako je bila nedjelja – vrata su bila zatvorena.

I dok tako stojimo i razmatramo oko sebe, gledajući u visoke tornjeve katedrale, prišao nam je (ne)poznati čovjek. Bio je obučen u odoru, no kako su meni oznake nepoznate, to ne bih mogao kazati kojem je rodu ili jedinici pripadao. Približio se je dr. Pšeničniku s pozdravnim riječima. Oslovio ga je imenom i prezimenom, a da bi se zatim i k meni okrenuo, oslovivši i mene mojim prezimenom s napomenom da sam ga iznevjerio kada sam bio u Vancouveru, u Kanadi. Još uvijek nisam znao o kome se radi. Ispred mene stajao je jak, stasit i visok čovjek a svoje brke je pustio, rekao bih pjesnički, da su mu se ispod nosa i oko usta bogato i prkosno uvijali. I on je primijetio da ja još uvijek ne znam koga imam ispred sebe, iako sam pokušao svoje misli vratiti deset godina unatrag kada sam posjetio taj biser grad Kanade na Tihom oceanu – Vancouver. No naš sugovornik nije mi dao mnogo vremena za razmišljanje, već onako meni u brk (iako ga ja nemam): „Obećali ste mi da ćete doći po moju knjigu da ju ponesete u Australiju! Sjećate se, to je bila knjiga koju sam nazvao Miškina".

Sada je i meni slika bila mnogo jasnija. Ispred mene je stajao Milan Vukelić, kojeg sam sreo i upoznao na pikniku tamošnje katoličke župe. Bila je to velika poljana, dosta gola, bez hlada i drveća, ali s mnogo klupa i stolova. Pravi „picnic ground", kako se to naziva u zemljama gdje se govori engleski. Tamo sam zaista sreo i upoznao g. Vukelića, ali se ne bih složio

Spomenik književnika Andrije Kačića-Miošića u Mesničkoj ulici u Zagrebu

s njegovom optužbom protiv mene, jer kao što je moj dolazak u Zagreb samo leteći, tako i u ono vrijeme situacija nije bila drugačija. Pa ipak, neka bude već sada upisano, da kad sam se vratio u Sydney, pogledao sam knjigu *Miškina*, gdje u proslovu knjige o piscu, pokraj ostalog, stoji i ovo napisano: „Kada sam bio zamoljen da napišem predgovor za knjigu, pisca sam poznavao tek da je pošten, vrijedan i odan Hrvat. Ponekad žestoke naravi, buntovnik protiv nepravde i lako upaljiv ako netko dirne dragu mu Domovinu i voljenu Liku".

Eto takav je naš Miškina, alias Milan Vukelić, i sada ostao. Došao je u svoju voljenu Hrvatsku, ne samo kao domoljubni pisac i pjesnik, već i kao borac za slobodu drage nam svima Hrvatske. Rođen u Kosinju u svojoj knjizi Milan Vukelić Miškina govori o svojem kraju:

Pod visoku lisastu goru,
Gdje čari donosi dan,
Tamo me vuče želja,
Tako je najljepši san.

Žarko ljubim lijepe šipkove cvijetove,
Čempresove klipe i šare orlove,
Tisove reskice i smolave bore,
Vjeverice male i sive sokole.

No naš Miškina u knjizi izražava svoju veliku ljubav za Hrvatsku i spremnost za obranu Hrvatske. Tako je objavljen i jedna stih, kako stoji navedeno iz kobne 1945., gdje piše:

Sveta grudo za Te živim,
I za Te sam spreman mrijet,
Jer moj život ništ ne vrijedi,
Dok te gazi dušman klet.

Oprostili smo se od našeg Miškine, ne vjerujući da ćemo se još jednom sresti i to pred sam odlazak iz Zagreba u zgradi Hrvatske matice iseljenika. No o tome kasnije. Upustili smo se do glavnog ulaza u katedralu, a malo iza toga smo se našli u ovoj povijesnoj Crkvi u Hrvata. Prolazimo s jedne i vraćamo se natrag s druge strane velike crkvene lađe. Razmatramo slike

na zidovima, kada nam se približi jedna osoba, bogatog rječnika i dosta dobrog izgleda. On nas je pročitao. Stranci smo u Hrvatskoj. Kuka kako je sve izgubio na slavonskom bojištu, da ima obitelj, i kako mu je teško, a dolar bi mu dobro došao. Bilo nam je jasno da je to jedan od ratnih „profitera" i koji je htio na brzinu nešto uhvatiti, jer kad nam se je približio jedan od naših pratioca – ovaj nestaje. Možda redovito „operira" u katedrali.

Došli smo do groba kardinala dr. Alojzija Stepinca, koji stoji skoro skriven iza nekih skela. U unutrašnjosti katedrale se nešto radi, izgrađuje, nadograđuje, svakako ne daje utisak kojeg bi posjetitelji željeli ponijeti s ovog mjesta. Uzimam nekoliko snimaka, i tako napuštamo unutrašnjost katedrale. S desne strane ulazimo kroz velika željezna vrata, te iako je nedjelja popodne, narod dolazi i navraća se. Traže uglavnom pomoć, jer tu je smješten i Hrvatski karitas, ustanova pod vodstvom kardinala Kuharića, točnije katoličke crkve. U drugom polukrugu nižu se prostorije neke otvorene ali većinom zatvorene. Tu je pohranjena roba, vjerojatno i ona koja je došla iz Australije. Konačno je došlo vrijeme odlaska kod kardinala dr. Franje Kuharića. Naš voditelj je Vjekoslav Matijević, gospodin staroga kova, ozbiljna izgleda, visokog stasa, i on predvodi nas dvojicu: dr. Pšeničnika i mene. Na ulazu nas dočekuje časna sestra i vodi nas stubištem na prvi kat.

Došavši na prvi kat pred nama se otvorio dugački hodnik a ujedno i pogled na dvorište između Kaptolske zgrade i katedrale. Časna sestra nam ponudi da sjednemo dok nas kardinal ne pozove. Kako nama nije bilo do sjedenja, uputio sam se do prozora, i moj pogled je uperen u pokrajnja ulazna vrata u katedralu. Kroz ta vrata, kako je u katedrali bilo obavljanje vjerskog obreda, narod je ulazio i izlazio, a djeca kao i svaka druga, bilo na kojem mjestu kugle zemaljske, bila su živa, vesela a majkama velika briga, kako se ne bi izgubili. Isto tako kod ulaznih vrata primijetio sam naše pratioce u civilu koji su se šetali i od vremena do vremena bacili svoj pogled u visinu, u pravcu gdje smo se mi nalazili. Hodnik izgleda skroman, iako stubište kojim smo se penjali, odavalo je neki svečan i smiren osjećaj. Dapače svuda je vladao mir! Naš pratitelj g. Matijević tumačio nam je pojedine slučaje iz Kaptolske prošlosti.

Naime, g. Matijević je obnašao izvjesnu dužnost, iako nije mogao kazati koju, ali kada je mogao ugovoriti naš sastanak s kardinalom Kuharićem, svakako je imao utjecaj za donašanje odluke. G. Matijević je obnašao dužnost, još u onom vremenu, predsjednika HOP-a.

Bili smo prekinuti tihim, ali zato odrješitim, riječima časne sestre, koja nas sada vodi kroz jednu a ulazimo u drugu prostoriju i tu već kod ulaznih vrata stoji Primas Hrvatske kardinal Kuharić. Malo pognut, ali dostojanstven, ozbiljan pa ipak tako ljubazan, srdačno nam pruža ruku i vodi nas do svojeg stola. Na desnoj strani velike i prostrane prostorije stoji stol, stolice, fotelje, sve nekako poredano da se je čovjek podsjećao na neizmjernu tišinu, a domaćin je sve to nadopunjavao svojim dostojanstvom.

I dok nas je vodio na mjesto gdje ćemo sjesti, sjetio sam se njegovog prvog dolaska u Australiju, u Sydneyju. Bilo je to još u vrijeme kada se je nas klasificiralo „nepodobnima ili nepoćudnima" u očima onih na vlasti, kao i kod onih pri vlasti. Bio je to veličanstven doček. Još ga nitko nije onakvog imao. Pozvani su svi predstavnici hrvatskih društava i organizacija na sudjelovanje i organiziranje dočeka. U Hrvatskoj katoličkoj crkvi sv. Antuna Padovanskog u Summer Hillu, predgrađu grada Sydneyja, bila je svečana sveta misa. Ovu crkvu su Hrvati, pod vodstvom fra Roka Romca, kupili. Drugi dan po dolasku kardinala Kuharića priređen je banket u njegovu čast. Na banket su bili pozvani svi predstavnici hrvatske zajednice osim moje osobe. Zašto? Nekima sam bio „nepodoban" i da bi moja prisutnost mogla naškoditi kardinalu Kuhariću, bilo je rečeno. No kada je kardinal bio upitan, u svezi mojeg (ne)poziva, njegov odgovor bio je potpuno jasan.

I u toku svečane svete mise u Summer Hillu, kada sam stajao u crkvi s ostalima, prišao je naš tadašnji glavar fra Toni Mutnik glavno odlučujući, te me glasno zamolio pred svima ostalima da se svakako odazovem zakazanom banketu, i da će mi kasnije sve objasniti. Objašnjenje više nije bilo potrebno. Tada je Tomo Mlinarić bio predsjednik Hrvatskog društva Sydney, i zajednički smo krenuli na banket. Tom prigodom pojedina hrvatska društva, njihovi predstavnici, dolazili za stol i uručivali svoje poklone visokom i cijenjenom gostu. Našem razgovoru s kardinalom priključio se je mons. Vladimir Stanković, te kada je vidio da je g. Mlinarić poklonio nalivpero, upitao je kardinala Kuharića što je napisano. Kardinal Kuharić je ležerno odgovorio: „Izvana ne piše ništa, ali unutra piše sve što ja moram znati". S tim mislima sam sjeo na ponuđeno mjesto, misleći sigurno da i danas kardinal sve zna, što mora znati. No vratimo se u Zagreb.

Kako sam bio najmlađi u tom društvu to sam slušao, i tako čujem kako su kardinal Kuharić i dr. Pšeničnik s malom razlikom u godinama

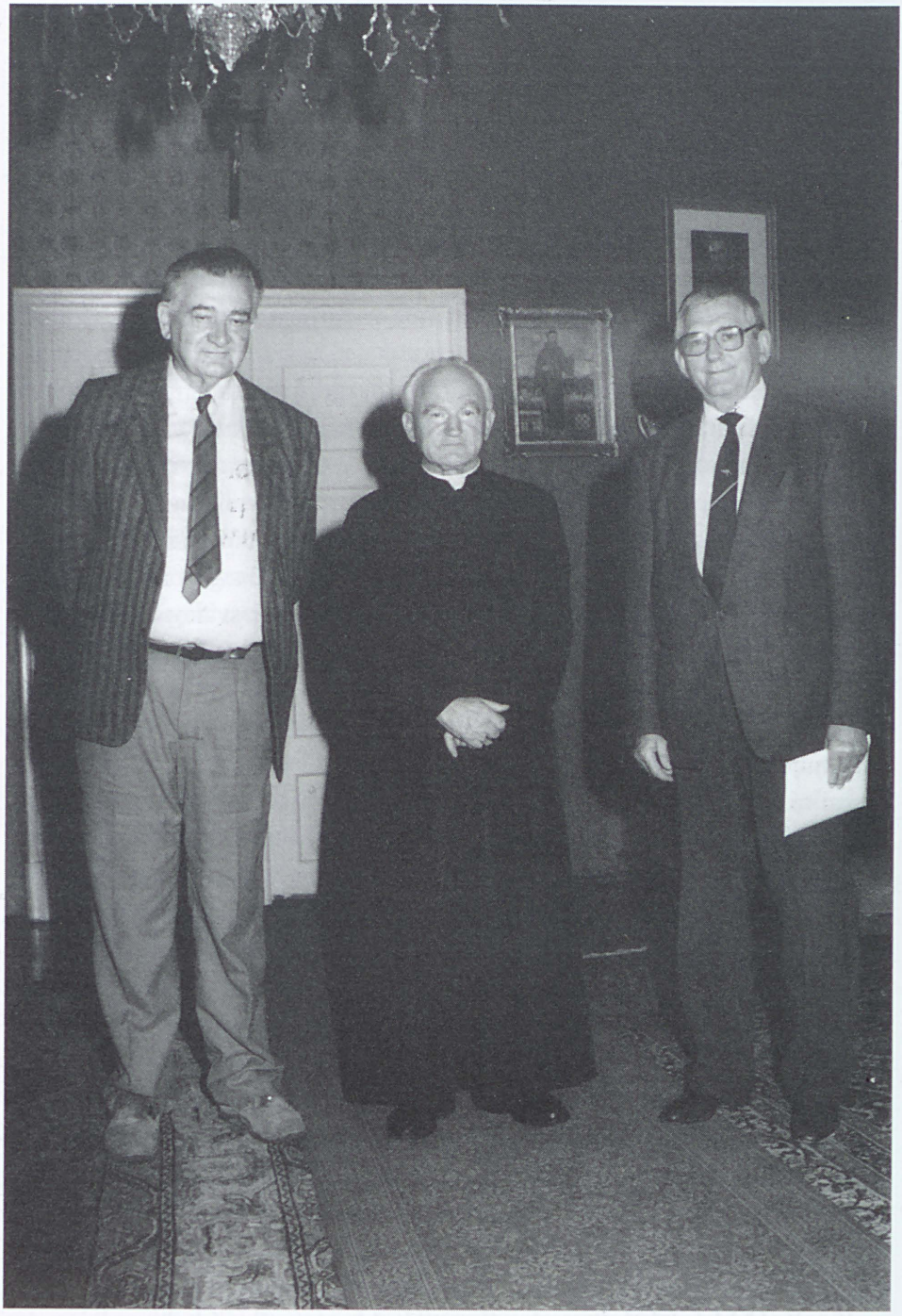

Organizator posjeta na Kaptolu Vjekoslav Matijević, zagrebački nadbiskup kardinal Franjo Kuharić i dr. Srećko Pšeničnik u uredu nadbiskupije, 15. rujna 1991.

pohađali istu školu, i iz istih godina se sjećaju niz osoba poznatih jednom i drugom. Došli smo s riječju-dvije i na Sydney kako bi se zajednički zagrijali za sve ovo što se sada među nama događa i oko nas. Iz riječi kardinala Kuharića osjećam da nam želi kazati da Crkva u Hrvata nije politizirana u duhu bilo koje hrvatske političke stranke, ali da je Crkva čvrsto stajala onda (u danima predizborne kampanje) pa i sada stoji na pravima svih Hrvata na svoju slobodu, na svoju državu, a što se je možda kod nekih tumačilo kao podržavanje jedne političke stranke.

Po pitanju našeg današnjeg nastojanja za mir, pravdu i punu slobodu svih građana Hrvatske, kardinal napominje, kako mu kažu „zašto nas ne pomognu katoličke vlade", a ja ih pitam, gdje mi to imamo katoličke vlade. Možda imamo osoba koje su tog uvjerenja, ali takvih vlada ili država nema. Konačno, za puno priznanje Hrvatske samo mi sami možemo najviše pridonijeti. Danas moramo zajednički raditi i svijetu dokazivati da smo u pravu, te tako postići naše priznanje, bez ičije pomoći, onda će ovaj uspjeh biti još slađi, još veći i najviše će se cijeniti kod svih onih koji su do sada ostali po strani. Sami smo izvojevali pobjedu, i svakom ćemo moći slobodno pogledati u oči. Samo tako sam siguran u pobjedu istine i pravde. Spomenula su se nastojanja koja vrši Sveti Otac.

I dok smo mi ovako ugodno se spominjali, začuju su sirene koje najavljuju uzbunu – zračni napad. U sekundi su se čuli brojni koraci na hodniku, zatim se otvaraju vrata. Časna leti unutra i „naređuje" – svi u sklonište. No dobar pastir hrvatskog stada se ne miče sa svoje stolice. I dalje govori a mi ga slušamo. Tek na drugi ili treći poziv ustaje, prilazni jednom ormaru, vadi nekoliko knjiga s riječima: „Evo ponesite uspomenu na kardinala Stepinca, a ova knjiga neka vam daje snagu, kao što je i kardinal Stepinac davao snagu i čitavom hrvatskom narodu".

I dok se zahvaljujemo, kardinal Kuharić je primijetio da u ruci imam fotokameru, te bez ikakve žurbe ili uzrujavanja kaže, pa eto da se slikamo. Zaista čovjek velike duhovne snage, i osoba koja ulijeva toliko potrebnu vjeru i uvjerenje u pobjedu pravde u Hrvatskoj. Još nam govori kako je danas trebao biti u Ljubljani, no prije nekoliko dana bio je u Sarajevu, te kako je pokušao preko Đakova i Našica i svim okolnim putovima stići u Zagreb, što mu je i uspjelo, ali s velikim zakašnjenjem. I eto baš ta njegova poteškoća povratka u Zagreb nama je omogućila današnji sastanak.

Kardinal bi još i dalje razgovarao ali časna majka ne dozvoljava, jer sada se već čuju zvuci zrakoplova, kako sam kasnije saznao bili su to jugo-

komunistički MiG-ovi u službi terorista, palikuća i ubojica. Opraštamo se, ponosno ljubim prsten prvog čovjeka u Hrvata, jer zaista sada više nitko ne zna i ne može jamčiti što se može dogoditi, i da li će zračni pirati poštivati svetost ove katedrale. No znajući kako su postupali na ostalim bojištima nama nametnog njihovog prljavog rata, gdje su baš crkve bile glavne mete napada, onda je i u Zagrebu moguće svako zlo pa i na ovim crkvenim prostorima.

Sada su već stigli i naši pratioci, ali sasvim promijeniti. Na njima je vojna odora, u rukama strojopuška, spremni su na sve. Časna nas sve vodi osim kardinala koji je i dalje ostao u prostoriji gdje se s nama sastao. Kroz glavna ulazna vrata primjećujem nekoliko žena i djece koji se upućuju u isto sklonište. I nas se vodi u istom pravcu, dok naši pratioci kažu da će se staviti u vezu sa zapovjedništvom i da će nas izvijestiti i da se bez njihove pratnje nikuda ne krećemo.

Mala kapelica s jednim oltarom na pročelju više izgleda na prostoriju iz doba kada su se gradile katakombe. Kameni zid, kamene stepenice, dosta nesigurne, dapače opasne jer su iskrivite i pomaknute, a drvene klupe stare i trošne, potvrđuju moja opažanja. Svijet, neki stoje, drugi sjede, tiho govore, neki se mole, ali kod nikoga ne primjećujem paniku. Na meni vide da sam „stranac" i pitaju me od kuda sam? Australija!? To je zvučilo tako daleko, a sada u ovim trenucima još mnogo dalje.

Sirene su prestale ali znak za prestanak uzbune još nije dano. Izlazimo iz kapelice i opet se nalazimo pred glavnim vratima koja mi pružaju pogled u pokrajnji ulaz u katedralu. Narod ne napušta crkvene prostorije. I dalje se pjeva Bogu na čast a narodu za izdržljivost.

Zahvaljujem se časnim sestrama, pozdravljamo se s onima koji će iza nas ostati i dalje na ovom svetom mjestu. Oni ostaju na domovinskom tlu, dok moj odlazak iz Zagreba bio je već ranije zakazan za ponedjeljak 16. rujna autobusom do austrijske granice, točnije do Graza. Sjedamo u automobil naših pratioca, a sumrak se već lagano spušta nad Zagrebom. Prolazimo kroz željezna vrata, a pratioci izjavljuju da su dobili nalog da nas odmah prebace u Austriju, a mi ne želimo ni čuti!

Vozimo g. Matijevića do njegovog stana, i tu se od njega opraštamo i ugovaramo sastanak za sutra ujutro. Naši pratioci se nikako s ovim ne slažu. Kažu: „Opasno je! Mogu Zagreb noćas bombardirati". Nabrajaju sve najgore što bi se moglo dogoditi, ali mi ne popuštamo. Idemo sutra već prema rasporedu, nikako noćas. Naši pratioci vidjevši da nas nikako

ne mogu uvjeriti u noćno napuštanje Zagreba, nekako odahnuše, jer kako su nam kasnije i sami rekli, oni bi naš odlazak drukčije tumačili. Čuvati će nas još noćas i sutra. Sve dok se ne ukrcamo u autobus. Na putu kroz zagrebačke ulice primjećujemo da su sva svijetla ugašena. Na ulicama se izlozi brzo pokrivaju daskama, kao i plastičnim materijalom, kako u slučaju eksplozije, staklo se ne bi razletjelo po ulici i nekoga pogodilo.

Ispred hotela International isto tako je mrak. Ulazimo u hotel i već kod ulaza se primjećuju oznake koje pokazuju pravac u sklonište. Na svakom stubištu na svakom katu, kod svakog ulaza i izlaza stoji strjelica i oznaka „Sklonište". Napominju nam da se svijetla ne smiju paliti u sobama, točnije mora vladati puno zamračenje. Stigli smo u našu sobu, danas već na veliko opisanu u pojedinim novinama u Zagrebu. KOS je htio ili je postavio prisluškivače u našu sobu. Ne znam što je prava istina, ali znam da nam je u sobi uvijek svirala glazba kada smo međusobno razgovarali. To je već uobičajena praksa. I drugi to tako rade, kažu dok radio svira, prisluškivači ne primaju. Ne znam koliko je to istina.

Moj suputnik dr. Pšeničnik i ja uputili smo se u prizemlje. Ima još jedan ugovoreni sastanak, a ja ću se kasnije priključiti. U sobi mrak. Otvaram prozor. Sve u mraku, tek tu i tamo vidi se bljesak i čuje se prasak. Bljesak svijetla je posljedica ispaljenog rafala sakrivenog snajperiste, a s očima točno mogu vidjeti pravac pa i zgradu s koje se puca. Iz pravca grada, točnije starog Zagreba, čuje se eksplozija. Tek drugi dan sam saznao da je jedan od snajperista pucao u tom dijelu grada kako bi stvorio što veću paniku, kao da četnici i armija već jurišaju na Banske dvore. Prije nego što sam se uputio u predsoblje hotela pokušao sam načiniti nekoliko noćnih snimaka. Kamerom sam tražio „snajperiste" no kako se je kasnije ustanovilo, nažalost na filmu nije bilo ništa.

U blagovaoni bilo je još svega nekoliko osoba. Uglavnom je mrak, i dok jedni još uvijek gledaju HTV, moji pratioci me vode u sklonište, u donji dio hotela. Tvrde da bomba ne može probiti betonsku ploču. Možda je to trebala biti samo utjeha, ali na tom mjestu već sam našao veliki broj osoba, pa i djece. Djeca su se igrala. Oni ne znaju što je strah, i dok ja zauzimam mjesto nasuprot televizora, otvaram svoju teku kako bi i ovo zabilježio.

Stoji upisano: „Nedjelja, 15. rujna 1991. 7:20 uvečer", prva rečenica glasi. „Dok ovo pišem nalazim se u podrumu hotela International, Miramarska 24". Upisujem ukratko ono što sam preko dana obavio i doživio. Upisujem da sam to nedjeljno jutro imao razgovor s mojima u Sydneyju. Za vrijeme

Oznake u unutrašnjosti hotela International u slučaju zračne uzbune

doručka, kaže mi portir, nazvao je Tomislav Beram, ali da će opet nazvati, no do toga nije došlo. Isto tako sam upisao da me je nazvao Nikola Babić iz Frankfurta. Nazvao je i Ante Babić.

Bacam pogled na TV, stoji zapisano, i HTV objavljuje sliku tamburaša koji sviraju i pjevaju Slavonci smo i Hrvati pravi i gledajući malo bolje sliku prepoznajem svirače, oni su bili u Australiji, ali im se imena ne mogu sjetiti. Zatim je na malom ekranu odjeknula pjesma *Glasna Jasna* i opet se sjećam svoje mladosti provedene u Zagrebu u danima stvaranja NDH.

Nisam niti znao da su i kuharice bile među nama, sve dok nije došla osoba i pozvala ih na posao. Spiker na HTV (upisao sam ime – Branimir Dopuđa) govori kako je ubijen novinar Nikola Stojanac. Kaže da je ubijeni novinar još prije toga rekao: „Neće valjda na nas trošiti municiju". Ne on ih još nije poznavao, a kada ih je upoznao bilo je prekasno. Ubili su ga kada je snimao zrakoplovni napad, ako se ne varam, na Dubrovnik, i tek sada primjećujem da sam upisao da je napad bio na luku Ploča.

U 22:15 nam je rečeno da će sada biti servirana večera. Do napada iz zrakoplova na Zagreb do sada još nije došlo. U blagovaoni sjedimo dr. Pšeničnik, dr. Putica Matić, ing. Sučić, Marinko i ja. Prije večere nazvao sam šogoricu, koja mi kaže da su bili u velikoj brizi za mene, jer se nisam

javljao. Nazvala je i moja sestra iz Našica. Nazvali su je i moji brojni stari prijatelji, koju su me vidjeli na HTV programu, jer kada sam ja mogao doći u Zagreb, onda se ni oni ne trebaju više bojati mene nazvati!

Pa ipak za tu večer sam imao zakazanu večeru s prijateljima iz mladih dana. Zaista sam se tom sastanku radovao, no do toga nije došlo. Ostale su samo uspomene na Vladeka Štengla, Jožu Šilovića i sve ostale. Nešto poslije 24 sati uputili smo se na spavanje, ali od spavanja nije bilo ništa. Bili smo previše uzbuđeni. Pokušali smo ukratko analizirati ono što smo tokom dana proživjeli. To je roman kojeg piše sudbina, ukoliko je ta riječ uopće točna. Svatko je kovač svoje sreće, kaže narodna, pa eto ipak hrvatskom narodu nikako da dozvole to pravo. Uvijek se pojave neki drugi koji nas žele voditi. Uvjeren sam da je tome sada došao kraj. To su pokazali izbori, referendum, a konačno i naši vojnici koji brane Hrvatsku. Svi smo sada za Hrvatsku. U tim mislima sam nekako malo i zaspao.

Ponedjeljak, 16. rujna 1991.

Već po starom običaju, rano ujutro bio sam budan, jer predstoji pakovanje. Danas se putuje natrag u Australiju. Imam još nešto knjiga, neke sam donio za poklon, druge sam dobio ili kupio i sada ih nosim sa sobom. Prljavog rublja ima puna vreća. Sve se sada poklanja, dijeli ili baca... jer sve što je bilo „službeno" sada je završeno. Ponovno se oblačim u robu za putovanje. I još jedno tuširanje u hotelu, jedan pogled da li sam sve pokupio, i nakon što sam ostavio koji dolar gospođi koja je čistila sobu, opraštam se.

Još je ostala jedna stvar za obaviti. Odlazak u Hrvatsku maticu iseljenika, kako bi platili sve svoje hotelske troškove. Tu na ulazu u ured susrećem nove prijatelje. Jednoga poznajem iz lagera Asten, u Austriji, iz onih poslijeratnih dana, a drugoga znam kroz njegovo pisanje. Ipak je svijet tako malen, ili je sada na snazi ona: „Svi putovi vode u Zagreb!"

Prije nego što sam napustio hotel International, saznajem da me je nazvala Zdenka Wolf, to je ista ona gospođa s kojom sam se trebao sastati „ispod repa", kod spomenika bana Jelačića. Iako je ona pravnik po profesiji, bavi se slikarstvom, kao i njen sin. „Neke stvari već sam ranije slikala", kaže ona. „Ako nam bombardiraju Zagreb uništit će i ove slike koje sam ja s toliko ljubavi radila u mojoj vikendici u Zagorju, nedaleko Zagreba, a ovako će ovo barem ostati za uspomenu". Upitao sam gdje je sin? „Na dužnosti", bio je kratak odgovor. A to je ujedno bio odgovor i onima koji kažu

Streljački zaklon na jednoj zagrebačkoj ulici u slučaju vojnog napada

da Zagrepčani ne brane Hrvatsku. Nije sada pitanje od kuda si, već tko si, i kako radiš na očuvanju ovoga što se je do sada steklo.

U to dolazi i moj brat Marko, pa se tako i on upoznaje s gđom Wolf. Pita me brat hoću li doći na objed, jer to je moj zadnji dan u Zagrebu. Obećao sam, iako sam znao da do tog sastanka u njegovom stanu ne će doći, i da će moja draga šogorica Vera biti razočarana, koja mi je jedno vrijeme bila kao majka, dok sam u ono vrijeme živio u Zagrebu.

Pozdravljam se s bratom i s gđom Wolf i opet me zovu na recepciju. S druge strane se javlja jedna osoba s kojom sam se trebao sastati još jučer navečer na večeri. I još nekoliko riječi, da vidjet ćemo se... uskoro, no to više zvuči kao utjeha, jer nitko ne zna što nas čeka, osobito u ovim presudnim danima, gdje mi kao pojedinci i nismo važni. Važna je Hrvatska, nju sada treba braniti, obraniti i sačuvati pod svaku cijenu.

Na vratima Hrvatske matice iseljenika (gdje još uvijek stoji stari natpis iz doba komunističke diktature), primjećujem jedan oglas. Letimično bacim pogled i vidim neke lutke, no ne obraćam pozornost. Tek kada sam došao do ureda ravnatelja Borisa Marune, i kada sam vidio jednu visoku impozantnu ali mršavu osobu, i kada smo jedno drugom bili predstavljeni, obojica smo se nasmijali. Naime, bio je to Ljeposlav Perinić

iz Buenos Airesa, i on je, kao i ja, sada prvi put u Zagrebu, u Hrvatskoj, nakon Drugog svjetskog rata. I dok sam ja došao s jednom, on je došao u drugoj misiji. Kaže da je s njim došla i njegova kćerka, ali je s velikim oduševljenjem govorio o svojoj izložbi lutaka. Za one kojima to nije poznato, g. Perinić posjeduje jednu od najvećih i najbogatijih zbirku svjetskih lutaka obučenih u narodnim nošnjama raznih naroda na ovoj kugli zemaljskoj. Ušao je i u svjetske anale a njegove izložbe su obišle mnoge gradove, države i kontinente svijeta – ali u Australiji još nije bio. Možda jednoga dana!

No s g. Perinićem me veže još nešto jače od ovih lijepih lutaka. Nakon pada NDH i srbo-komunističke okupacije, i on, kao i ja, se našao u izbjeglištvu. I jednoga dana, ne znam točno kada, koje godine 1946. ili 1947. kada sam se ja, nakon velikih peripetija, prema odluci okupacionih snaga Gornje Austrije našao u prihvatnom logoru Asten, stigao je transport iz Braunaua s velikim brojem hrvatskih žena, mnogo udovica, djece kao i jedan dio muškaraca. I oni su odlukom Okupacionih snaga bili prebačeni u logor Asten, gdje su s logorom upravljali Srbi, pod nadzorom Amerikanaca, i koji su stavili natpis „Jugoslavenski logor Asten".

U grupi Hrvata iz Braunaua nalazila su se i tri brata Fržop, dva su bila profesora i jedan je bio liječnik. Isto tako u logoru Astenu boravio je i Ilija Marinić, koji se je iselio u Švedsku i tamo je umro. U pismu iz Göteborga od 20. veljače 1973. javlja mi Fatima Kulenović Mujić da je preminuo. No kada je došao za upravitelja Amerikanac (mislim da se je zvao Boer), on je uspostavio „hrvatsku" vlast u logoru, no to nije dugo trajalo, i opet se je vratilo na „staro", a zatim su se Hrvati smještavali po drugim logorima, i tako sam i ja završio u logoru Haiden kod Linza, prije mog odlaska u Australiju.

No vratimo se u Zagreb, točnije u prostorije Hrvatske matice iseljenika. Iako ugodni razgovor između mene i g. Perinića se nastavio, i u međuvremenu dolazi do mene još jedna (ne)poznata osoba, koja me je srdačno zagrlila i pozdravila. Bio je to prof. Vinko Nikolić, kojeg ja osobno ranije nisam poznavao, ali smo izmijenili pisma, a njegove knjige u izdanju Knjižnice Hrvatske Revije redovito sam objavljivao u *Hrvatskom tjedniku Spremnost* čiji sam bio odgovorni urednik kroz 50 godina našeg izbjegličkog života u Australiji, i ovog hrvatskog tjednika se ne moramo stidjeti, dapače možemo biti ponosni, jer smo uvijek zastupali pravo hrvatskog naroda na svoju državu, i ostali smo vjerni – Hrvatskoj!

Jedna od zadnjih knjiga u izdanju Knjižnice Hrvatske Revije bila je knjiga pjesama koja je nosila naslov *Ograničenja*, a napisao ju je g. Maruna. U proslovu g. Maruna piše:

> *Poeziju pišem, kad nemam drugog posla, ili kad se zaista izvrsno osjećam. Ni jedno ni drugo ne događa se često. Kad ipak pišem, nastojim to činiti, tako da je mogu čitati i kibici nogometnih utakmica. Drugim riječima poezija bi trebala izići na ulicu. To znači, da poezija, barem u jednom od svojih vidova, ne bi smjela biti teža od dizanja utega. Da bi bila odgovorna, bilo bi dovoljno, da pjesnik, poput smrti, bude slobodan od predrasuda. Znati sve o ničemu, znači imati otvoreni odnos prema svemu. Naravno, ja svoje predrasude nosim sa sobom. U neku ruku, nikada nisam živio izvan Hrvatske!*

Zanimljivo je da su se na prvoj stranici ove knjige našle upisane i ove riječi Ante Starčevića: „Ali ja sam na putu vazda nesretan upravo u onoj gostionici u kojoj sam ja bio, nije znala konobarica hrvatski", a mene je privukla jedna druga objavljena pjesma, pjesma koja nosi naslov *Udbaši*, i sada ju objavljujem:

Udbaši

Udbašima je uvijek bilo dobro u našoj zemlji
Za njih se može reći da nisu znali što rade.
Oni su ideološki uvijek bili
Na ispravnoj liniji
Njima je sve polazilo za rukom
Oni su najčešće dolazili iz miješanih brakova
Po mogućnosti: nisko čelo i
Deseteračkí mentalitet
Zdrav duh u zdravu tijelu

Ja ne sumnjam, u Hrvatskoj je uvijek netko dobro živio
Naravno, nikad mi
To je takva zemlja, rekao bih

Udbaška
Zemlja vedrih ljudi
A mi drugi smo pomalo utučeni
I djelujemo izgubljeno

Mi gotovo ne znamo za radost, za smijeh
Naša probava je neredovita, žuč i gorčina na licu
A Udbaše možeš uvijek vidjeti kako jedu velike komade
Krmetine u Vili Rebar ili na terasi hotela
Esplanade i potom
Odbijaju dimove, srču kavu i dobacuju duhovitosti
Sa stola na stol: pokazuju urođeni
Šarm

I udbaški sinovi su zarana očitovali
Izrazitu talentiranost
I odlazili u Pariz, u Švicarsku i na Oxford
I samo krajem ljeta navraćali kućama
S plinskim upaljačima
Navikli na bolje restorane
I Francuske suknje

S druge strane,
Sa mnom ni jedna viđenija žena iz zagrebačkog Ritza
Ako imalo držaše do sebe
Nije htjela leći
Pa čak ni Mađarica
Premda je meni bilo svega 17 godina
A ona se nalazila već tridesetu
Na istom radnom mjestu

Nikakvo čudo, dakle, da su udbaši uživali
Veći društveni ugled, bolji status, finije manire
Smijeh zdravih zubi što odzvanja uz krmetinu i tursku kavu
Uspoređeni s njima, mi drugi
Jedva da smo bili nešto
Naša kreditna moć je bila beznačajna

I danas, kad razmišljam o našoj zemlji, meni je jasno
Da organizacija nužno pripada udbašima
Njihova odijela uvijek pristaju
Na njihovu godišnjem odmoru nikad ne kiši
Oni širokom kretnjom izgrađenih, samopouzdanih ljudi
Rješavaju probleme koji su nas
Mučili do krvi
Oni nekako znadu da su u pravu
I ne možeš im ništa.

Oni su veseli kurvini sinovi.

No vratimo se u Hrvatsku maticu iseljenika. Mirjana Greblo još me želi upitati neke stvari kako bi mogla završiti započeti intervju, a Mira Ošlaj s nama obračunava naše troškove stanovanja u hotelu International, i još riječ dvije s ostalima kao Silvija Letica i Gordana Vojvodić, tajnica Hrvatske matice iseljenika, a pružam ruku prof. Nikoliću, g. Periniću, gospođi na recepciji, i to je bio moj oproštaj od ustanove koju sam ja u prošlosti u mnogo navrata kritizirao, a evo sada, istina u zajedničkom duhu i s izvjesnim i jasnim izmjenama našli smo se na putu za – Hrvatsku.

Došavši u naš hotel, na brzinu smo utovarili stvari u BMW a naši vozači Darko Potrčić i Predrag Oštrić uputili su se do hotela Esplanade, gdje stoji autobus koji vozi putnike u Graz. No kako ćemo se mi ukrcati u autobus tek na granici Austrije, to smo ovo morali dati do znanja šoferu i zaduženim osobama. I dok se mi prijavljujemo naš čuvar Predrag ulazi u autobus, prolazi kroz njega, i dok smo mi sjedili u autu reče nam: „Ne znam osobe". No dok sam prolazio sredinom autobusa, jedan od putnika rekao je svojem suputniku – „Vidi ovu dvojicu kod autobusa, to su oni pravi" – zato kada uđete u autobus u redu tome i tome na desnoj strani kako ulazite, nalazila se je ta osoba. Pripazite.

Napustili smo hotel International i krenuli smo na put, no ne u pravcu kako smo mi očekivali, već smo se opet našli ispred zgrade MUP-a. Naš auto je završio pozadi zgrade, čije malo dvorište je vidljivo samo nekolicini prozora iz same zgrade, ali ne i onima s ulice. Naši pratioci su vidjeli naša začuđena lica, te nam Predrag reče: „Dok smo utovarivali prtljagu ispred vašeg hotela, svima je bilo vidljivo u koji ste auto ušli. Sada ćemo promije-

niti automobile. Dalje idemo s jednim drugim autom, iako će oba napustiti MUP". Tako je i bilo, i konačno napuštamo Zagreb.

Došavši do Dubrave ponovno smo završili u jednoj pokrajnjoj ulici. Tu je stanovala zaručnica našeg pratioca Predraga, koju smo već jednom spominjali. Iako je ona i sada šivala vjenčane haljine za druge, svoju je morala odgoditi za kasnije, jer joj zaručnik brani Hrvatsku! Konačno napuštamo u potpunosti Zagreb i već se vozimo pitomim Zagorjem. Bio sam dosta umoran, i sada mi je žao što nisam upisao mjesta kroz koja smo prolazili. Promet je bio dosta težak, a u jednom momentu se je spustila i kiša što je svakako usporilo našu vožnju. S jedne i druge strane dosta dobre ceste mogla su se vidjeti pitoma naselja, što manja što veća, a autobusi su putovali u jednom i drugom pravcu. Tako se je naš put odvijao, mislim oko dva sata, kada nam naši pratioci rekoše da smo blizu granice. Potrebno je napomenuti da smo kod jednog mjesta napustili Republiku Hrvatsku i ušli smo na područje Republike Slovenije.

Zaustavili smo se kod prelaznog gradića Šentilja, te kako smo imali vremena (jer autobus je putovao mnogo sporije) to smo još na putu stali kako bi nešto založili. Bila je to prava domaća hrana, ali iznenađenje je bilo u tome što nas je posluživala djevojka; istina ne bih želio zvučit „rasistički" ali više mi je izgledala na neku crnkinju iz Afrike. Zaista se je svijet izmiješao. Dakle za vidjeti crnkinju nije više potrebno putovati na drugi kontinent. Ovdje sam uzeo još jedan snimak. To je uspomena na Sloveniju, i još nekoliko riječi baš o Sloveniji.

Za prolaznike kao što sam ja, a sličio sam više jednom turisti, koji je evo došao u „strani svijet", bila je očita promjena i između Hrvatske i Slovenije. Ova druga izgleda naprednija, čistija i bolje uređena. Pa i ceste, putovi, ulice – sve je nekako usklađenije. A tek tu i tamo moglo se je nešto primijetiti od brzog rata u Sloveniji. Svakako napad na Sloveniju je zapravo bila priprava za napad na Hrvatsku. To je danas svima vidljivo, jer Srbi za Sloveniju i nisu mnogo bili zainteresirani.

Konačno, evo nam našeg autobusa koji se je zaustavio na samom graničnom prostoru. Naši pratioci nam pomažu utovariti prtljagu u donju utrobu velikog, prostranog i modernog autobusa, ali u kojem i nije bilo mjesta. Dr. Pšeničnik vrlo brzo se snalazi u svakoj situaciji, već si je pronašao sjedalo – odmah iza šofera, dok sam se ja uputio u unutrašnjost autobusa, kada me srdačne riječi pozdraviše. Dakle u autobusu je ipak netko bio tko nas je poznavao.

Gostionica na slovenskoj granici s Hrvatskom na putu u Graz, 16. rujna 1991.

Bio je to dominikanac fra Vjekoslav Lasić kojega sam upoznao za vrijeme njegovog boravka i obilaska australskih Hrvata. Sjećam se mojeg razgovora s njime u dvorištu Hrvatske katoličke crkve sv. Antuna Padovanskog u Summer Hillu. Sjedio je na stubištu i ja do njega. Mene je zanimala Švedska a njega Australija, odnosno hrvatske zajednice u tim državama. Iza toga je fra Lasić još jednom bio u Australiji, te je njemu, kao i meni, bilo drago da smo se ponovno sreli. Govori mi kako je izabran za tajnika svoga reda, i da će se sada za stalno vratiti u Hrvatsku. Te je riječi govorio s velikim zanosom. Dakle, evo i on je jedan od onih sretnika koji je doživio dane povratka na rodnu grudu. I tako sam ja, stojeći do njega, uz ugodan razgovor s ostalima u autobusu, stigao u Graz.

No ne bi bio potpun da se ne osvrnem i na grupu koja je sjedila u zadnjem redu u autobusu, a koja se je, prema riječima fra Lasića, ukrcala u autobus u Zagrebu. Bila je to grupa Srba, dosta bučna, dva muškaraca i dvije žene. Častili su se čitavim putom, te kako su bili upadljivi, a ja bih rekao nasilno glasni, svima su upali u oči. Tako sam barem ja mislio, iako sam primijetio kod našeg svijeta još uvijek izvjesni strah. Ni sami ne vjeruju da se je ova promjena dogodila. Još uvijek su „nevjerne Tome".

Stigli smo na uzletište u Grazu. Čisto i uredno, ali bez nekog života, nema putnika niti turista. Jedini turisti su domaći koji su došli provesti ugodno popodne u baru uzletišta uz čašu piva ili kave. Kod predavanja naše prtljage primijetio sam onu dvojicu iz zadnjeg reda u autobusu. Nisam se prevario. Jedan od njih je ušao u ured na uzletištu sa oznakom dužnosnika JAT-a na svojem kaputu. Imao je one privilegije koje ostali putnici nisu imali.

Kako je bilo još vremena za naše putovanje u Frankfurt, jer zrakoplov Lufthanse još nije stigao, to sam u društvu fra Lasića, i jedne časne sestre (ili dvije), kao i ostalih prijatelja popio kavu i proveo jedno vrijeme u razgovoru. Sjedeći na otvorenoj verandi uzletišta primijetio sam da na pisti sjedi zrakoplov s poznatim oznakama. Bio je to napušteni Croatia Airlines zrakoplov, koji je „osuđeno" čekao bolja vremena. Okupator i agresor blokirao je i zračni prostor Hrvatske, i ovaj zrakoplov sada već mjesecima čeka svoju bolju sudbinu. Uzeo sam snimak za uspomenu i sjetio sam se sastanka održanog u velikoj dvorani Hrvatskog društva u Punchbowlu, a u vezi Croatia Airlines.

Tom prigodom govorio je mladi dr. Šuto, ne baš previše uvjerljivo o grandioznim planovima hrvatske zrakoplovne linije. Ne, nisam bio protiv plana, ali sam smatrao, a sada sam još većeg uvjerenja da sam bio u pravu, jer pitanje zrakoplovne linije dolazi negdje na deseto mjesto (možda i dalje po pitanju prioriteta). Smatrao sam da je ekonomski razvitak (a onda još nije bilo rata u Hrvatskoj) važniji od svega, kako bi se dao kruh u ruke svima onima koji žele raditi i Hrvatsku izgrađivati, jer ekonomska kriza može nekada biti poraznija od svake političke. Na tom skupu sam ukazao i na još neke druge anomalije. Kao na primjer konto Croatia Airlinesa bio je na jugoslavenskom kontu, a dionice uopće nisu bile zakonski registrirane. Bilo je još i mnogo drugih nepravilnosti, no nazočni Hrvati gledali su samo srcem a ne i razumom. Da su se stvari od prvog dana postavile točno i ispravno, ne bi bilo nerazumijevanja, a kasnije i razočaranja, a sada konačno i velikog gubitka za Hrvatsku, jer zrakoplovi su posuđeni, mora ih se otplaćivati, a prihoda nema.

Konačno je došlo vrijeme ukrcavanja u zrakoplov Lufthansa koji će nas odvesti još dalje od Hrvatske. U Frankfurtu ćemo se rastati. Svaki od nas na svoju stranu.

Na putu od Graza do Frankfurta svi smo imali raznorazna sjedala, no kako putovanje nije dugo trajalo to se svaki od nas zadubio u svoje misli, i

Zrakoplov Croatia Airlinesa u zračnoj luci u Grazu, 16. rujna 1991.

u mislima vjerojatno prolazio sve ono što smo u toku boravka u Hrvatskoj proživjeli i doživjeli. Uzeo sam moju teku kako bi još neke stvari upisao i tek sada primjećujem da na papirima od hotela gdje smo odsjeli u Zagrebu još uvijek piše „YU!" Mislio sam da je to samo na onim malim papirima „obavijesti" ako te je netko tražio u hotelu, ali pogledam i službeni papir hotela, pa i tamo još uvijek piše „YU". Dakle biti će još mnogo posla dok se izbrišu svi tragovi dugogodišnje okupacije Hrvatske.

Nakon kraćeg letenja, evo nas ponovno u vrlo modernom njemačkom gradu Frankfurtu. Na uzletištu sve vrvi od naroda svake boje kože, i svih jezika i vjera. Kako su neki naši suputnici bili izgubljeni, jer ne govore njemački, to sam ja i ovaj moment iskoristio za dokaz kako ga još nisam zaboravio.

Otišao sam na objed i za usporedbu cijena evo ovo bilježim: imao sam juhu, teleće pečenje, čašu bijelog vina, mineralna voda i kava. Za sve ovo platio sam 40 DEM. Dakle nikako nije jeftino. U večernjim vijestima na malom ekranu prenaša se obavijest da lord Peter Carrington putuje u Zagreb i da Stjepan Mesić poziva ulazak UN snaga u Hrvatsku, a u meni se stvara izvjesni strah da nas opet ne prevare, ili u najmanju ruku da se

političkim makinacijama i manevriranjem proda okupirano hrvatsko područje – a sve u interesu nekog lažnog mira.

Na ulazu u Frankfurter Messe (velesajam) još uvijek se vije jugo-komunistička zastava. Izgleda da će za neke stvari uzeti još mnogo vremena za izmjenu, osobito u odnosu na onu bivšu državu.

Ovdje u Frankfurtu nas je dočekao Ranko Oršalić i nakon što smo se smjestili dr. Pšeničnik i ja u hotelu koji se nalazi na samom uzletištu, uputili smo se na put, kako bi hotel upoznali. Ne znam da li je točno, kažu da ima 3000 soba za spavanje. Svakako je izgledao kao grad za sebe, te kako se je od uzletišta imala izvrsna veza za grad Frankfurt mogao sam napraviti raspored za ovaj dan i pol boravka, jer u srijedu se kreće, prvo u Beč, a zatim u Sydney.

Ranko Oršalić, Hrvat iz Bosne, u svojim riječima svakako izražava veliku tugu što je njegov kraj „otpisan" od Hrvatske, kako to on kaže. Iz njegovih riječi izbija nostalgija za Hrvatskom povezana s velikim razočaranjem, što evo, unatoč Republike Hrvatske, put do pune slobode još je jako dalek i težak a i krvav, te onda se traži utjeha i u piću. Ja ga razumijem. Nije on sam, niti jedini koji tako duboko osjeća za Hrvatsku, a ipak su tako daleko od Hrvatske, napose naši iz Bosne i Hercegovine.

Utorak, 17. rujna 1991.

Kako sam drugi dan bio slobodan, uputio sam se u pravcu gdje se nalazi prostor za izlaganje, to jest frankfurtski Velesajam. Nisam ulazio, jer u prvom redu i nije se izlagalo ono što bi mene naročito zanimalo. Uputio sam se u pravcu središta grada. Iako je ovaj grad u punom razvitku, to ipak i ovdje se nailazi na mnogobrojnu sirotinju, napose onu koja je došla u Njemačku zaraditi milijune, ali to se nije dogodilo. Danas prose po ulicama.

Pa i u samom gradu još uvijek se kopa na sve strane, te grad ne odaje onaj izgled koji se može vidjeti na kupljenim razglednicama. Vratio sam se u hotel dosta umoran. Navečer je došao Ranko i odveo nas na večeru. Zapravo jeli smo u istom hotelu na samom uzletištu, jer kako sam ranije napomenuo, u tom hotelskom kompleksu izgrađene su sve nuz prostorije za putnike, u želji da isti potroše svoj novac u hotelu a ne u gradu.

Dr. Pšeničnik je dan ranije otputovao u München, tako da sam tu jednu noć sam proveo u hotelu, a drugi dan sam već pakovao za povratak u Australiju. Još sam nazvao neke pojedince da im se zahvalim, kao dr.

Thomana u Beču, no ne da mu se samo zahvalim već ako je slobodan da me dočeka na uzletištu. Nažalost bolest ga je spriječila i do sastanka nije došlo.

Srijeda, 18. rujna 1991.

Zračna luka u Beču nalazi se u strašnom izgledu! Još se izgrađuje i kada će biti gotova teško je kazati. Imaš osjećaj da se nalaziš u nekoj afričkoj zemlji, ne samo po neurednosti, već i po broju crnaca koji su se naselili u ovaj grad na plavom Dunavu. Iako Dunav nema ništa od plavetnila i spjevane ljepote. Možda je Dunav imao nekada plavu boju, no to je sada ostalo samo u pjesmama i valcerima grada Beča.

Zrakoplovna linija Lauda, koja slovi kao jedna od solidnijih, unatoč nedavnom padu njihovog zrakoplova u Tajlandu, gdje je mnogo osoba poginulo. Konačno ulazimo u zrakoplov koji će nas odvesti na put do Australije. Završena je jedna misija. Uspješno! No Hrvatska će od nas trebati još jako mnogo, ne samo u ovim danima rata, već i onda kada nastupi toliko željeni mir u slobodi. Pola Hrvatske je porušeno a još veći dio okupiran. No to je trenutno kratka prošlost mog boravka u Lijepoj našoj.

Dugi put do Australije sam proživljavao u mislima moga boravka i sjećanja da sam ipak bio u slobodnoj Hrvatskoj, i da je prestalo doba podobnih i nepodobnih, jer za neovisnu Hrvatsku borili su se svi, bez obzira gdje su njihovi očevi bili u danima Drugog svjetskog rata. Bože čuvaj Hrvatsku!

Wikipedija

Spomenik Marku Maruliću u Zagrebu, ispred Hrvatskog državnog arhiva

Dodaci

Objavljena pomoć za Hrvatsku na stranicama *Hrvatskog tjednika Spremnost*

Uskoro nakon proglašenja neovisne Republike Hrvatske, pojavile su se snage kojima je bila konačna svrha srušiti ovu državu, zatim je uslijedio i oružani napad Jugoslavenske narodne armije na svim prostorima, a njima su se pridružili i svi oni koji slobodnu Hrvatsku nisu ne samo priznali, već su oružanim ustankom Hrvatsku htjeli srušiti.

U tim najtežim danima, hrvatska Vlada, Sabor i odgovorni hrvatski ministri tražili su pomoć, pa tako i od Hrvata u Australiji. Odgovorno pružena pomoć Hrvata Australije, bilo od pojedinaca, osobito braće Franović u Sydneyju, vlasnici Boka Aluminium Windows, ostaje primjerna i pohvalna.

U ovom izvještaju želimo se prvenstveno zahvaliti svima, koji su malim ili velikim prilogom, pomogli Hrvatsku.

Tu moramo nadodati iznos od 840 000 DM, koji je u rujnu 1991. predan odgovornim osobama u Zagrebu.

Kako je u to vrijeme *Hrvatski tjednik Spremnost* objavljivao pruženu pomoć, to smo, listajući od 7. svibnja 1991. do kraja godine 1995., došli do zaključaka koje sada i objavljujemo (datum je od izlaska broja tjednika i iznos je u australskim dolarima):

HOP Australija i AHD Melbourne $50 000 (7.5.91.)

Hrvatsko društvo Sydney $100 000 (4.6.91.)
AHD Geelong $170 000 (4.6.91)
Hrvatski klub Hobart $150 000 (30.7.91.)
HOP Australija $25 000 (6.8.91)
AHD Melbourne $25 000 (6.8.91)
Članovi i prijatelji AHD Melbourne $15 000 (6.8.91.)
Fond za Hrvatsku $10 000 (6.8.91.)
Fond za Hrvatsku $23 170 (6.8.91.)
Gippsland $10 000 (6.8.91.)
AHD „Katarina Zrinski" Melbourne $12 000 (6.8.91.)
Za Hrvatsku slobodu $23 170 (13.8.91.)
Fond za Hrvatsku, Sydney $18 000 (20.8.91.)
Pomoć Hrvatskoj vladi: $107 400 (20.8.91.)
Canberra $7412 (20.8.91.)
Za kupnju lijekova iz Melbournea $72 000 (20.8.91.)
HOP Mladež $5000 (20.8.91.)
Pojedinci $4500 (20.8.91.)
HSP Kalgoorlie $3000 (27.8.91)
Hrvati Sydneyja $5000 (3.9.91)
Hrvatski fond $13 000 (3.9.91)
Fond za Hrvatsku $7000 (24.9.91.)
HDZ Wollongong $30 000 (1.10.91.)
Canberra $10 000 (1.10.91.)
Pojedinci $3000 (8.10.91.)
Hrvatsko društvo Punchbowl $74 900 (8.10.91.)
AHD Melbourne $100 000 (8.10.91.)
Hrvati Sydneyja pojedinačno $6000 (22.10.91.)
Hrvatski nacionalni fond Sydney $240 000 (29.10.91.)
Za zimsku robu $7000 (29.10.91.)
Obitelji iz Tomislavgrada u Australiji $16 550 (29.10.91.)
Hrvati iz Šolte u Sydneyju $10 450 (29.10.91.)
Hrvati Melbournea $51 000 (29.10.91.)
HSP Australija $47 000 (29.10.91.)
Pojedinci $20 000 (29.10.91.)
HDZ Wollongong $346 066 (5.11.91.)
Za zimsku robu Sydney $14 000 (12.11.91.)
HSP za Hrvatsku $20 000 (12.11.91.)

Ambulantna kola u Hagenu u Njemačkoj koja su kupili Hrvati Australije za upotrebu u Hrvatskoj

Pomoć iz Queenslanda $16 000 (26.11.91.)

Hrvati iz mjesta Čanak $15 000 (26.11.91.)

Hrvati iz Slavonske Požege $20 000 (26.11.91.)

Mladi Hrvati $70 000 (3.12.91.)

Hrvatske škole Melbourne $118 000 (10.12.91.)

HOP i ostali $7000 (10.12.91.)

Hrvatsko australsko literarno i umjetničko društvo Sydney $1000 (10.12.91.)

HSP $15 865 (10.12.91.)

U zadnjem broju *Hrvatskog tjednika Spremnost* za godinu 1991. od 17.12. objavljena su pojedinačna imena darovatelja: po $1000 uplatili su Milan i Kata Đanić, F. Antonović, Sedam rodoljuba, Leo Mance, Nikola Bikeš, Ivan Crnković; po $500 Joe i Michael Schall, Vinko Gršetić, Tomislav i Mara Dušević; B.J. i J.S Budak $250, Ilija Jurković i Ilija Jusup po $200; po $100 Nikola Serdarović, Vili Neshoda, Ivan Serdarović, Mirjana Emina Majić i Franjo Medoš.

Fond Pažana $38 695 (14.1.92.)

Darovatelji iz Mintabiea $9450 (11.2.92.)

Hrvati Sydneyja za lijekove (preko Nina Grizelja) $20 000 (18.2.92.)
Hrvati Tasmanije $195 301 (18.2.92.)
Hrvati Sydneyja za posebne svrhe $4400 (25.2.92.)
Hrvatice Sydneyja za Ministarstvo zdravlja (preko Marije Petešić) $6731
Kupreška večer (Melbourne) $14 225 (10.3.92.)
Hrvati Sydneyja za bolnicu Velike Gorice $1800 (17.3.92.)
Hrvati Gold Coasta $22 800 (17.3.92.)
Zajednička akcija Hrvata Sydneyja, Wollongonga, Melbournea i Tasmanije za župni ured Crkve sv. Petra u Zagrebu $5912 (24.3.92)
Hrvati Sydneyja za vojnu bolnicu u Velikoj Gorici $560 (24.3.92.)
Lička humanitarna večer (Geelong) $42 260 (31.3.92.)
Pojedini Hrvati za Veliku Goricu $675 (7.4.92.)
Hrvati za bolnicu Velike Gorice $920 (14.4.92.)
Lička solidarnost $42 260 (14.4.92.)
Sydneyske škole Kogarah Marist High School, St Patrick's Kogarah, St Joseph's Kogarah i St Vincent's Point Piper $1021 (5.5.92.)
Za bolnicu u Velikoj Gorici $8580 (12.5.92.)
HDZ Gold Coast za pomoć bolnici u Velikoj Gorici $22 000 (12.5.92.)
HOP Australija $3700 (19.5.92.)
AHD Albury, Wodonga i Myrtleford $8230 (19.5.92.)
Prijatelji HOP-a Sydney $700 (26.5.92.)
Rakitna zajednica HDZ $40 450 (26.5.92.)
Zavičajni klub Kupres iz Melbournea $11 620 (2.6.92.)
Hrvatski klub „Jadran" Cairns $9121 (2.6.92.)
Fond pomoći BiH $2760 (16.6.92.)

Spomen kovanica Ministarstva financija Republike Hrvatske u svrhu Hrvatskog novčanog fonda

Za ranjene vojnike $4660 (16.6.92.)
Za bolnicu u Velikoj Gorici $1630 (2.6.92.)
HOP Mladež Sydneyja i Wollongonga za BiH $1500 (2.6.92.)
HOP Adelaide za BiH $3180 (2.6.92.)
Pomoć za BiH iz Wodonge $9735 (16.6.92.)
Hrvati Sydneyja za BiH $3322 (23.6.92.)
Sedam rodoljuba Sydneyja (predao Josip Nell dr. Andriji Hebrangu) $1000 (23.6.92.)
Hrvati Whyalle za BiH $20 830 (7.7.92.)
AHD Melbourne za BiH $11 735 (14.7.92.)
Pomoć za općinu Ravno iz Sydneyja $7510 (4.8.92.)
Pomoć za općinu Ravno iz Canberre $11 580 (4.8.92.)
AHD Wodonga i drugi $3385 (15.9.92.)
HOP Sydney $2900 (29.9.92.)
HOP Australija za BiH $2190 (8.10.92.)
Slanje žita u BiH (13.10.92.)
HOP Sydney za BiH $4700 (20.10.92.)
HMO Adelaide za „Žito za Hrvatsku" $8150 (27.10.92.)
Hrvatsko društvo Sydney za hrvatske branitelje $50 000 (10.11.92.)
Akcija „Stepinčeva katedrala" predano fra Petru Vučemiloviću $141 279 (1.12.92.)
Zadarska večer u Aucklandu (Novi Zeland) 6000 DEM (8.12.92.)
AHD Wodonga $8505 (15.12.92.)
AHD Hobart $8150 (15.12.92.)
Hrvati Gold Coasta $6400 (2.3.93.)
AHD Footscray i Hrvati Melbournea $18 895 (2.3.93.)
Hrvatsko žensko društvo „Katarina Zrinski" (Melbourne) $5000 (2.3.93.)
Hrvatsko društvo Sydney $23 000 za hrvatsko veleposlanstvo (9.3.93.)
Hrvatska stranka prava Sydney za BiH $3072 (23.3.93.)
Hrvatsko žensko dobrotvorno društvo Sydney $8500 (30.3.93.)
Slavonci Brisbanea $4541 (1.6.93.)
Hrvatski međudruštveni odbor (Canberra) za vinkovačku bolnicu (22.6.93.)
Hrvatsko karlovačko društvo Sydney $5000 (20.7.93.)
(Ne)poznata osoba preko Hrvatsko žensko dobrotvorno društvo Sydney $300 (27.7.93.)

Hrvati Canberre za BiH $2770 (10.8.93.)

Hrvatski međudruštveni odbor (Canberra) za šibensku bolnicu $38 475 (17.8.93.)

Imoćani Sydneyja Savezu hrvatskih vojnih invalida Domovinskog rata podružnica Imotski $24 840 (24.8.93.)

Akcija Hrvatske radiopostaje „Domobran" Sydney preko Luke Lausa i Hrvatskog radija Wollongonga za bolnicu KBC Rebro $35 680 (5.10.93. i 12.10.93.)

AHD Glenorchy za prevozno vozilo 4. Splitskoj brigadi $9150 (26.10.93.)

Hrvati Australije za radio odašiljač Ličko-senjske županije $14 565 (9.11.93.)

Hrvatsko društvo Sydney za radio odašiljač Ličko-senjske županije $3000 (9.11.93.)

Hrvati Wollongonga za radio odašiljač Ličko-senjske županije $6080 (9.11.93.)

Akcija za Medicinski centar Nova Gradiška (2.11.93.)

Hrvatski međudruštveni odbor (Canberra) za Kliničku bolnicu Osijek $26 000 (16.11.93.)

Hrvati Sydneyja obiteljima poginulih hrvatskih branitelja općine Ljubuški $11 056 (23.11.93.)

AHD „Eugen Kvaternik" Mount Gambier $28 205 (30.11.93.)

AHD „Dr. Ante Starčević" Wodonga pomoć Vukovaru $3750 (30.11.93.)

Hrvatsko žensko dobrotvorno društvo Sydney za zagrebački Caritas $150 000 (7.12.93.)

Nepoznati hrvatski rodoljub $300 000 (7.12.93.)

HOP ogranak Sydney za zimsku pomoć hrvatskim bojovnicima $4671 (21.12.93.)

HD Sydney, Hrvati Canberre, HDZ Clifton Hill, Hrvati Melbournea, Hrvati Geelonga, Hrvati Adelaidea, Hrvati Wodonge, HDZ Sunshine Coast, Hrvati Brisbanea, Hrvati Gold Coasta, HD Dalmacija Sydney za Vukovar $56 888 (18.1.94.)

HOP i prijatelji za zimsku pomoć hrvatskim bojovnicima $1700 (18.1.94.)

Hrvati Sydneyja i okolice za bolnicu Sv. Duh $22 030 (25.1.94.)

Imoćani Sydneyja i drugi Hrvati iz Sydneyja $5550 (8.2.94.)

HOP i prijatelji za zimsku pomoć $880 (15.2.94.)

Hrvati Sydneja i okolice za bolnicu Sv. Duh $12 420 (1.3.94.)

Hrvati Sydneyja, Melbournea i Canberre iz Rakitno $21 650 (1.3.94.)

Hrvatski radiothon $4980 (1.3.94.)

Akcija „Srca i ljubavi" Hrvatskog radija „Domobran" Luke Lausa $9164. (29.3.94.)

AHD Hobart za Radio Vukovar $2455 (26.4.94.)

Hrvatska folklorna skupina „Zagreb" Wollongong za Hrvatsko veleposlanstvo u Canberri $100 000 (17.5.94.)

Hrvati Sydneyja iz otoka Pašmana $4286 (17.5.94.)

Hrvati Sydneyja za zadarsku bolnicu $15 050 (24.5.94.)

Hrvati Mareebe, Dimbulaha i Cairnsa za djecu hrvatskih invalida $10 200 (14.6.94.)

Hrvatska ličko-senjska zajednica za medicinski centar u Gospiću $10 000 (21.6.94.)

Hrvatski katolici Geelong-Ballarat-Mildura za Hrvatski Caritas $36 467 (21.6.94.)

Hrvati Australije za hrvatske vojne invalide Zadarsko-kninske županije $13 547 (21.6.94.)

Udruženi odbor Hrvata Queenslanda za branitelje oraško-šamačko bojište $4334 (28.6.94.)

Hrvati Canberre i Queanbeyana $22 915 (5.7.94.)

Hrvatska ličko-senjska zajednica Hurstville $13 000 (26.7.94.)

Lička večer u Perthu $15 000 (2.8.94.)

Aukcija slika Suzane Pinčević iz Aucklanda i druge pomoći $41 000 (2.8.94.)

AHD Hobart $7125 (30.8.94.)

AHD „Ante Starčević" Wodonga $3370 (6.9.94.)

Hrvatski klub „Dalmacija" Sydney za Varaždinske Toplice $8295 (13.9.94.)

Akcija za Vukovar „Sv.Bono" i Hrvati Canberre $2866 (13.9.94.)

Ličani iz Brisbanea i Gold Coasta $4060 (20.9.94.)

Hrvatska ličko-senjska zajednica Sydney za pomoć braniteljima i invalidima $25 000 (13.12.94.)

Ličko-senjska dobrotvorna zajednica Sydney $10 000 za hrvatsku ratnu siročad (13.12.94.)

Društvo Sv. Bono Sydney za djecu poginulih ili nestalih branitelja Hrvatske $6481 (20.12.94.)

Hrvati Wodonge i okolice $5340 (24.10.95.)

Hrvati Sydneyja za Novsku $2135 (7.11.95.)

Hrvati Sydneyja preko radiopostaje „Domobran" $6604 (7.11.95.)

HOP Sydney $1900 (5.12.95.)

Hrvatski olimpijski pododbor Sydney za reprezentaciju Hrvatske $10 000 (5.12.95.)

Hrvatska ličko-senjska dobrotvorna zajednica Sydney za gospićku bolnicu $15 944 (12.12.95.)

Kako sam tek kasnije došao u posjed podataka Hrvatskog ženskog društva „Katarina Zrinski", Melbourne, o novčanoj pomoći koja je pružena, to sada objavljujem:

Hrvatskim ratnim ranjenicima $2000 (30.7.91.)

Za bolnicu Velike Gorice $500 (30.7.91.)

Za hrvatske ranjenike $2000 (15.11.91.)

Za Fond pomoći BiH $1000 (12.6.92.)

Za Zavičajni klub Kupres $1200 (30.4.92.)

Za Zavičajni klub Kupres $1200 (27.5.91.)

Za Zakladu „Dora" Hrvatske matice iseljenika 3745.80 DEM (20.2.1992.)

Za Caritas zagrebačke nadbiskupije $10 000 (20.2.1992.)

Sigurno je da su i ostala Hrvatska ženska društva Australije slala svoju pomoć, no mi ne posjedujemo dokumentaciju.

Knjiga pod naslovom *The Allens Affair* (Slučaj Allensa) koju je napisala australska novinarka Valerie Lawson (1995.) ukratko opisuje i investiranje hrvatskog novca od strane predstavnika Republike Hrvatske u Sydneyju. Predstavnici u Sydneyju nikada nisu javno odgovorili na taj prilog u toj knjizi.

Novčana sredstava sakupljena i poslata u Hrvatsku iz HDZ-a od 1989. do veljače 1993.

HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA - AUSTRALIJA I NOVI ZELAND
NOVČANA SREDSTVA SAKUPLJENA I POSLATA U HRVATSKU ILI ZADRŽANA U AUSTRALIJI ZA POTREBE R.H. OD OSNUTKA - 1989. GODINE - DO VELJAČE 1993. GODINE

OGRANAK	Novčana sredstva u AUD poslata u Hrvatsku			Karitas humanitarna roba	Novčana sredstva zadržana u Australiji EF (Fond Ambasade,Konzulata)	UKUPNO PO OGRANKU
	HNF	HDZ	Ostalo: žito, invalidi, općine, zdravstvo, Vlada, sponz. djece koja su ostala bez roditelja u ratu			
1	2	3	4	5	6	7
ADELAIDE	1,017,000.00	------	-----	1,194,140.90	----------	2,211,140.90
AUCKLAND	94,235.00	---------	37,824.00	27,900.00	----------	159,959.00
BRISBANE	326,500.00	10,516.00	150,655.00	37,840.00	27,850.00	553,361.00
CAIRNS	31,267.00	2,150.00	18,990.00	--------	4,650.00	57,057.00
CANBERRA	1,934,770.00	116,470.00	262,630.00	---------	35,806.00	2,349,676.00
DIMBULAH	17,500.00	25,560.00	27,188.00	----------	--------	70,248.00
GEELONG	591,262.00	--------	97,000.00	---------	-------	688,262.00
GOLD COAST	291,480.00	-------	---------	---------	15,460.00	306,940.00
HOBART	216,484.00	-------	35,870.00	---------	6,515.00	258,869.00
MELBOURNE	5,090,430.00	-------	72,000.00	100,000.00	150,000.00	5,412,430.00
NEWCASTLE	99,782.00	6,000.00	11,310.00	---------	7,500.00	124,592.00
PERTH	489,889.00	95,513.00	21,514.00	37,254.00	25,709.00	669,879.00
SUNSHINE COAST	22,500.00	2,200.00	18,035.00	3,000.00	--------	45,735.00
SYDNEY	5,653,005.00	1,126,130.00	537,397.00	-------	578,293.00	7,894,825.00
WOLLONGONG	534,291.00	39,570.00	169,506.00	30,460.00	25,085.00	798,912.00
UKUPNO:	16,410,395.00	1,424,109.00	1,459,919.00	1,430,594.90	876,868.00	21,601,885.90

SVEUKUPNO AUD POSLATO U HRVATSKU = 20,725,017.90 ZADRŽANO U AUSTRALIJI ZA USPOSTAVU DIPLOMATSKO KONZULARNIH PREDSTAVNIŠTAVA = 876,868.00 **** GORE NAVEDENE SVOTE NE UKLJUČUJU ADMINISTRATIVNE TROŠKOVE

PRIREDILA PROF. INA VUKIĆ, TAJNIK HDZ-E OGRANAK SYDNEY A KORISTEĆI IZVJEŠĆA POJEDINIH OGRANAKA

Kazalo imena

A

Adžić, Blagoje 4
Ajkić, Mustafa 24
Aldred, Ken 23
Antonović, F. 115

B

Babić, Ante 49, 50, 52, 53, 54, 58, 59, 61, 99
Babić, dr. Milan 3
Babić (Hagen) 33, 37
Babić, Nikola xviii, 11, 24, 38, 40, 43, 46, 50, 51, 52, 53, 54, 57, 58, 64, 65, 70, 71, 74, 76, 77, 79, 80, 99
Babić, Zdravko 51, 58, 64, 71, 74, 76, 77, 79, 80
Baća, dr. Ivo 29, 30, 37
Bakuć, Jerak 9
Baumstaiger, dr. Darian 31
Beram, Tomislav 99
Bikeš, Nikola 115
Boer (logor Asten) 102
Bonifačić, dr. Antun 78
Bošković, Ruđer 81
Bosnić, dr. Konstantin 12
Bošnjak, Stjepan 7
Božić, Aleksandar 64
Božin, Doris 24
Breitenfeld, Dražen 86
Breuer, Paul 28, 33, 34, 35, 36
Budak, B.J. 115
Budak, J.S. 115
Budak, Mile 47
Bush, George H.W. 34
Butković, Davor 64, 84

C

Carrington, lord Peter 109
Clast 30
Crnković, Ivan 115

Č

Čikeš, Rade 12
Čizmić, dr. Ivan 82
Čubrilović, Boško 3

Ć

Ćirko (Hagen) 33, 37
Ćupić, Mladen 7

D

Darin, dr. Eva 29, 31
de Michelis, Gianni 8
Deša, ing. Šime 38, 40
Deverić, Mišo 65
Domljan, dr. Žarko viii, xviii, 3, 8, 50, 51, 52, 53
Dopuđa, Branimir 64, 99
Drinovac, Pero 59
Dušević, Mara 115
Dušević, Šime xix
Dušević, Tomislav 115

Đ

Đanić, Kata 115
Đanić, Milan 115

F

Filing, Paul 23
Franić, dr. Frane 6
Franović, braća 113
Fržop 102

G

Gabelica, Ivan 78, 79
Galić, Ivo 33
Gisela 31, 37
Glavaš, Branimir xxii
Gojceta 30
Grahovar, vlč. Antun 4
Greblo, Mirjana 83, 105
Gregurić, dr. Franjo 5
Gršetić, Vinko 115
Gubec, Matija 56

H

Hadžić, Meliha 61
Hebrang, Danijela 27, 28, 38
Hebrang, dr. Andrija viii, xi, xviii, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 37, 38, 78, 79, 117
Hewson, dr. John 24

I

Ivan Pavao II., papa 96

J

Jakovljević, Jure 82
Januš, Drago 7
Jažić, Ante xviii, xxii
Jažić, Branko xviii, xxii, 61
Jažić, Luka xxii
Jažić r. Lovoković, Dijana xviii, xxii
Jelačić, ban Josip 2, 49, 56
Jelavić-Kojić, dr. Franka 70
Jović, Josip 6
Jović, Mirko 3
Jug, Ivan 5
Jureško, Goranka (Jadranka) xviii, 27, 29, 30, 33, 37, 38
Jurković, Ilija 115
Jurlina, Bernard 63, 68
Jusup, Ilija 115

K

Kačić-Miošić, Andrija 91
Karakatić, Krsto 48, 88
Kirigin, ing. Nikola viii, 25, 29, 33, 35
Klarica, Branko 11
Knežević, Milan xxii
Kokić, Ivica 25
Kopač, Miljenko 6
Kovačević, dr. Anto 77
Kozić, Josipa 9
Križić, dr. Anto 29, 30, 31, 37
Krpina, Drago 7
Kršnjavi, Izidor xii
Kuharić, kardinal dr. Franjo viii, xviii, 4, 9, 87, 88, 93, 94, 95, 96
Kukolja, dr. Željko 29, 31, 37
Kukolja, Jasenka 31
Kušec, Mladen 6

L

Ladan, dr. Tomislav 60, 68, 70
Lasić, fra Vjekoslav 107, 108
Lauda, Niki 25
Laus, Luka 118, 119
Lawson, Valerie 120
Lederer, Gordan 9
Letica, Silvija 83, 105
Lisica, Franko 7
Lokmer, Zvonko 85
Lončarević, dr. Franjo 29, 31, 35, 36
Lovoković Markić, Marko 47, 48
Lovoković, Marko 48, 101
Lovoković r. Schneider, Anica xviii, xxii
Lovoković, Vera 48, 87, 101
Lovrić, Ivan 24

M

Majhenić, Katarina 88
Majhenić, Mladen 88
Majhenić, Vlado 88
Majić, Mirjana Emina 115
Mak, fra Euzebijo 33
Mamić, fra Mile 9
Mance, Leo 115
Mandić, Nikola 47
Marinić, Ilija 102
Marinko, vlč. 27, 28
Marković, Ante xvii, 8
Martić, Milan 5, 69
Martinović, mr. Jozo 78, 80, 81
Maruna, Boris 11, 14, 82, 83, 101, 103
Marunčić, Ned xviii, 27, 29, 30, 35, 58, 82
Matić, dr. Zvonimir Putica 84, 99
Matijević, dr. Miro 29, 30, 36
Matijević, Katja 79
Matijević, Vjekoslav 84, 93, 95, 97
Medoš, Franjo 115
Menzies, sir Robert G. v
Merčep, Tomislav 68
Mesić, Stjepan 4, 109
Meštrović, Ivan 45
Meter, dr. Jozo xxii
Mihaljević, Marija 31, 37
Milanović Paulić, Katarina xii
Milas, Ivan 54
Milne, Francis 7
Milosavljević, Miloš 80
Milošević, Slobodan 1, 2
Mlinarić, Tomo 12, 94
Mock, Alois 26
Montiljo, Mihajlo 59
Mujić, Fatima Kulenović 102
Müller-Staničić, Jasna 29, 31
Musanić, dr. Ratibor 29, 30, 35
Mutnik, fra Toni 94

N

Nell, Ina 88
Nell, Josip 117
Neshoda, Vili 115
Nikolić, prof. Vinko 102, 105
Nimac, Ivan 24

O

Obrdalj, fra Pavo 30, 31
Oršalić, Ranko 38, 110
Ošlaj, Mira 83, 105
Oštrić, Predrag 70, 71, 105, 106
Ostrup, dekan Franz Josef 28, 30
Oulovski, Neven 7

P

Pavičić, Ana 8
Pavić, Petar 30, 31, 33, 37
Pavković, Ilija 61
Pavković, prof. Mate 61, 62, 63, 68
Pavlović, Jozo 11, 12
Penić 31
Perinić, Ljeposlav 101, 102, 105
Petelin, dr. Željko 29, 30, 37
Petešić, Marija 116
Petković, Milan 50
Pinčević, Suzana 119
Poljak, dr. Zlatko 29, 30, 31, 37
Potrčić, Darko 70, 71, 105
Prodan, dr. Ivo viii
Pšeničnik, dr. Srećko xviii, 38, 40, 43, 44, 58, 63, 64, 71, 72, 74, 77, 84, 90, 93, 94, 95, 98, 99, 106, 110
Puharić, Branko 3

R

Račan, Ivica 2, 3
Radić, dr. Stjepan 35
Ramljak, dr. Milan 5
Ražnatović Arkan, Željko 4, 7
Reid, Margaret 23
Riger, Mariana xviii
Romac, fra Rok 94
Runjić, dr. Anđelko 3

S

Sarić, Anđelka 78
Schall, Joe 115
Schall, Michael 115
Schneider, Ana xxii
Schneider, Franjo xxii
Schneider, Martin xxii
Schwartzwald, dr. Mimi 29, 31, 36
Serdarović, Ivan 115
Serdarović, Nikola 115
Sigetić, Milan 85
Spelić, Krešimir 24
Staljin, Jozef 33
Stanković, mons. Vladimir 94
Starčević, Ante 103
Stepinac, kardinal dr. Alojzije 93, 96
Sterger, dr. 29, 30, 36
Stipac, ing. Drago 84
Stojanac, Nikola 64, 98, 99
Sučić, ing. Željko 84, 99

Š

Šarinić, ing. Hrvoje 72, 76
Šelj, Ivica 84
Šenoa, August 56

Šeparović, dr. Zvonimir 24, 49, 52, 58, 59
Šilović, Joža 63, 100
Šimundža, Zorislav xxii
Škara, Marinko 30, 31
Škrtić, Dragan 65, 66
Škrtić, Martin 66
Škrtić, Paula 66
Šobat, Rajko 86
Šolaja, Ljubica 5
Špegelj, general Martin 6
Štengl, Vladek 63, 86, 87, 100
Šušak, Gojko 12, 13, 16, 61, 68
Šuto, dr. 108

T

Tarle, Tuga 11
Theophanous, dr. Andrew 23
Thoman, dr. 111
Tomac, Anđela 28, 37
Tomac, dr. Berislav xviii, 23, 25, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 37, 56, 57
Tomac, Gordan 27, 28, 31, 37
Tomašić r. Budimir, Ruža 72, 77
Tomljanović, Ivan 30, 31
Tomljenović, Željko 66
Tuđen, Branko 26, 27
Tuđman, dr. Franjo viii, xviii, xxii, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 26, 72, 74, 75, 76

V

Vasiljković, Dragan 61
Vekić, Ivan viii, xviii, 13, 20, 50, 51, 52, 53, 54, 66, 68, 70, 71
Veselica, dr. Marko 77
Vignjević, Mile 6
Vllasi, Azem 2
Vojvodić, Gordana 83, 105
von Habsburg, Otto 7
Vranitzky, Franz 26
Vranjican, Pavao 84
Vrdoljak, vlč. Stipan 27, 28, 31, 37
Vučemilović, fra Petar 117
Vučić, sc. mr. Ante 83
Vukelić Miškina, Milan 90, 92

W

Wolf, Zdenka 100, 101

Z

Željko (Ministarstvo vanjskih poslova RH) 61
Zimmerman, Warren 3
Živković, Željka 54, 60, 86
Zrnić, Adrijana xxiii
Zrnić, Oliver xxiii
Zrnić r. Jažić, Ivana xviii, xxii
Zrnić, Vanessa xxiii
Zulić, Muhamed 54
Žulj, Josip 9
Žuro, Bože xxiii
Žuro, Dominik xxiii
Žuro, Marin xxiii
Žuro r. Lovoković, Vesna xxii, xxiii

Zahvala

Osobitu hvalu želim izraziti dr. Mladenu Ibleru, veleposlaniku Republike Hrvatske u Canberri od prosinca 1999. do svibnja 2005., koji je kroz svoj šestgodišnji boravak među Hrvatima Australije iste uzpoznao „iz prve ruke", i koji je svojim radom na ovim prostorima podigao ugled hrvatske zajednice na najviši stupanj, diplomatski, jer njegov boravak među nama ostaje u trajnom sjećanju velikog poštovanja i zahvalnosti.

No dr. Ibler ostavio je jednu trajnu uspomenu kada je časopis *Capital*, na temelju razgovora s veleposlanikom, objavio članak „A Castle for Croatia" („Dvorac za Hrvatsku") u kojem je prikazano veleposlanstvo, koju zgradu su Hvati Australije svojim novcem izgradili (kao i financiranja svih ostalih predstavništva Republike Hrvatske u Australiji).

Silvija Lučevnjak, ravnateljica Zavičajnog muzeja Našice, koja je bila urednica knjige *Našička spomenica žrtvama komunizma*, gdje Đuro Mikašek piše o svojem putu bleiburške tragedije, i na moju molbu, kada sam joj dostavio gradivo, bila je spremna napisati predgovor za moju knjigu. No gđi Lučevnjak dugujem i mnogo više. Dostavila mi je brojne priloge o mom rodnom mjestu Podgoraču, te Našičkom kotaru, bogatom gradivu, kojeg želim koristiti u mojoj trećoj, već započetoj knjizi u obliku mojih sjećanja, i svega što sam prošao u mojem životu.

Isto tako želim se zahvaliti Ini Vukić na dostavljenom dokumentu sveukupnog priloga koji je sakupljen po HDZ-u Australija, jer bez tog dokumenta pomoć Hrvata Australije ne bi bio cjelovita niti povijesno točna.

Zahvaljujem se svim mojim suradnicima, osobito članovima moje obitelji, napose mojoj supruzi Anici, koja je strpljivo podnašala moje brojne sate koje sam utrošio u pisanje te njeno čitanje tog gradiva.

Na kraju: osobita hvala ide mojem najbližem suradniku i strpljivoj osobi Šimi Duševiću, koji je neumorno, redovito ispravljao, dopunjavao i tehnički obrađivao ovo gradivo koje se sada nalazi pred vama, štovani čitatelji, rodoljubi i prijatelji. Tehnički izgled i obrada knjige nosi znak „Šime", a glavna oblikovana slika na koricama jest djelo mladog dizajnera Vinka Kraljevića. Hvala im!

2017/6116

D
28-03-2017
959412

NACIONALNA I SVEUČILIŠNA
KNJIŽNICA U ZAGREBU
IC 748285

U sudbonosnim danima za Domovinu 1991., ka
itekako važna, Hrvati Australije su se odazva
i ponosom. Autor knjige, Fabijan Lovoković, dugog
zajednice u Australiji i urednik novine *Spremnost*
putuje u Hrvatsku po prvi put nakon 46 godina kako bi osobno uručio novčanu pomoć Hrvata Australije hrvatskoj Vladi. Prije dolaska u Zagreb sudjeluje na skupu hrvatskih liječnika u Njemačkoj koji su na poziv dr. Andrije Hebranga, ministra za zdravstvo, organizirali medicinsku pomoć ratom razorenoj Domovini.

Ova knjiga je dnevnik Lovokovićeva doživljaja u tim danima kada se susreće s ministrima Vlade, političarima i javnim djelatnicima, te s rodbinom, starim prijateljima i kolegama iz hrvatske dijaspore. Vrhunci posjeta bili su sastanci s predsjednikom Republike Hrvatske dr. Franjom Tuđmanom i zagrebačkim nadbiskupom dr. Franjom Kuharićem, te ministrom obrane Ivanom Vekićem, kao i sastanak u Hrvatskoj matici iseljenika.

Knjiga prikazuje stanje u Hrvatskoj početkom Domovinskog rata kada je i sam Zagreb bio meta neprijateljskih snaga i čestih uzbuna što je značilo nerijetke posjete skloništima.

Na 31. kolovoza 1991. u Canberri je održan skup Hrvata iz cijele Australije, te dolazi do organiziranja australskog Humanitarnog fonda za spas Hrvatske. Ovu akciju su vodili Nikola Babić, Branko Klarica i Jozo Pavlović.

U dodacima knjige autor daje pregled o ogromnoj novčanoj i inoj pomoći što su Hrvati Australije sakupili za Domovinu kada joj je pomoć bila najvažnija i najpotrebnija.

Knjiga prikazuje jedan fragment događaja iz najtežih trenutaka hrvatske povijesti, doživljen i opisan od hrvatskog iseljenika i domoljuba u Australiji. Treba je pročitati.

Dr. Mladen Ibler, veleposlanik Republike Hrvatske u Canberri od prosinca 1999. do svibnja 2005.

Iz svake se stranice ove knjige raspoznaje kolika je bila ljubav australskih Hrvata prema Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini i na koliko su načina ovi ljudi pomagali svojoj staroj domovini. Nažalost, često su izvorni podaci o tim akcijama nedostupni ne samo povjesničarima, nego [illegible] *raju, a ponekad i netočno i* [illegible] *da doprinese povijesnoj i*

NACIONALNA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA ZAGREB
992030510

Silvija Lučevnjak, ravnateljica Zavičajnog muzeja Našice

ISBN: 9780646954974